

Digitaalinen leirinuotio ja laiskan tekstipaja

Näkökulmia koti- ja ulkomaisiin avoimiin kirjoittajasivustoihin

Pro gradu, tieteellinen osa
Jyväskylän yliopisto
Elokuu 2008
Taiteiden ja kulttuurin
tutkimuksen laitos, kirjallisuus,
kirjoittamisen maisteriopinnot
Turkka Hautala

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta	Humanistinen tiedekunta
Laitos	Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Oppiaine	Kirjallisuus, kirjoittamisen maisteriohjelma
Tekijä	Hautala, Turcka
Työn nimi	Digitaalinen leirinuotio ja laiskan tekstipaja. Näkökulmia koti- ja ulkomaisiin avoimiin kirjoittajasivustoihin
Työn laji	Pro gradu -tutkielman tieteellinen osa
Aika	Marraskuu 2008.
Sivumäärä	89

TIIVISTELMÄ

Tutkielma käsittelee internetin avoimia tekstipajoja: siis luoville kirjoittajille suunnattuja verkkosivustoja, joille kuka tahansa voi laittaa esille omia töitään muiden kommentoitavaksi. Aineistona on 12 sivustoa, joista puolet on kotimaisia, puolet englanninkielisiä.

Tutkielma koostuu kuudesta osasta. Aluksi teen yleiskatsauksen sivustojen tarjontaan ja ominaisuuksiin. Kirjoittajat-luvussa pohdin kirjoittajien erilaisia motiiveja sivustojen käyttöön, verkkoidentiteettiä ja tekijän asemaa verkossa. Tekstit-luku puolestaan keskittyy analysoimaan sivustojen luovien tekstien massaa ja sen piirteitä. Pohdin myös tekstien saamaa huomiota ja elinkaarta, sekä näitä kasvattavia tekijöitä. Palaute-luvussa teen katsauksen sivustojen palautekulttuuriin, hyvine puolineen ja ongelmiseen. Pyrin myös kumoamaan joitakin sen tekstipohjaisuuteen ja anonymiteettiin liittyviä myyttejä. Kuudennessa luvussa kehitelen toimivan kirjoittajasivuston mallia: mitkä seikat vaikuttavat sivuston toimivuuteen? Millaisista jäsenistä tasokas ja aktiivinen verkon kirjoittajayhteisö koostuu? Mitä sivuston ylläpito voi tehdä asian hyväksi? Tutkielman viimeisessä osassa käsittelen huomioideni pohjalta sivustojen hyötyjä kirjoittajalle nyt, ja pohdin myös hieman niiden mahdollista roolia tulevaisuudessa.

Avainsanat: internet, luova kirjoittaminen, tekstipaja, vertaispalaute, verkkoyhteisöt, kirjoittajapiirit, kirjoittajasivustot

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLLYS	3
1. Johdanto	5
2. Katsaus tutkittuihin sivustoihin	
2.1 Suomenkieliset sivustot	6
2.2 Englanninkieliset sivustot	9
3. Kirjoittajat	
3.1 Tekstin jakamisen nautinto ja helppous	13
3.2 Kirjoittajien halu ja mahdollisuus osallistua	18
3.3 Sivustojen käytön kolme päämotiivia	21
3.4 Verkon suhteellinen anonymitteetti	23
3.5 Tekijän asema verkossa	26
4. Tekstit	
4.1 Yleiskatsaus sivustojen teksteihin	28
4.2 Verkossa kukoistavat genret	30
4.3 Verkon proosa on lyhyttä	32
4.4 Ongelmana liiallinen luonnosmaisuus	33
4.5 Konservatiivinen muoto ja rohkea sisältö	34
4.6 Verkkoteksti: kertaluonteinen ja pysyvä	37
4.7 Tekstin saama huomio ja elinkaari	39
5. Palaute	
5.1 Vertaispalautteesta	41
5.2 Verkkopalautteen erityispiirteistä	42
5.3 Arvosanajärjestelmä ja silmäilevä lukutapa	47
5.4 Kommentoinnin luonteesta ja laadusta	50
5.5 Palautteen avainasema sivustoilla	54
5.6 Suhteiden merkitys palautteenannossa	55
5.7 Palautteen vähäisyys suomalaisten sivustojen ongelmana	57
6. Toimivan kirjoittajasivuston malli	
6.1 Lähtökohtia	59
6.2 Yhteisöä vahvistavat jäsenet	61
6.3 Motivoivan sivuston malli	66
6.4 Yhteisöllisyyden merkityksestä	69
6.5 Turvallisen kriittinen ilmapiiri	70
6.6 Kirjoittamiskeskusteluista	73
7. Lopuksi	76
LÄHTEET	83

"Technology is the bonfire around which we keep telling our stories."

-- Laurie Anderson

1. Johdanto

”Aukea.net on vapaa luomisgalleria luoville ihmisille, harrastajille ja ammattilaisille, jotka haluavat tuoda töitensä esille saadakseen palautetta, uusia ideoita ja kokemuksia.”¹ Lokakuussa 2000 kahden pirkanmaalaisen valokuvausharrastajan toimesta alkunsa saaneen *Aukean* etusivun ensilauseet tiivistävät kaikkien tässä pro gradussa tutkittavien avoimien kirjoittajasivustojen perusidean: tarjota luovalle ihmiselle foorumi töidensä julkaisuun, palautteen saamiseen ja ajatusten vaihtamiseen vertaisryhmässä. *Aukea* ja muut vastaavat sivustot ovat ”vapaita gallerioita” monessakin mielessä: kuka tahansa voi paitsi ”kävellä” näyttelytilaan sisään, myös asettaa galleriaan töitä muiden nähtäväksi ja kommentoitavaksi, sekä tietysti keskustella vapaasti taiteesta ja sen luomisesta muiden kävijöiden kanssa. Kirjoittajasivustot poikkeavat gallerioista kuitenkin siinä, ettei niissä esille olevien teosten ole läheskään aina ole tarkoitus olla valmiita: kyseessä on usein tekstin raakaversio, jota muokataan vielä saadun palautteen pohjalta. Tässä mielessä sivustot ovat pikemminkin eräänlaisia opettajattomia ja ohjaajattomia tekstipajoja. Muista tekstipajamuodoista – sekä verkossa että muualla toimivista – ne erottaa ohjaajan puuttumisen lisäksi etenkin suuri koko, maksuttomuus ja avoimuus. Piirien koostumus myös elää jatkuvasti: kirjoittajia tulee ja menee.

Tutkielmani jakaantuu kuuteen osaan. Osassa 2 esittelen tutkimani sivustot ja luon yleiskatsauksen niiden toimintatapoihin ja sisältöön. Olen valinnut tarkastelun kohteeksi 12 sivustoa: kuusi suomalaista ja kuusi englanninkielistä. Sivustojen valinnassa käytin kolmea pääkriteeriä: 1) sivuston tulee olla (vähintään perustoiminnoiltaan) ilmainen ja avoin kaikille; 2) sivustolla on kenelle tahansa mahdollista laittaa omia luovia tekstejä esille muiden kommentoitavaksi ja antaa palautetta toisille kirjoittajille; 3) sivustolla on mahdollista keskustella kirjoittamisesta muiden jäsenten kanssa. Rajauksen ulkopuolelle jätin siis esimerkiksi maksulliset ja erilaisia pääsyvaatimuksia käyttävät sivustot. Myös erilaiset kirjoittajien blogiringit kuten *Runotorstai*² jäivät materiaalin ulkopuolelle,

1 *Aukea*. <<http://aukea.net/>> (5.9. 2008).

2 <<http://runoruno.vuodatus.net/>>.

sillä en näe niitä toiminnaltaan ja keskustelumahdollisuuksiltaan riittävän monipuolisiksi tämän tutkielman näkökulmasta.

Osissa 3-5 tarkastelen sivustoja kirjoittajien, tekstien ja palautteen näkökulmasta. Kuudennessa luvussa pohdin toimivan kirjoittajasivuston ominaisuuksia etenkin taiteellisesti kehittymään pyrkivän kirjoittajan vinkkelistä. Seitsemännessä osiossa kokoa huomioni yhteen ja käsittelen niiden pohjalta sivustojen hyötyjä kirjoittajalle – nyt ja tulevaisuudessa.

2. Katsaus luoville kirjoittajille suunnattuihin sivustoihin internetissä

2.1 Suomenkieliset sivustot

Aukea aloitti valokuvaajien verkkoyhteisönä, mutta avasi myöhemmin ovensa myös kuvataiteilijoille ja kirjoittajille. Tänä päivänä sivusto on sanojensa mukaan ”Suomen suurin luomisgalleria”³, ja sen kirjallisuusosio on maamme aktiivisin luovien kirjoittajien yleissivusto. Esimerkiksi elokuussa 2008 *Aukean* kirjoittajat laittoivat esille 109 uutta teosta tai teoskokoelmaa ja 15. syyskuuta samana vuonna sivustolla oli niitä luettavissa yhteensä 5697 kappaletta⁴. *Aukea* vaikuttaa suomalaiseksi sivustoksi varsin totiselta ja kilpailuhenkiseltäkin. Ylläpito tähdentää ohjeissaan gallerian töiden taiteellisen arvon merkitystä: kotialbumiin tai pöytälaatikkoon kuuluvia töitä sivustolle ei kaivata, ja ne voidaan myös poistaa galleriasta jos tasokriteerit eivät ylläpidon mielestä täyty⁵. Töille annettu palaute on myös *Aukeassa* verrattain suoranaista ja keskusteluissa kiistellään usein. Teksteille annetaan arvosana asteikolla 1-5 ja parhaan keskiarvon omaavat pääsevät top-listoille. Käyttäjä voi saada erityisen pätevän työnsä *Aukean* etusivulle tai ilmoittautua toisen kirjoittajan faniksi. *Aukeaan* voi laittaa tekstejään esille kuka tahansa rekisteröityään ja sivuston käyttöoikeuden ylläpidolta saatuaan. Uusia tekstejä saa panna esille tietyin väliajoin ja se on tehtävä oikealla nimellä. Tekstien kommentointi sen sijaan tapahtuu anonymisti ja

3 *Aukea*. <<http://aukea.net/info.php?sivu=6>> (5.9. 2008).

4 *Aukean* tekstien kokonaismäärä kautta aikojen on kuitenkin huomattavasti tätä suurempi, sillä sivuston vanhemman version romahdettua alkuvuodesta 2007 suuri osa sen teksteistä jäi siirtämättä toukokuussa 2007 avattuun uuteen *Aukea.nettiin*.

5 *Aukea*. <<http://aukea.net/info.php?sivu=3>> (5.9. 2008).

keskusteluissa esiinnyttään nimikirjaimin.

*Toukokuun*⁶ taustalta löytyy luovan harrastamisen edistämiseen keskittyvä yhdistys Toukokuu – luovuuden tuki ry, joka sivuston ylläpitämisen lisäksi on järjestänyt muun muassa koululaisten kirjoituskilpailuja. Vuodesta 2003 toiminut *Toukokuu* on hyvin samankaltainen *Aukean* kanssa. Sivusto aloitti runofoorumina, ottaen myöhemmin siipiensä suojiin paitsi muita luovan kirjoittamisen lajeja, myös kuvataiteen, valokuvauksen ja digitaalisen taiteen. Toukokuu-yhdistys on järjestänyt myös poikkitaiteellisia kiertonäyttelyjä jäseniensä ja *Toukokuun* käyttäjien töistä. Jokaisella käyttäjällä on sivustolla profiilisivu, jossa näkyvät kirjoittajan teokset ja mahdollisesti henkilökohtaisia tietoja ja kuva. *Toukokuussa* valitaan myös kuukauden työ. Kirjoittajapuoli on jaettu viiteen alaosaan: esseet, sanoitukset, runot, proosa ja mietteet. Käyttäjämääriltään se on *Aukean* vastaavaa pienempi⁷ ja etenkin viime vuosina selkeästi hiljaisempi aktiivisuudeltaan. Sivustolla voi esiintyä joko omalla nimellä tai nimimerkillä – selvästi suurin osa näyttää valinneen jälkimmäisen vaihtoehdon.

Viiden maakunnallisen taidetoimikunnan (Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Satakunta ja Varsinais-Suomi) ylläpitämä *Rihmasto*⁸ poikkeaa toimintaidealtaan ja -tavoiltaan edellisistä: se edustaa eräänlaista verkkojulkaisun ja kirjoittajasivuston välimuotoa. *Rihmasto* ei *Aukean* ja *Toukokuun* tapaan ainoastaan ylläpidetä, vaan myös toimitetaan. Sivuston toimitetussa osiossa kirjoittaja lähettää tekstinsä läänintaiteilijoista ja päätoimittajasta koostuvalle toimituskunnalle, joka valitsee sivustolle kelpuutettavat runot, proosatekstit ja esseet. Päätoimittaja laittaa tekstin myöhemmin esille lähettämällä keskustelupalstalle linkin, jonka takaa löytyy kirjoittajan esittely ja teos. Sen jälkeen tekstiä kommentoidaan keskustelupalstalla. Tämä sivuston ”virallinen julkaisuosio” on toiminut jo vuodesta 1999 lähtien ja julkaissut arviolta puolentoista sadan kirjoittajan tekstejä. Kesällä 2008 uusia tekstejä ei ollut tullut yli vuoteen, osaksi pitkäksi venyneen uuden päätoimittajan hakuprosessin vuoksi. Alkusyksystä sivusto sai viimein uuden vetäjän ja uusia tekstejä ilmestyi. Elämää *Rihmastossa* on kuitenkin ollut

6 <<http://www.toukokuu.com/>>.

7 15. syyskuuta 2008 esillä oli yhteensä 4770 kirjallista teosta. Koko sivustolla oli rekisteröityjä käyttäjiä 540, joista tietenkin vain osa kirjoittajia.

8 <<http://www.rihmasto.net/>>.

koko ajan: sivuston keskustelupalstalta löytyy myös epävirallisempi ja suhteellisen aktiivinen Pöytälaatikko-osio, johon tekstinsä saa esille koska hyvänsä ilman välikäsiä ja odottamista. Sivustoa piristävät myös kuukauden kirjailijavieraat, jotka kirjoittavat esseen tai alustuksen valitsemastaan aiheesta ja keskustelevat siitä (ja usein muustakin) myöhemmin keskustelupalstalla käyttäjien kanssa. *Rihmaston* keskustelupalstalla oli syyskuussa 2008 reilut 850 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Suomalaisten innostuksen runojen julkaisuun verkossa voidaan tiettyssä mielessä katsoa alkaneen helsinkiläisestä postinkantajasta Tony Kammosesta. Kammonen laitto viime vuosituhaten lopulla runojaan esille kotisivuilleen ja kehotti vierailijoita tekemään samoin: Kammonen lupasi julkaista lähetetyt runot sivuillaan (Nousiainen 2004). Muutama tekikin niin, ja sitten pikku hiljaa yhä useampi. Tätä nykyä *Rakkausrunot*⁹ on Suomen suurin luovien kirjoittajien sivusto: 15. syyskuuta 2008 sille oli lähetetty 657493 runoa 18768 rekisteröityneeltä käyttäjältä. Nimestään huolimatta sivusto sisältää muutakin kuin rakkausaiheista runoutta, ja jonkin verran myös proosaa. Käyttöliittymältään ja ulkonäöltään se on yksinkertainen ja verrattavissa *Toukokuuhun* ja *Aukeaan*. Erityishuomiota *Rakkausrunoissa* voi saada menestymällä Viikon runoilija -äänestyksessä tai pääsemällä Viikon runopoiminta -palstalle. Keskimääräinen rakkausrunoilija on sivuston статистиikan mukaan 13-19 -vuotias tyttö. Verkkoyhteisöä ylläpitää vuonna 2003 perustettu Rakkausrunot ry, joka järjestää myös sivuston käyttäjien miittejä eli livetapaamisia, sekä runotapahtumia ja -kilpailuja. Yhdistys julkaisi 2005 kirjan sivuston parhaista runoista ja 2007 Rakkaudennukkaa-antologian samannimisen kilpailun parhaimmistosta yhteistyössä Pilot-kustannuksen ja Yleisradion kanssa. *Rakkausrunot* on suomalaisista kirjoittajasivustoista ainoa, jonka ympärillä liikkuu myös hieman rahaa. Paitsi jäsenmäärältään kohtuullisen suuren yhdistyksen jäsenmaksuista, taustavoimien kirštuun kilahtaa euroja *Rakkausrunojen* useiden mainostajien kautta ja sivustolla myytävistä kännykän soittoäänistä ja muusta kännykkätalpehööristä. Sen kokoluokan liiketoiminnasta ei kuitenkaan liene kyse, että suuren sivuston ylläpitokustannuksen jäljiltä jäisi mainittavia tuottoja.

9 <<http://www.rakkausrunot.fi/>>.

*Vuotis*¹⁰ ja *FinFanFun*¹¹ ovat julkaisuareenoja Harry Potter -kirjasarjan ja sen oheistuotteiden inspiroimille tarinoille. Sivustot ovat mukana tässä pro gradussa seuratuissa sivustoissa useammastakin syystä. Ensinnäkin ne ovat esimerkkejä sekä tiettyyn genreen keskittyneistä, että puhtaasti keskustelupalstapohjaisista kirjoittajasivustoista. Kolmas syy on yksinkertaisesti se, että molemmat ovat oletetusta marginaalisuudestaan huolimatta tällä hetkellä maan suurimpia ja aktiivisimpia luovan kirjoittamisen verkkoareenoita. *Vuotiksessa* ja *FinFanFunissa* kirjoitetaan fanifiktiota, eli esimerkiksi tiettyyn kirjaan (tässä tapauksessa siis Potter-sarjaan), elokuvaan tai televisiosarjaan pohjautuvia tarinoita. Moniin alalajeihin jakaantuvien perustarinoiden lisäksi *Vuotiksessa* kirjoitetaan yhteisiä jatkotarinoita, sekä erikoisuutena omien ficciien ”trailereita”. *FinFanFunissa* tarjolla on puolestaan muun muassa kirjoituskilpailuja ja osio, joka on varattu "Lauluparodioille Kohtalottarien tyyliin". *Vuotiksessa* oli syyskuussa 2008 hieman yli 6000 käyttäjää¹², selkeämmin nimenomaan fanifiktioon keskittyneessä *FinFanFunissa* puolestaan reilut 4300.

2.2 Englanninkieliset sivustot

Vuonna 2000 perustettu *Writing.com*¹³ on mitä todennäköisimmin maailman suurin kirjoittajasivusto 44245 sivustolle materiaalia tuottaneella jäsenellään (syyskuun 15. 2008). Se lienee myös ominaisuuksiltaan monipuolisin – pelkkä sivuston eri toimintojen, osioiden ja monimutkaisten palkitsemisysteemien seikkaperäinen esittely veisi niin monta sivua, ettei se ole tässä kohtaa hedelmällistä. Pohjimmiltaan toimintamalli on kuitenkin yksinkertainen: käyttäjä kokoaa teksteistään (Items) portfolion, jonka sisältöä esittelee muille arvosanojen ja palautteen toivossa. Tämän kokoluokan sivustossa vaarana on tietysti hukkaa massaan, mutta *Writing.comissa* löytyy kyllä keinoja omien (tai muiden) tekstien esille nostamiseksi. Kuka tahansa käyttäjä voi myös perustaa sivuston sisälle oman, pienemmän kirjoittajaryhmänsä tai keskustelupalstansa – tai vaikkapa järjestää kirjoituskilpailun. *Writing.com* ei selvästikään tyydy vain tekstigallerian tai -pajan rooliin, vaan pyrkii nimenomaan valtavaksi kirjoittamisesta

10 <<http://www.vuotis.net/>>.

11 <<http://finfanfun.arkku.net/>>.

12 Läheskään kaikki heistä eivät tosin ole kirjoittamisen harrastajia, sillä *Vuotis* on myös yleiskeskustelupalsta Harry Potterista kiinnostuneille.

13 <<http://www.writing.com/>>.

kiinnostuneiden verkkoyhteisöksi. Se pyrkii olemaan oma virtuaalinen maailmansa, johon ei tulla ainoastaan käväisemään palautteen antamisen ja saamisen vuoksi, vaan myös viettämään aikaa ja viihtymään. Monien käyttäjäviihtyvyyteen ja kotoisuuteen tähtäävien sovellusten lisäksi käytössä ovat muun muassa Lahjapisteet (Gift Points), jotka toimivat sivuston sisällä valuutan tavoin ja joilla palkitaan eri tavoin ansioituneita käyttäjiä; erityisesti hyviä ja aktiivisia arvostelijoita ja taitavia kirjoittajia. Lahjapisteitä voi käyttää paitsi toisen kirjoittajan tai arvostelijan palkitsemiseen, myös esimerkiksi oman tekstinsä tai kirjoittajapiirinsä mainostamiseen sivuston näkyvimmillä paikoilla. Yhteisönsisäistä statustaan (Community Recognition) voi nostaa sivuston monimutkaisen pistesysteemin kautta – näitä pisteitä voi saada ahkeran tekstien kommentoinnin lisäksi vaikkapa yleisestä avuliaisuudesta tai huumorintajusta.

Pienehkö¹⁴, mutta huomattavan aktiivinen *Critique Circle*¹⁵ on tavallaan monumentaalisen *Writing.comin* vastakohta. Sivusto on selkeä ja ominaisuuksien ja sovellusten määrältään niukka. Sen koko toimintatapa tähtää selvästi vain yhteen asiaan: että jokainen verkkoyhteisön jäsen saa jokaiselle tekstilleen mahdollisimman monta (kunnollista) arvostelua. *Critique Circle*n systeemi perustuu krediitteihin (Credits), joita tienataan arvostelemalla ja kommentoimalla muiden tekstejä. Yhdestä arvostelusta saa sen pituudesta ja tasokkuudesta riippuen 0,5-2 krediittiä. Oman tekstin esille laittaminen puolestaan maksaa vähintään 3 krediittiä. Sivustossa on esillä vain tietty määrä tekstejä per viikko, joten vuoroaan voi joutua odottelemaan tekstijonoissa (Story Queues) esimerkiksi viikon tai pari. Toisaalta kun oman tekstin vuoro tulee, on useamman (tavallisesti noin 5-10) palautteen saanti varmaa – tästä pitää huolen paitsi käyttäjien yleinen aktiivisuus, myös sivuston säännöstelypolitiikka: jos teksteille tulee jollakin viikolla kitsaasti arvosteluja, saatetaan niiden määrää karsia seuraavaksi viikoksi. *Critique Circle* on kirjoittajasivustona pieni, mutta mielenkiintoinen ja vilkas. Voidaankin todeta, että se on hieman tekijöidensä kotimaan näköinen – sivusto on nimittäin hieman yllättäen islantilainen.

*My Writers Circle*¹⁶ on reilun 7000 jäsenen (syyskuussa 2008) keskustelufoorumi

14 *Critique Circle*ssä oli reilut 2000 aktiivista jäsentä syyskuussa 2008.

15 <<http://www.critiquecircle.com/default.asp>>.

16 <<http://www.mywriterscircle.com/>>.

ja tekstien esittelypaikka. Se on mukana aineistossa esimerkkinä äärimmäisen yksinkertaistetusta kirjoittajasivustosta: se koostuu pelkästä yksinkertaisesta keskustelupalstasta, jonka kolmeen käyttäjien tölle varattuun otsikkoon¹⁷ postataan tekstejä muiden arvosteltavaksi. *My Writers Circle* on kasvanut kovaa vauhtia, sillä se perustettiin vasta vuoden 2005 lopulla.

Reilun 11000 jäsenen (syyskuussa 2008) *Edit Red*¹⁸ luottaa lähinnä vetävään ulkomuotoon ja tekstien mahdollisen julkaisun vetovoimaan. Sivustolla ei patisteta käyttäjiä kommentointiin tai palkita siitä, ei jaeta arvosanoja eikä panna tekstejä tai kirjoittajia paremmuusjärjestykseen. Keinoja itsensä tai tekstiensä esilletuomiseen ei juuri ole. Toimintatapa on tavallaan demokraattinen, muttei toisaalta liiemmin motivoi käyttäjiä nostamaan tasoaan saati antamaan palautetta muille: monet tekstit jäävätkin kokonaan vaille huomiota ja kommentteja. *Edit Redillä* on kuitenkin yksi valtti käyttäjien houkuttelemiseen ja motivoimiseen: se järjestää kilpailuja, joissa on tarjolla paitsi rahapalkintoja, myös pääsylippuja *Edit Redin* painettuihin antologioihin (joiden myynnistä maksetaan kirjoittajille rojalteja). Tämän lisäksi sivusto tarjoaa erilaisia pienimuotoisia kirjoitushaasteita ja -kilpailuja ja eräänlaisen kotisivun jokaiselle. Kaiken kaikkiaan *Edit Red* on esimerkki sivustosta, jonka hyödyntäminen vaatii tietynlaista verkkoyhteisössä toimimisen taitoa: sivusto on antoisa lähinnä niille kirjoittajille, jotka onnistuvat luomaan ympärilleen ahkerasti keskenään kommunikoivan ja toisiaan kommentoivan vakilukijoiden verkoston.

Francis Ford Coppolan alullepaneman *Zoetrope Virtual Studio*¹⁹ (tästä eteenpäin pelkkä *Zoetrope*) on yksi suurimmista ja mielenkiintoisimmista kirjoittajien verkkoyhteisöistä. Sivusto perustettiin aikoinaan etenkin kykyjen löytämiseksi *Zoetrope*-yhtymän elokuviin ja sen maineikkaaseen, lyhyeen fiktion erikoistuneeseen All-Story -lehteen. Tässä nimenomaisessa tarkoituksessa sivusto ei ole merkittävässä määrin tuottanut tuloksia ja toimiikin nyttemmin lähinnä kirjoittajien (ja muidenkin taiteilijoiden) yleisenä kohtauspaikkana, jossa on omat osastonsa pidemmille (Novellas) ja lyhyemmille (Short Stories) novelleille, pikkutarinoille (Flash Fiction), sekä elokuva- (Screenplays) ja

17 Otsikot ovat Työt (Works), Runous (Poetry) ja Käsikirjoitukset (Scripts).

18 <<http://www.editred.com/>>.

19 <<http://www.zoetrope.com/>>.

lyhytelokuvakäsikirjoituksille (Short Scripts). Yhden oman tekstin saa laittaa esille arvosteltuaan ja kommentoituaan tietyn määrän muiden (sattumanvaraisia) tekstejä -- esimerkiksi lyhyiden novellien kohdalla viisi. *Zoetrope* järjestää myös kirjoituskilpailuja ja julkaisee top-listoja kuukauden parhaista teksteistä ja kiitetyimmistä palautteenantajista. Hall of Fame -osioon pääsevät sivustolla esiintyneet muualla julkaistut tai palkitut tekstit ja tuotantoyhtiöille myydyt käsikirjoitukset. Henkilökohtaisissa toimistoissa (Private Offices) voi keskustella ja vaihtaa tekstejä pienemmällä porukalla. *Zoetrope* ei lupaa mitään, mutta vihjaa paljon: Frequently Asked Questions -osiossa puhutaan sivustolla mahdollisista pyörivistä elokuvatuottajista, kirjallisuusagenteista ja fiktiota julkaisevien lehtien toimittajista. Lopuksi kuitenkin muistutetaan realiteeteista:

However, while the possibility of connecting with buyers exists, you may want to consider the site primarily a free workshop where the most tangible value is receiving feedback from peers. The competition here, as with everywhere, to get published is extremely high.²⁰

Onnistumisiakin on kuitenkin tullut: esimerkkinä voisi mainita kaikkien Hall of Fameen päässeiden töiden lisäksi Chimamanda Ngozi Adichien Orange-palkitun romaanin *Half of a Yellow Sun*, jonka pohjana olleen novellin Adichie aikoinaan lähetti *Zoetropeen* kommentoitavaksi.

Hieman yli 37000 jäsenen (15.9. 2008) *Faithwriters*²¹ on esimerkki sivustosta, jonka käyttäjiä yhdistää muukin kuin pelkkä kiinnostus kirjoittamiseen – tässä tapauksessa (kristin)usko. Sivustolla on omat osionsa muun muassa profetioille ja ihmeistä kertoville tarinoille, ja se sisältää fiktion ja runojen lisäksi paljon kolumnimaisia pohdintoja ja lehtijutunomaisia kirjoituksia. Muuten *Faithwriters* ei juurikaan eroa normaalista kirjoittajasivustosta (paitsi tietenkin tekstien yleisen uskonnollisen sävyn osalta). Tekstejä voi laittaa esille kolmeen paikkaan: kritiikkipiiriin (Critique circle, parannusehdotuksia toivoville), yleisiin töihin (Regular articles, kommentoitavaksi tai luvalla muualla käytettäväksi joko maksua vastaan tai ilmaiseksi) tai ilmaiseksi julkaistavaksi tarjottaviin (Free reprint articles, valmiille teksteille jotka ovat kenen tahansa käytettävissä,

20 *Zoetrope*. <http://www.zoetrope.com/members/sub/index.cgi?section_id=1&show_page=faq> (5.9. 2008). Linkki vaatii rekisteröitymisen näkyäkseen.

21 <<http://www.faithwriters.com/>>.

ilmaiseksi ja lupaa kysymättä). Lisäksi *Faithwriters* järjestää viikottain teemallisen kirjoitushaasteen, jossa peräti kymmenen parasta tekstiä julkaistaan neljästi vuodessa ilmestyvässä painetussa antologiassa.

3. Kirjoittajat

3.1 Tekstin jakamisen nautinto ja helppous

*”Se on helppo, vaivaton ja ennen kaikkea anonyymi tapa tuoda tunteensa julki.”*²² (Tony Kammonen, *Rakkausrunot.fi* -sivuston perustaja).

Web 2.0 -käsitteellä tarkoitetaan verkkomaailmassa internetin niin sanottua toista vaihetta, jonka keskeisimpiä piirteitä ovat muun muassa avoimuus, yhteisöllisyys ja sisällön tuottamisvastuun siirtyminen sivustojen ylläpitäjiltä niiden käyttäjille (Saran 2007). Luoville kirjoittajille suunnatut avoimet verkkosivustot ovat mitä suurimmassa määrin osa tätä kehityssuuntaa. Web 2.0:n maailmassa luovat kirjoittajat ja muut taiteen harrastajat ovat suorastaan ihanteellisia verkon käyttäjiä: he suoltavat sivustot täyteen ilmaista, ainutlaatuista materiaalia ja muodostavat kuin itsestään suuria ja aktiivisia käyttäjäyhteisöjä tuon materiaalin ympärille. Ja näitä yhteisöjä verkossa riittää kirjoittajien osalta. Internetissä kohtaavat kaikentyypiset kirjoittajat: nuoret ja vanhat, konkarit ja vasta-alkajat, entiset pöytälaatikkokirjoittajat ja kaikkia mahdollisia julkaisu- ja vertaistukikanavia ennenkin hyödyntäneet. Kirjoittajalla riittää verkossa valinnanvaraa: lukemattomien yleissivustojen lisäksi oman areenansa voi valita muun muassa ikäryhmän (esim. *Young Writers Society*²³), tyyllilajin tai genren (*Rakkausrunot*, *Romance Divas*²⁴) sukupuolen (*Today's Woman*²⁵), uskontokunnan (*Muslim Writers Society*²⁶), laatutason (*Novice Writers*²⁷) tai suosikkikirjansa (*FinFanFun*) perusteella.

Verkossa tekstien esille laittaminen on teknisesti helppoa ja sosiaalisesti

22 Nousiainen 2004.

23 <<http://www.youngwriterssociety.com/>>.

24 <<http://www.romancedivas.com/>>.

25 <<http://www.todays-woman.net/>>.

26 <<http://writers.oneummah.net/>>.

27 <<http://novicewriters.net/>>.

palkitsevaa. Ihmiset ovatkin ottaneet sen julkaisuväylänä nopeasti omakseen. Tämä on todettavissa esimerkiksi verkkopäiväkirjojen esimerkin kautta: päiväkirjat siirtyivät blogien yleistymisen myötä internetiin varsin nopeasti kun siitä tuli teknisesti yksinkertaista. Luovat kirjoittajat eivät myöskään tee poikkeusta: harrastajakirjoittajat löysivät paikalle sankoin joukoin kun heille suunnattuja sivustoja alkoi 2000-luvun alkupuolella ilmestyä verkkoon. Pääsyy tähän löytyy tekstin jakamisen tuomasta nautinnosta, jota sosiaalinen verkko edesauttaa yhdistämällä ujoimman, laiskimman tai syrjäisimmänkin kirjoittajan lukijoihin ja toisiin kirjoittajiin. Kirjoittajasivustojen määrän ja suosion perusteella on helppoa vetää johtopäätös ihmisten suuresta kiinnostuksesta luovaa kirjoittamista kohtaan myös digitaalisen ajan audiovisuaalisuuden dominoimassa maailmassa. Verkko mediana paitsi paljastaa harrastajakirjoittajien valtavan määrän, myös osaltaan kasvattaa sitä: moni aloittaa kirjoittamisen juuri verkon tarjoamien uusien tekstinjakoväylien innostamana. Kirjoittaja saa tekstinsä julki helpommin ja vaivattomammin kuin koskaan aiemmin, mikä Lahdelman (2008, 193) mukaan vahvistaa, pitkittää ja "suorastaan pysyväistä" kirjoittamisen buumia.

Verkosta löytyy kaikenlaisia kirjoittajia. On selvää, että tiettyjen ikäryhmien tai genrejen edustajia on mukana enemmän kuin muita ja että kirjoittajien taso vaihtelee valtavasti. Hedelmällisempää kuin käyttäjäsegmenttien tarkan koostumuksen, yhteisöjen ikä-, sukupuoli- tai muun jakauman tai kirjoittajien erojen pohtiminen on kuitenkin kysymys siitä, mitkä seikat verkon luovia kirjoittajia mahdollisesti yhdistävät. Ensimmäinen yhdistävä tekijä on tietenkin kirjoittamisharrastus. Toinen ja tämän tutkimuksen kannalta oleellinen tekijä on halu jakaa teksti ja kirjoittamiskokemukset vertaisryhmän kanssa avoimilla verkkosivustoilla. Seuraavaksi tarkastelenkin niitä syitä, jotka ovat mahdollisesti johtaneet verkon kirjoittajayhteisöjen suosioon.

Tekstin – muunkin kuin luovan – jakamisen tarve on useimmilla kirjoittajilla luonnollinen impulssi. Kuten Risto Niemi-Pynttari (2007, 147) toteaa, kirjoittamisen nautinto muodostuu paitsi uuden luomisesta, myös sen saattamisesta muiden nähtäville: ”Kirjoittamisen nautintoon kuuluu siis jakaminen, tunteen ja kokemuksen sekä viime kädessä kielen jakaminen.”

Nimimerkki John Yamrus ei usko kenenkään kirjoittavan vain itselleen:

No. poetry is communication...and if i didn't have an outlet for what i wrote, there wouldn't be any point to it. It wouldn't do anyone any good sitting in a drawer somewhere. I think the ultimate act of egotism is saying you're only writing for yourself...for "personal enrichment"...that's a load of crap. Everyone wants their stuff to be read. If i didn't have an outlet for my poetry, i'd much rather have a glass of wine and fall asleep in the pool.²⁸

Tarve jakaa teksti on tarvetta kommunikoida sen kautta. Toki jo kirjoittamiseen itseensä liittyy tietynlaista nautintoa, mutta nautinto ei ole täydellinen ennen kuin tekstin funktio toteutuu ja sille on etsitty lukija: kirjoittaja on sen tekstille ikään kuin velkaa. Kaikki kirjoittaminen suuntautuu jonkinlaiselle yleisölle (Clark & Ivanic 1997, 163; Joensuu 2008, 11). Vaikka teksti itsessään sisältäisi potentiaalista voimaa jo ollessaan nähtävillä ainoastaan tekijänsä näyttöpäätteellä, tuo voima aktualisoituu vasta tekstin kohdatessa lukijan (Niemi-Pynttari 2007, 55). Nimimerkki Citabria toteaa kirjoittamisen mielihyvän liittyvän sekä itse kirjoittamiseen, että tekstin jakamiseen:

You also have to factor in the pleasure they get from creating something. That pleasure may be secondary to the joy of being published, yet if it is strong enough, it may still be sufficient to tempt Robinson Crusoe to write haiku in the sand.²⁹

Sama ajatus on nähtävillä myös nimimerkin Linton viestissä: "I currently write for fun but clearly I would like people to read and to enjoy my novel."³⁰

Löytäessään lukijan teksti ajautuu dialogiin tämän kanssa. Tällä tarkoitetaan kirjallisuuden tutkimuksessa usein dialogisuutta, eli lukemisprosessissa tapahtuvaa kuvainnollista vuorovaikutusta tekstin ja lukijan välillä.

Kirjoittajasivustoilla tämä vuorovaikutus on kuitenkin konkreettista: lukijalla on mahdollisuus aktuaaliseen keskusteluun tekstistä sen kirjoittajan kanssa, ja hän voi kommentoimalla vaikuttaa jopa itse tekstiin (sen myöhemmissä versioissa). Kirjoittaja päästää näin lukijan mukaan luomisprosessiin. Niemi-Pynttärin (2008,

28 *My Writer's Circle* (a) 19.5. 2008. <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14676.0>> (15.9. 2008).

29 *My Writer's Circle* (a) 19.5. 2008. <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?PHPSESSID=82b01b3439aa65f29946b4b3bc248b70&topic=14676.15>> (15.9. 2008).

30 *My Writer's Circle* (a) 19.5. 2008. <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14676.30>> (15.9. 2008).

130) mukaan "lukijoista on verkossa tullut kirjoittajien kumppaneita". Kirjoittaja pyrkii "(...)edelleen persoonalliseen ilmaisuun, mutta nyt tämä persoonallisuus vaatii yhteistyötä ja syntyy suhteessa toisiin." (Niemi-Pynttari 2004, 217). Walter Ongin huomiot lukijan turhauttavan passiivisesta osasta eivät siis täysin päde verkon avoimilla tekstiareenoilla:

Like the oracle of the prophet, the book relays an utterance from a source, the one who really 'said' or wrote the book. The author might be challenged if only he or she could be reached, but the author cannot be reached in any book. There is no way to directly refute a text. After absolutely total and devastating refutation, it says exactly the same thing as before. (Ong 2002, 78)

Verkossa kirjoittaminen onkin usein keskustelevaa kirjoittamista ja lukemista. Lukija muuttuu jatkuvasti kirjoittajaksi ja päinvastoin (Niemi-Pynttari 2007, 138).

Kirjoittajasivustojen suosio selittyykin osaksi niiden dialogisen luonteen kautta: lukijan ei tarvitse koskaan alistua vain passiiviseen vastaanottajan rooliin, eikä kirjoittajan yksinäisyyteen ja lukijattomuuteen. Kuten WIDE Research Center -tutkijakollektiivi artikkelissaan tiivistää:

Computer technologies allow writers with access to a computer network to become publishers and distributors of their writing. And chances are they will get feedback, sometimes immediately. Therefore, audiences and writers are related to each other more interactively in time and space. (WIDE 2005).

Ihminen on Bahtinin (1984, 287) mukaan luonnostaan dialoginen olento: "Life by its very nature is dialogic (...) To live means to participate in dialogue: to ask questions, to heed, to respond, to agree and so forth." Dialogisuus on kuitenkin myös perinteisempien kirjoituspiirien ominaisuus. Miksi jakaa luova teksti juuri verkossa? Yksi avainsyy verkkopiirien suosioon on tietysti niihin liittymisen tekninen helppous ja sosiaalinen vaivattomuus. Kirjailija ja kirjoittamisen opettaja Jussi Matilainen tiivistää asian *Rihmastossa* maaliskuussa 2007 julkaistussa esseessään "Sähköisillä kirjoittajapiireillä on tulevaisuus". Matilainen (2007) käsittelee seuraavassa verkossa toimivia kirjoittajaryhmiä yleensä (tekstissä mainitaan sana *vetäjä* joka on vieras tässä pro gradussa käsitellyille sivustoille), mutta hänen sanansa pätevät toki myös avoimiin kirjoittajayhteisöihin:

Verkkopiirien menestystä on muoti-ilmion lisäksi siivittänyt se, että vetäjä ja osallistujat ovat riippumattomia ajasta ja paikasta toisin kuin perinteisessä oppimisessa. Ei tarvitse pukeutua, meikata tai matkustaa kohdatakseen verkossa, jossa viestejä voi kirjoittaa ja lukea mihin tahansa vuorokauden aikaan. Verkko luo myös tasa-arvoa maan eri osien välille. Peräkylässä on saatavissa samat opit kuin Helsingissä. Kenties tämä muutos heijastuu kirjailijoiden kotipaikkajakaumaan 2010-luvulla.

Myös Montonen toteaa verkko-opiskelun valitsemisen taustalta usein löytyvän käytännöllisiä syitä. Tällaisia ovat esimerkiksi työtilanne tai -ajat, maantieteelliset etäisyydet, perhetilanne (esim. pieniä lapsia kotona), terveydentila ja opiskelumuodon sopivuus omaan oppimistapaan (Montonen 2008, 22-23). Verkon (suhteellinen) anonymiteetti ja kasvottomuus lienee myös monien kohdalla ainakin osasyynä verkko-opiskelun, ja etenkin avoimien kirjoittajasivustojen valitsemiseen.³¹ Myös aikataulujen joustavuus tai niiden kaikkinaisen poissaolo voivat houkutella kirjoittajan verkkoympäristöön. Eräs opiskelija kirjoittaa:

Erinomainen asia on se, että voi työskennellä silloin kun itselle sopii ja sitä tahtia kuin pystyy. Itse olen hidas, tarvitsen pitkän ajan kirjoittamiseen. Stressaannun jos on aikapula tai jos näen että toiset selviytyvät puolessa siitä ajasta minkä minä tarvitsen. (Montonen 2008, 30).

Avoimilla sivustoilla aikataulut ovat luonnollisesti vieläkin vapaampia kuin kurssipohjaisessa verkko-opiskelussa. Toisille kirjoittajille aikataulut toki sopivat tärkeinä motivaattoreina (Montonen 2008, 32-33), minkä vuoksi avoimien sivustojen on hyödyllistä tarjota niitäkin esimerkiksi kirjoituskilpailujen tai -haasteiden kautta.

Niemi-Pynttärin mukaan suomalaisen harrastajakirjoittajan perusongelma ei ole enää kontaktien ja samanhenkisen seuran puute: kirjoittajat ovat sosiaalistuneet ja hakeutuvat innokkaammin vertaisyhteisöihin. Sopivien lukijoiden löytämisen ongelma ei kuitenkaan hänen mukaansa ole tämän seurauksena poistunut (Niemi-Pynttari 2004, 215). Ekström (2008, 46) mainitsee kirjoittamisharrastuksen kuivuvan yhä monen kohdalla kasaan juuri (luotto)lukijoiden puutteen vuoksi. Harrastajakirjoittajan elämä on jatkuvaa sopivien lukijoiden etsintää, ja tähän

31 Anonymiteetti on avoimilla kirjoittajasivustoilla täydellisempää kuin kurssimuotoisessa verkko-opiskelussa, josta Montonen ensisijaisesti kirjoittaa. Käsittelen kirjoittajasivustojen anonymiteettiä tarkemmin etenkin luvuissa 3.4 (s. 23) ja 5.2 (s. 41).

prosessiin avoimet kirjoittajasivustot tarjoavat uuden, tärkeän väylän. Kirjoittajia vetää sivustoille toive uusista luottolukijoista.

Yhteenvedona voidaan todeta, että verkkofoorumien vetovoima liittyy kirjoittajilla ennen kaikkea niiden mahdollistamaan vaivattomaan yhteyteen muiden kirjoittajien ja lukijoiden kanssa: yleisöä on verkossa valtava määrä, eikä sitä ole vaikea löytää. On kuitenkin myös tähdennettävä, että verkon kirjoittajien ja lukijoiden välinen yhteys on osin näennäistä: potentiaalisten lukijoiden suuri joukko ei aina tarkoita käytännössä suuria lukija- ja palautemääriä. Lukijoiden huomiolla on kirjoittajasivustoilla myös taipumus jakaantua epätasaisesti. Niemi-Pynttärin ja Ekströmin mainitsema lukijoiden hankkimisen ongelma ei olekaan missään nimessä hävinnyt avoimien verkkoareenoidenkaan myötä niiden kirjoittajan ulottuville tuomista potentiaalisten lukijoiden massoista huolimatta. Kirjoittajan osaa luonnehtii monissa verkkoyhteisöissä niiden suuresta koosta ja dialogisesta luonteesta huolimatta lopulta yksinäisyys: solidaarisuuden aste jää verkossa helposti alhaisemmaksi kuin perinteisemmissä kirjoittajaryhmissä, joissa oletusarvona on että kaikkien tekstit luetaan ja kaikkia kommentoidaan. Jotkut verkkosivustot ovat toki vastanneet tähän ongelmaan luomalla erilaisia keinoja muiden (tasapuoliseen) kommentointiin motivoimiseksi, mihin palaan tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

3.2 Kirjoittajien halu ja mahdollisuus osallistua

Potentiaalisen lukijakunnan suuri koko tai tekstien jakamisen tekninen ja sosiaalinen helppous eivät kuitenkaan pelkästään selitä avointen sivustojen suosiota. Taustalla on suurempi muutos ihmisten asenteissa suhteessa yksityiseen, julkiseen ja julkaisemiseen. Passiivisen yleisön rooli ei ole enää pitkään aikaan tyydyttänyt massamediakriittistä nykyihmistä. Avoimella kirjoittajasivustolla ei ole massamediamallin mukaan yhtä kirjoittajaa, yhtä kriitikkoa ja tuhatta lukijaa, vaan pikemminkin 1002 kirjoittaja-kriitikko-lukijaa. Jokainen sivuston käyttäjä on ainakin teoriassa tasavertainen kaikkien muiden kanssa. Sivustoja luonnehtii muodollisten auktoriteettien (esim. ohjaajat, opettajat, ammattikriitikot) ja tekstejä legitimoivien valintaprosessien (esim. kustannuspolitiikka, kirjoituskilpailujen tuomaristojen ja lehdistön valta) poissaolo. Kirjoittajasivustolla kirjoittajan ja

lukijan välillä ei ole välikäsiä -- niiden mallista puuttuu Jáureguin mainitsema *toimituksellinen kontrolli* (editorial control):

Since the online or digital world can be characterized as an open and unregulated publishing medium and offers itself as a space "freed" from authority (critics, editors, and experts), any kind of editorial control, as it orients the reader through the selection and presentation of material, necessarily comes to restrict textual circulation and creative autonomy. This selection process (an "authoritarian" system) legitimates (authorizes) the text for both writers and readers. (Jáuregui 2000, 363).

Verkossa esiin pääsevät siis kaikki kirjoittajat ja tekstit. Tämä on periaatteellisella tasolla mullistavaa kirjoittamisen kannalta: esimerkiksi Clarkin ja Ivanicin (1997, 118-119 & 121-122) mukaan lähinnä vain kulloinkin vallitsevan hegemonian kulttuurisia, sosiaalisia arvoja peilaavat tekstit ovat perinteisesti saaneet tunnustusta tai ylipäättään mahdollisuuden tulla luetuiksi. Internet on muuttamassa tätä kirjallisiin portinvartijoihin perustuvaa systeemia (Clark & Ivanic 1997, 225-226).

Verkon vaikutuksia tavallisen ihmisen mahdollisuuksiin vaikuttaa ja tavoittaa yleisöä ei kuitenkaan tule liioitella:

(...)while the internet does facilitate the circulation of messages, this is cut off from any real power and from the decision-making activities of society, and could easily remain just what it is: meanings floating in cyberspace. (Clack & Ivanic 1997, 226).

Clark ja Ivanic tuntuvat puhuvan edellä ensisijaisesti yhteiskunnallisesti ja poliittisesti värittyneestä kirjoittamisesta, mutta heidän huomionsa pätevät toki myös taiteellisiin teksteihin. Verkon jokaisen ulottuville tuoma mahdollisuus julkaista runoja tai proosaa ei tarkoita sitä että kaikki saisivat tasapuolisesti ja laajasti äänensä kuuluville. Kuten Niemi-Pynttari (2007, 343) toteaa, mukanaolo kirjoittajasivustojen kaltaisissa internet-yhteisöissä vertautuu lähemmin (pienehkössä) julkisessa tilassa toimimiseen kuin valtavalle yleisölle esiintymiseen.

Vaikkei varsinaisesta kirjallisuuden vallankumouksesta siis välttämättä voidakaan puhua, ovat web 2.0 ja kirjoittajasivustot sen osana ovat joka tapauksessa askel

kohti privatisoidun ihmisen vapauttamista. Jokainen on halutessaan kulttuurikentän aktiivinen osa, ei vain tekstin yksinäinen vastaanottaja:

Verkko ja interaktiivinen julkisuus voidaan nähdä käänteenä, jossa modernin ihmisen privatisoituminen loppuu. Massamedia on ollut keskeinen ihmisiä privatisoiva tekijä, koska tuottaessaan mediajulkisuutta se on samalla osoittanut vastaanottajien osaksi yksityisyyden. Massamediaan verrattuna verkko tarjoaa lukemattomia julkisen toiminnan ja esiintymisen mahdollisuuksia sitä haluaville. (Niemi-Pynttari 2007, 380).

WIDE -tutkijakollektiivin mukaan verkkoon yhdistetty tietokone on kirjoittamisen kannalta sosiaalisesti ja kulttuurisesti vallankumouksellinen keksintö ja merkitykseltään verrattavissa ainoastaan painokoneeseen:

Many writing technologies have streamlined the writing process (the typewriter is one example), but only a few writing technologies have had truly dramatic social impact. The printing press is one; the networked computer is another. It is the networked computer, the spaces to which networked computers provide access, and the public ways in which individuals are writing that are together changing the cultural landscape. These elements, taken together, are truly revolutionary. The revolution of connectivity is not just a network or machine revolution. It is primarily a social and cultural revolution. The way that people are using the Internet and the sheer numbers of people writing on and with the web is having significant social and cultural impact. (WIDE 2005).

Osasy kasvavaan kiinnostukseen erilaisten materiaalien tuottamiseen ja julkaisemiseen niiden passiivisen kuluttamisen sijaan lienee myös ihmisten lisääntynyt halukkuus "julkiseen esiintymiseen" verkossa. Helmikuussa 2004 Pew Internet and American Life -järjestön tutkimus paljasti, että 44 prosenttia yhdysvaltalaisista internetin käyttäjistä oli osallistunut verkon sisällön tuottamiseen postaamalla sivustoille erilaista tekstuaalista tai visuaalisesta materiaalia (WIDE 2005). Vuonna 2007 sama järjestö puolestaan raportoi, että teini-ikäisistä 39 prosenttia oli laittanut taiteellisia tuotoksiaan esille verkkoon (Lenhart, Madden, Macgill & Smith 2007, 11). Tämänkaltaiset lukemat osoittavat, ettei nykyaikainen ihminen ole enää taipuvainen luomaan tiukkoja rajoja yksityisen ja julkisen välille, ja on halukas antamaan osan itsestään julkiselle näyttämölle – oli itse teko sitten mielipideteksti keskustelupalstalle, osallistuminen tositv-ohjelmaan tai itse kirjoitetun runon lähettäminen avoimelle kirjoittajasivustolle. Verkko tarjoaa vaivattoman väylä näkyvyyteen, ja houkuttelee siksi yhä useampia esittelemään ajatuksiaan, elämäänsä ja teoksiaan

julkisesti muille. Liian vahvoja johtopäätöksiä nykyihmisen julkisuushakuisuudesta ei kannata kuitenkaan vetää: on hyvä muistaa, että useimmiten verkon käyttäjän yleisönä ei todellisuudessa ole ”koko maailma”, vaan pikemminkin pieni samanmielisten yhteisö.

3.3 Sivustojen käytön kolme päämotiivia

”Viime aikoina olen alkanut ajatella, että moni harrastaa kirjoittamista rennommin. Ei sen tarvitse aina tähdätä edes julkaisemiseen. Kirjoittaminen on myös mahdollisuus sanoilla iloitteluun.”³² (Kirjailija ja kirjoittamisen ohjaaja Vilja-Tuulia Huotarinen.)

Ylempänä on pohdittu periaatteellisella tasolla ns. yhteisöllis-osallistuvien verkkosivustojen vetovoimaa. Seuraavaksi tarkastelen asiaa käytännöllisemmältä kannalta, ja nimenomaan kirjoittajien näkökulmasta: millaisia motiiveja kirjoittajasivustolle rekisteröitymisen taustalta mahdollisesti löytyy? Jussi Matilainen (2007) tiivistää esseessään osuvasti kirjoittajaryhmään liittymisen motiivit yleisellä tasolla: ”Jollekin voi olla iso juttu saada kirjoitetuksi oma runo onnittelukorttiin, toinen voi tähdätä Finlandia-palkintoon, kolmannelle riittää tavoitteeksi pysyä kasassa kynäilemällä.” Hahmottaessani liittymismotiiveja etenkin tutkimieni sivustojen osalta, tukeudun kolmeen pääkategoriaan jotka seuraavassa esittelen. On tietysti selvää, että useimpien kirjoittajien motiiveista löytyy piirteitä useammasta kategoriasta, ja että useimmilta sivustoilta löytyy kaikkia motiiveja edustavia kirjoittajia.

I Kehittymismotiivi

Kehittymismotiivi on tarkastelemieni sivustojen käyttäjien keskuudessa tavanomaisin. Sen pohjana on mielikuva sivustoista suurina verkkotekstipajoina, joissa kirjoittajat kohtaavat ja pyrkivät kehittymään taiteellisesti vertaisarvioinnin ja -tuen myötä. Kehittymismotiivi on sitä korostuneempi, mitä suurempi osa sivuston käyttäjistä on niin sanotusti tosissaan kirjoittamisen suhteen – toisin sanoen on jo julkaissut tai pyrkii julkaisemaan tekstejään painetussa muodossa, verkkolehdistä tai e-kirjoina. Sivustot ovat näin ollen heille eräänlaisia harjoitusalueita tai kehittämisareenoja, joissa kokeilla tekstien toimivuutta,

³² Ahola 2008.

parannella niitä ja tätä kautta kehittää kirjoitustaitoja. Sivustot toimivat myös yksinkertaisesti paikkoina sopivien ihmisten tapaamiseen: kehittyvät kirjoittajat etsivät sivustoilta hovilukijoita ja -kriitikoita. Esimerkki kehittymispainotteisesta sivustosta on *Critique Circle*, josta kaikki turha on karsittu pois huomion keskittämiseksi itse teksteihin ja niiden (ja kirjoittajan taitojen) rakentavaan kommentointiin.

II *Performatiivinen motiivi*

Performatiivisen motiivin ajama kirjoittaja voi olla yhtä kunnianhimoinen kirjoittamisen suhteen kuin edellä kuvattu kehittymismotiivin edustaja. Erona on se, ettei hän ole syystä tai toisesta yhtä kiinnostunut itsensä tai tekstinsä kehittämisestä, ainakaan verkkoympäristössä. Hän ei tuo tekstiään verkkoon paranneltavaksi vaan *näytille*. Teksti on hänen silmissään valmis, seuraava tavoite on sen saattaminen mahdollisimman monen luettavaksi. Verkkosivusto toimii tällöin vain yhtenä julkaisuareenana muiden joukossa. Yhdelle tavoitteena on saada tekstille hyvät arvosanat ja sitä kautta julkisuutta sivustolla, toinen toivoo salaa että teksti bongattaisiin verkosta vaikkapa painettuun lehteen tai kirjaan, kolmannelle riittää se että tekstiä ylipäättään luetaan. Pääasia on kuitenkin kaikilla yhteinen: että teksti julkaistaan, saatetaan muiden nähtäville. Tämä pätee toki myös muiden motiivien edustajiin, mutta performatiivisen verkkokirjoittajan kohdalla prosessi jää siihen: hän ei ole välttämättä kiinnostunut puimaan tekstiä jälkeensä, tai pyri sen kautta tuntemaan yhteenkuuluvuutta muiden sivuston jäsenten kanssa. Performatiivista motiivia esiintyy paljon esimerkiksi *Zoetropessa*, mikä johtunee osaksi siitä että sivusto vihjailee sille lähetettyjen tekstien mahdollisuuksista tulla ostetuiksi elokuvayhtiöiden toimesta tai julkaistuiksi novellilehdissä.

III: *Terapeuttinen motiivi*

Terapeuttisella motiivilla viitataan tässä toisaalta aiemmin mainitsemaani tekstin jakamisen palkitsevuuteen, toisaalta yhteisöllisyyden tuomaan iloon.

Terapeuttisen motiivin omaava verkkokirjoittaja saa mielihyvää jo pelkästä yhteisöön kuulumisesta ja ajatuksesta tekstin mahdollisista lukijoista.

Kehittyminen kirjoittajana tai tekstien arvosanat ovat hänelle enemmän tai vähemmän yhdentekeviä, tärkeintä on ylipäättään jakaa oman työn tulos muiden

kanssa, olla yksinkertaisesti mukana ja kenties löytää samanhenkistä seuraa. Terapeuttinen motiivi tuntuu olevan korostunut nuorten tai iäkkäiden kirjoittajien dominoimilla palstoilla (esimerkiksi nuorten tyttöjen kansoittama *Rakkausrunot* ja kypsään ikään ehtineiden suosiossa oleva *Our Echo*³³), joissa kirjoittajien keskinäinen kommunikointi, hyväksyntä ja yhteisöllisyys ovat pääarvoja ja tekstien kommentointi järjestään positiivista.

3.4 Verkon suhteellinen anonymiteetti

Kirjoittaja voi toimia avoimilla verkkosivustoilla joko omalla nimellään tai nimimerkin suojissa. Puhtaasti anonyymina esiintyminen ei ole kirjoittajalle mahdollista, sillä kaikki sivustot edellyttävät rekisteröitymistä viimeistään siinä vaiheessa kun käyttäjä haluaa asettaa oman työnsä muiden arvosteltavaksi. Sivustoista *Aukea*, *Zoetrope* ja *Faithwriters* edellyttivät kirjoittajilta oman nimen käyttöä. Muiden sivustojen osalta päätäntävalta nimen tai nimimerkin käytön suhteen on kirjoittajilla itsellään. Huomattavan moni esiintyy nimimerkillä. Tämä on ymmärrettävää useammastakin syystä. Ensiksikin oman nimen käyttö on luottamuskysymys, ja avoimilla sivustoilla luottamus ei synny helposti: vaikka sivustoilla tuntuisi pyörivän kuinka luotettavaa väkeä, ei kirjoittaja voi milloinkaan tietää kuka muu tekstejä ja viestejä lukee. On myös muistettava että luottamus syntyy vasta ajan kanssa -- kirjoittajan liittyessä sivustolle hän ei välttämättä vielä koe tuntevansa yhteisöä ja luottavansa siihen, ja valitsee näin nimimerkin käytön. Kolmas syy on yksinkertainen: omallaan nimellään kirjoittaminen merkitsee esiintymistä julkisesti kirjoittamisen harrastajana, mihin moni ei ole syystä tai toisesta valmis.

Nimen tai nimimerkin valitseminen riippuu myös motiiveista, joiden pohjalta kirjoittaja toimii sivustolla: omalla nimellään esiintyvät etenkin performatiivista motiivia edustavat kirjoittajat, joille sivustojen pääfunktio on tuoda huomiota kirjoittajalle ja hänen teksteilleen. Oikeitakin nimiä käyttäviä kirjoittajia liikkuukin luonnollisesti runsaasti sivustolla kuin sivustolla. Oikeat nimet ja pseudonyymit sekoittuvat vailla suurempia ongelmia: niillä operoivat kirjoittajat toimivat yhteisöissä rinta rinnan ja sulassa sovussa. Nimen tai nimimerkin käyttö

33 <<http://www.ourecho.com/>>.

on henkilökohtainen valinta, ja syitä siihen on lukemattomia. Lopulta asia ei ole edes järin merkityksellinen: lähes kaikki kirjoittajat toimivat sivustoilla lopulta enemmän tai vähemmän pseudoidentiteettien suojista. Useimmissa tapauksissa he tietävät toistensa taustoista vain niiden tekstien kautta, jotka kirjoittaja itse on sivustolle tuottanut. Tällaisessa tilanteessa oikean nimen käytöstä tulee tekona triviaali: se ei eroa millään tavalla nimimerkin käytöstä, koska oikea nimi ei viittaa mihinkään sivuston ulkopuoliseen, eikä näin tuo lisävaloa tekstien tulkintaan. Kotimaisilla sivustoilla oman nimen käyttö on tosin merkityksellisempää kuin englanninkielisillä. Pienessä maassa on hyvin todennäköistä, että oikeilla nimillä operoitaessa useimmat kirjoittajat tunsivat tai tietäisivät joitakin sivuston muita käyttäjiä. Tässä tilanteessa oikean nimen käytöllä saattaisi jo olla vaikutusta: kirjoittaja saattaisi esimerkiksi valita luettavansa sivuston ulkopuolisten seikkojen pohjalta, tai hänelle voisi muodostua tiettyjä estoja kirjoittamisen tai palautteenannon suhteen. Suomalaisilla sivustoilla nimimerkin käyttö onkin huomattavasti yleisempää kuin ulkomaisilla.

Vaikka sivustoilla toimitaan paljon myös oikeilla nimillä, on tämän pro gradun näkökulmasta syytä pohtia tarkemmin nimenomaan nimimerkillä osallistumisen luonnetta ja sen vaikutuksia kirjoittajayhteisöön: ovathan juuri kirjoittajien nimettömyys, kasvottomuus ja taustattomuus pinnalta katsoen verkon avointen sivustojen selkeimpiä erityispiirteitä verrattuna perinteisempiin tekstipajamuotoihin. Kirjoittajasivustojen kaltaisten verkkoyhteisöjen anonymiteetti ei ole absoluuttista. Tekstein kommunikoivassa yhteisössä kirjoittaja ei esiinny omana itsenään, muttei myöskään hahmottoman, persoonattoman. Kuten Niemi-Pynttari (2007, 304) toteaa, verkkoyhteisössä

(...)kirjoittajan henkilö vetäytyy syrjään ja tilalle tulee tekstuaalisuuden välittämiä mielikuvia henkilöstä. Tekstuaalisessa tilassa kirjoittaja henkilönä katoaa, mutta jäljelle jää itse pyrkimys, anonyymi tahto, joka muodostuu hahmoksi vasta lukijan ajatuksissa.

Nämä ”anonyymit tahdot” kommunikoivat yhteisessä virtuaalisessa tilassa, ja heidän välilleen muodostuu tunnepitoisia suhteita siinä missä muuallakin. Montonen (2008, 67) puhuu ”verkkotunteista”:

Kokemustietoon perustuva väitteeni on, että verkkokurssi tulvii tunteita. Jos eroja lähiopetukseen haetaan, niin tunteet verkossa eivät niinkään synny osallistujien fyysisten ominaisuuksien herättäminä vaan harjoitustehtävien, keskustelupuheenvuorojen ja palautekommenttien välittämien ajatusten, näkemysten, mielipiteiden ja asenteiden nostattamina. Verkkotunteet kohdistuvat yhtä aikaa toiseen ihmiseen ja siihen mielikuvaan, jonka luomme toisten henkisistä ominaisuuksista heidän kirjallisten esitystensä perusteella.

Toisin sanoen kirjoittajalle muodostuu sivustolla eräänlainen pseudoidentiteetti, enemmän tai vähemmän totuudenmukainen kuva nimimerkin takana olevasta henkilöstä. Kuten Montonen mainitsee, pseudoidentiteetti pohjautuu useimmiten puhtaasti teksteihin (ellei kirjoittajan mahdollista kuvaa oteta lukuun) ja sisältää aina sekä kuvitteellisia että todellisia elementtejä kirjoittajasta – eikä näiden välinen raja ole Niemi-Pynttärin (2007, 273) mukaan välttämättä selvä edes kirjoittajalle itselleen. Tekstipohjainen identiteetti muodostuu kaikesta siitä tekstistä, jonka käyttäjä on sivustolle kirjoittanut: omista fiktiivisistä töistä, muille annetusta palautteesta, keskustelupalstoille kirjoitetuista viesteistä, käyttäjän profiilissa tai kotisivulla itsestään antamista tiedoista, sähköpostiosoitteesta ja niin edelleen (Donath 1999, 40). Niemi-Pynttäri (2007, 216) vertaa verkkoidentiteetin muodostumista tapaan, jolla romaanin henkilöhahmo syntyy lukijan mielikuvituksessa:

Kun nimimerkkiä käyttävä replikoi ja osallistuu keskusteluun, lukija alkaa luoda mielikuvaa henkilöahmosta. Kyseessä on kerronnallinen hahmo, joka muodostuu tekstin kautta. Koska tämä mielikuva syntyy tekstuaalisesti, hahmo muodostuu periaatteessa samalla tavalla kuin romaanihenkilö hahmottuu teosta lukiessa. Asennoituminen, sananvalinta ja mielipiteet luovat mielikuvaa henkilöahmosta.

Eräs olennainen asia avoimilla sivustoilla luovan kirjoittajan kannalta on mahdollisuus luoda haluamansa kaltainen pseudoidentiteetti, vapaus valita mitkä tiedot itsestään antaa lukijan käyttöön. Verkon suhteellinen anonyymiys mahdollistaa myös tietoisesti valheelliset tekijäidentiteetit, joilla voi esimerkiksi testata kirjoittajan kykyjään esiintymällä yhteisössä vaikkapa omaelämäkerrallisia novelleja kirjoittavana narkomaanina. Blogien puolella tällaista identiteeteillä ja fiktion ja toden rajamailla leikkittelyä esiintyy tietävästi paljonkin, esimerkkinä vaikkapa myöhemmin fiktiiviseksi paljastunut blogi *Pettäjän kotona*³⁴, jossa kirjoittaja kertoi pettävästä miehestään ja yrityksistään paljastaa tämän touhut.

34 Blogi ei enää verkossa.

Blogit ovatkin intiimistä ja henkilöityvästä luonteestaan ja päiväkirjamaisesta rakenteestaan johtuen kirjoittajasivustoja otollisempia alustoja tämänkaltaiseen fiktiivisillä identiteeteillä leikkittelyyn. Joka tapauksessa vapaus kertoa asioista fiktiivisen henkilön näkökulmasta on kaiken kirjallisuuden perusta, ja verkko luo tähän vapautteen uuden ulottuvuuden:

Kirjallisuus on syntynyt keskeisesti siitä vapaudesta, että kertoja ei ole kirjoittaja. Kertojaminä voi esiintyä faktuaalisena, fiktiivisenä tai kuvitteellisena hahmona. Tälle vapaudelle on tullut entistä keskeisempi merkitys verkossa, ja mahdollisuus roolien ja verkkoidentiteettien luomiseen on tämän vapauden tulosta. (Niemi-Pynttari 2007, 124).

Kirjoittaja voi kertoa tekstin taustoista ja itsestään laajalti ohjaten näin lukijan tulkintaa, tai olla kertomatta mitään jättäen näin lukijalle ainoastaan itse tekstin. Perinteisemmissä kirjoittajaryhmissä tällaista valinnanvapautta ei yleensä ole jäsenten useimmiten tuntiessa ainakin jossain määrin toisensa ja toistensa taustat. Toinen suhteellisen anomiteetin hyöty on joidenkin kohdalla myös eittämättä sen tuoma turvallisuuden tunne.³⁵ Toisaalta kasvottomien ja taustattomien pseudoidenteettien muodostamassa ryhmässä ei usein synny vastaavia solidaarisia ja pitkäaikaisia siteitä kirjoittajien välille kuin esimerkiksi kasvokkain tapaavissa piireissä: esimerkiksi velvollisuutta palautteenantoon ei välttämättä tunneta. Näin avoimen verkkoyhteisön suhteellinen anonymiteetti on kirjoittajalle sekä vapauttava, että rajoittava tekijä.

3.5 Tekijän asema verkossa

Tarkasteltaessa tekijän vaikutusta kirjallisen teoksen vastaanottoon ei voida ohittaa Roland Barthesia ja etenkin hänen kuulua esseetään *Tekijän kuolema, tekstin syntymä* (1967). Barthes oli tietysti vain yksi monista: suurinta osaa 1900-luvun kirjallisuudentutkimuksen suuntauksista yhdisti nimenomaan toive tekijään liittyvien näkökohtien poispyyhkimisestä tekstien tulkintaprosessista (Lahdelma 2008, 190). Verkon kirjoittajasivustot ovat tekstikeskeisyydessään pinnalta katsoen tätä toivetta mukaileva ympäristö. Lukijan asema on sivustoilla vahva, ja sivustojen fiktiota luetaan usein vailla minkäänlaista taustatietoa tekijästä: on vain

³⁵ Anonymiteetin vaikutuksista teksteihin ja palautteenantoon kirjoitan tarkemmin luvuissa 4.5 (s. 34) ja 5.2 (s. 41).

ja ainoastaan teksti. Toisaalta: vaikka kirjoittajasivustolla tekijä on lukijalle vielä lukuvaiheessa yleensä tuntematon ja sitä myöten kuollut, herää hän myöhemmin mitä suurimmassa määrin eloon. Hänen kanssaan voi keskustella, hänelle voi esittää kysymyksiä, hän voi suuttua kehnosta palautteesta tai tarjota avaimia tekstin tulkintaan. Lukija ei tiedä hänestä välttämättä mitään, mutta hän on kirjoittajayhteisöjen dialogisesta ja interaktiivisesta luonteesta johtuen jatkuvasti lukijan ulottuvilla jos tämä haluaa tietää. Tulkinnan vapaus ja vastuu ovat siis lukijalla, mutta toisaalta tekijä saattaa olla mukana tekstin tulkintaprosessissa vahvemmin kuin koskaan. Tässä mielessä avoimien kirjoittajasivustojen toimintamalli on yhtä aikaa sekä Barthesin ja kumppanien unelma, että painajainen.

Kysymys tekijän asemasta internet-julkaisemisen yleistyessä on mielenkiintoinen muutenkin kuin tekstin tulkintaan liittyvästä näkökulmasta. Allenin (2003) mielestä on selvää, ettei tekijä tule selviämään kirjoittamisen ja kirjallisuuden digitalisoitumisen tuomista muutoksista koskemattomana:

There is no doubt that authorship is undergoing a fundamental change due to the proliferation of electronic and digital publishing. There is also no doubt that authorship as a writer's stance is largely a particular element of print culture that altered scribal and oral modes of attribution. Authorship as most readers and writers know it emerged from the print revolution and will not survive the digital revolution intact.

Landow'n (1997, 300) mukaan puolestaan "...conceptions of authorship are a matter of convention, and they relate to whatever information technology currently prevails." Kirjapainoteknologian myötä tekstin tekijästä tuli aikoinaan kuningas: suusta suuhun liikkuneiden "yhteisten" tarinoiden tai vain harvojen näkemien alkuperäiskäsikirjoitusten sijaan tekstit alkoivat levitä kirjamuodossa yhä laajemmalle – ja kansiliepeisiin ryhdyttiin painamaan jonkun nimi. Singulaarisesta tekijyydestä tuli normi ja uskottavuuden tae. Nytemmin yhteen henkilöön pohjaavan tekijyyden myyttiä on alettu purkaa, ja tilalle on tullut yhteisöllisempi, useamman tekijän huomioiva käsitys tekijyydestä (kts. Lahdelma 2008, 191-192). Esimerkiksi Sharplesin (1999, 168) mukaan kaikki kirjoittaminen on kollaboratiivista, sillä kirjoittaja on jatkuvassa dialogissa ympäröivän maailman ja sen ihmisten kanssa.

Nähtäväksi jää, miten internet yhteisöllisenä teknologiana tulee puolestaan pitkällä aikavälillä vaikuttamaan tekijäkäsityksiimme: ilmassa on sekä singulaarisen tekijäkäsityksen vahvistumiseen, että heikkenemiseen viittaavia merkkejä. Avoimien kirjoittajasivustojen osalta tekijän asema ei nähdäkseni juuri eroa perinteisestä kirjallisuusmaailmasta sivustojen yhteisöllisestä luonteesta huolimatta: vaikka tekstiä työstetään yhteistyönä, on sen takana selkeästi tietty yksittäinen henkilö -- vaikkei hänen nimensä välttämättä olekaan tiedossa. Kirjoittajasivustojen toiminta ei tässä mielessä ole luonteeltaan kollaboratiivista, monitekijäistä. Sharples (1999, 170) jakaa kollaboratiivisen kirjoittamisen kahteen tyyppiin, joihin viittaa käsitteillä *writing support* ja *co-authorship*:

Writing support may involve proffing ideas, advice, emotional help and criticism (....) Co-authorship is where one or more collaborators make an explicit, identifiable contribution, by planning, drafting of revising the text.

Sivustojen kirjoittajayhteistyö on *writing support* -painotteista: verkon tekstipajoissa ei kirjoiteta yhdessä, vaan autetaan palautteen kautta tiettyä kirjoittajaa hiomaan "valmiista" teksteistä taiteellisesti tasokkaampia. Huomio keskittyy siis pikemminkin tekstin tyyllilliseen viilaamiseen kuin sen perussisällön muuttamiseen tai luomiseen yhdessä (kts. Niemi-Pynttari 2007, 185). Tekstillä on yksi selkeä tekijä, vaikka hän saakin apua muilta.

4. Tekstit

4.1 Yleiskatsaus sivustojen teksteihin

Luovat kirjoittajat ovat tietyllä tavalla web 2.0:n ihanteellisia käyttäjiä luodessaan sivustojen materiaalin itse ja ilmaiseksi (tai siitä jopa maksaen). Heidän tekstinsä puolestaan ovat se ainutlaatuinen sisältö, joka erottaa avoimet kirjoittajasivustot muista yhteisöllisistä verkkosivustoista, ja on niiden valtti kilpailussa verkkokäyttäjien huomiosta. Tämä sisältö -- kirjoittajasivustoproosa, -draama ja -runous -- on hyvin monimuotoista. Siinä on edustettuna kaikki kuviteltavissa olevat genret ja tyylit; se käsittelee aihepiirejä laidasta laitaan; tasoltaan se

vaihtelee lapsenomaisen alkeellisesta painetun tekstin maailmassakin julkaisukelpoiseen. Pituudeltaan tekstit ovat muutaman sanan runoista kokonaisuin romaaneihin. Kaiken kaikkiaan kirjoittajasivustojen verkosto on loputon ja ainutlaatuinen amatööritekstien kokoelma, joka on aina avoinna ja johon kaikilla on vapaa pääsy. Tämä jatkuvasti elävä ja alati muuttuva tekstigalleria koostuu eräänlaisesta "tosikirjallisuudesta" – kirjoittavien ihmisten "raakateksteistä", jotka eivät ole läpikäyneet perinteistä editointi- ja/tai kustannusprosessia. Se on kirjallisena aineistona jos ei aina laadukas, ainakin hyvin kiinnostava. Ja mikä parasta, lukija pääsee halutessaan suoraan yhteyteen tekstin kirjoittajan ja muiden lukijoiden kanssa. Kuten Niemi-Pynttari (2007, 379) kiteyttää verkon hyvät ja puolet lukijalle (ja kirjoittajalle): "Lehtien ja erityisesti kirjojen aineisto on sekä ulkoasultaan että laadultaan parempaa kuin verkkoaineisto, mutta verkko päihittää massamedian interaktiivisuudessa."

Avoimien kirjoittajasivustojen valtavan tekstikokoelman tarkka erittely, esimerkiksi tiettyä genreä edustavien teosten prosenttiosuuden tai tekstien keskipituuden mittaaminen ei ole olennaista tämän pro gradun tavoitteiden kannalta. Jonkinlainen yleiskatsaus lienee silti suotava. Tilastoja tekstimassan koostumuksesta ei ole juurikaan saatavilla, mutta ilman niitäkin sivustoilla liikuttaessa on helposti todettavissa tekstimuodoista etenkin novellin ja runon ylivoima verkossa. Novelli sopii Jáureguin (2000, 360-361) mukaan muotona erityisen hyvin verkkoon, ja hän näkeekin internetissä jopa mahdollisuuden novellin uuteen kukoistuskauteen:

(...)the short story, despite its elusive definition, is a narrative form that lends itself to the medium and to its public, demonstrating -- perhaps because of its brevity and largely popular origin -- great advantages over its printed form. Whereas poetry and novels have been increasingly marginalized in the Internet, the short story, or rather, storytelling, is enjoying a notable revival. As in the case of e-mail's post-modern version of an epistolary renaissance, the Internet offers the appropriate conditions for the production, circulation, and consumption of stories. Storytelling, the art of communicating experience (...) has found in the Internet a new opportunity.

Runous haastaa novellin tasapäisesti englanninkielisillä avoimilla verkkoareenoilla. Esimerkiksi 7.8. 2008 *Writing.comin* tilaston mukaan sivuston kaikkiaan 189561 teoksesta 89505 edusti lyriikkaa. Huomattavampaa on

kuitenkin se seikka, että suomalaisilla verkkoareenoilla runous näyttää menevän hyvinkin selvästi proosan ohi. Esimerkiksi heinäkuussa 2008 *Aukean* 99 uudesta teoksesta peräti 81 oli runoja. Runouden valta-asema johtunee osaksi maassamme vallitsevasta runousinnostuksesta, mutta myös verkon ulkopuolisesta julkaisu- ja huomiopolitiikasta. Englanninkielisessä maailmassa on novelleille tarjolla lukemattomia julkaisu- ja huomiokanavia lehtien, kilpailujen ja antologioiden kautta. Suomessa novellien arvostus ja julkaisumahdollisuudet ovat tällä hetkellä puolestaan pohjalukemissa, mikä näkyy lajin altavastaaaja-asemana runouteen nähden. Runokenttä sen sijaan elää Suomessa monien lehtien, kilpailujen, tapahtumien ja tiuhaan julkaistavien esikoisteosten myötä vahvana. Tämä heijastuu luonnollisesti myös vilkkautena avoimilla kirjoittajasivustoilla.

Mitä tulee muihin muotogenreihin kuin runoon ja novelliin, tarjonta on suomalaisilla sivustoilla olematonta. Englanninkielisillä sivustoilla puolestaan näkee kohtuullisen paljon (yleensä kappale kerrallaan kommentoitavaksi tuotavia) romaaneja ja flash fictionia. Muiden muotojen kuten esseen, laululyriikan tai näytelmän edustajia tulee verkossa vastaan erittäin harvoin sekä kotimaisilla että ulkomaisilla sivustoilla. Kokeellisiin genreihin kuten vaikkapa hyperfiktioon ei puolestaan törmää lainkaan.

4.2 Verkossa kukoistavat genret

Eräs internetin tekstimeren piirre on tiettyjen genrejen suuri edustus verrattuna verkon ulkopuoliseen kirjallisuusmaailmaan ja kirjoittajaryhmiin. Tällaisia lajityyppejä ovat esimerkiksi ulkomaisilla sivustoilla varsin suosittu rikoskirjallisuus, ja etenkin sekä koti- että ulkomaisilla foorumeilla paljon esiintyvä spekulatiivinen fiktio – siis tieteiskirjallisuus, fantasia ja kauhu. Verkko on täynnä aktiivisia, yksinomaan näille genreille suunnattuja sivustoja, esimerkkeinä mainittakoon vaikkapa kotimaiset etenkin fantasiaan keskittynyt *Risingshadow*³⁶ ja tieteiskirjoittajien *Netticolosseum*³⁷. Suomalaisilla sivustoilla spefi keskittyy lähes yksinomaan omille areenoilleen, ulkomaisilla se puolestaan näkyy erikoistuneiden sivustojen lisäksi vahvasti myös yleissivustoilla.

36 <<http://fi.risingshadow.net/>>.

37 <<http://tieteiskirjoittajat.utu.fi/netticolosseum/>>.

Esimerkiksi *Critique Circlen* spefille varattu osio on teosten paljouden ja niiden saamien palautemäärien perusteella samankokoinen ja yhtä aktiivinen kuin sivuston yleinen puoli.³⁸ Perinteisesti marginaaliseksi lajityypiksi mainittu spefi näyttääkin verkon kirjoittajayhteisöissä olevan suorastaan valtavirtaa. Sinänsä tämä ei ole yllättävää, sillä spefiharrastajat ovat usein innokkaita paitsi lukemaan lajityypin kirjallisuutta, myös kirjoittamaan sitä itse. Spefin perusongelma ei olekaan pula kirjoittajista, vaan massojen kiinnostuksen puute genreä kohtaan.³⁹ Tästä johtuen spefin julkaisu- ja huomiomahdollisuudet ovat vähäisiä verkon ulkopuolella, minkä voi olettaa johtaneen automaattisesti siihen, että lajin harrastajat ovat ottaneet verkon haltuun julkaisukanavana. Lisäksi internet on tiettyjen spefin marginaalisten alalajien edustajille myös pakon sanelema kohtaamispaikka: vaikkapa useampaa gootikauhua kirjoittavaa voi suuremmassakin kaupungissa olla haastava löytää. Verkossa se puolestaan ei ole temppeu eikä mikään.

Kirjoittajasivustoilla esiintyy myös tekstigenrejä, jotka elävät – ainakin toistaiseksi – käytännössä vain ja ainoastaan verkon kirjoittajasivustoilla. Selkeä esimerkki tästä on Harry Potter -fanifiktio, jota kirjoitetaan esimerkiksi suosituilla suomalaisilla *Vuotis* ja *FinFanFun* -sivustoilla. Potter-fanifiktio on genrenä syntynyt verkkoyhteisöissä ja sitä on luettavissa lähes yksinomaan niiden sisällä, mitkä seikat tekevät siitä puhtaan internetin tekstigenren. Fanifiktio ylipäänsä on nykyään lähes puhdas internet-genre, vaikka se sinänsä ei olekaan syntynyt verkossa vaan 60-luvun lopulla televisiosarja *Star Trekin* suosion myötä. Aiemmin genren tekstien julkaisuareenana toimivat harrastajien fanzinet, mutta nyttemmin genre on siirtynyt lähes täydellisesti yksinomaan avoimille verkkosivustoille ja e-zineihin, vaikka jokunen perinteinen fanzine saattaakin vielä jossakin päin maailmaa jatkaa ilmestymistään. Muita yhä vahvemmin yksinomaan verkkoon ja etenkin avoimille kirjoittajasivustoille siirtyneitä tekstigenrejä ovat muun muassa eroottiset novellit ja erilaiset muiden julkaisuväylien puuttumisesta kärsivät erikoislajit kuten heppanovellit, rakkausrunot tai vanhemman väen kotiseutumistelot.

38 Elokuun alussa 2008.

39 Tähän löytyy toki poikkeuksia kuten Harry Potter -sarjan tai Stephen Kingin kauhukirjojen valtavat menestykset. Yleensä spefin lukijamäärät ovat kuitenkin vaatimattomia.

4.3 Verkon proosa on lyhyttä

Verkkokirjoittaminen on yleisesti luonteeltaan lyhyttä (kts. esim. Sharples 1999, 204). Myös kirjoittajasivustojen proosateksteissä korostuu lyhyt mitta. Joissakin tapauksissa tämä on tarkoituksellista ja erään etenkin englanninkielisillä sivustoilla varsin suosittu muotogenren sääntöjen sanelemaa: tällöin puhutaan flash fictionista.⁴⁰ Termillä tarkoitetaan selvästi novellia lyhyempää proosateosta, lyhimmillään vain muutaman kymmenen sanan mittaista. Genren verkkosuosio on helppo ymmärtää, sillä se on monella tapaa ihanteellinen muoto avoimille kirjoittajasivustoille: Flash fiction -teos sopii internetin kärsimättömään ja nopeasti kyllästyvään ilmapiiriin, sen lukeminen vie vain hetken ja on miellyttävää myös näytöltä. Nopeus edesauttaa myös sivuston aktiivisuuden tuntua; yhden pidemmän novellin lukemiseen ja kommentointiin kuluva ajassa ehtii hoitaa useamman flash fiction -tekstin palautevelvollisuuden. Flash fiction on myös omiaan erilaisiin haasteisiin ja kilpailuihin, joiden avulla sivustoilla pidetään kirjoitusvirettä yllä, annetaan tunnustusta ja luodaan yhteisöllisyyden tunnetta: haasteet ja kilpailut joissa kirjoitetaan vaikkapa 100 tai 200 sanaa annetusta aiheesta ovat yleisiä suuremmilla sivustoilla. Flash fiction onkin pikemminkin internetille ominainen leikillinen ja yhteisöllinen kirjoittamisen alalaji kuin vakavasti otettava haastaja proosan perinteisille genreille. Se on myös esimerkki siitä kuinka tekstigenret elävät uusien medioiden mukana, synnyttäen uutta mutta uhkaamatta vanhaa. On totta että tekstit tuntuvat verkossa lyhenevän lyhenemistään niin journalismin kuin fiktionkin osalta: tästä huolimatta ei ole perusteita olettaa trendin siirtyvän painetun tekstin maailmaan, jossa sekä lukija että kirjoittaja orientoituvat tekstiin erilaisista lähtökohdista.

Kirjoittajasivustojen tekstien vaatimaton pituus ei koske vain flash fictionia, vaan proosaa ylipäätään. Lyhyt on verkossa kaunista: palstoilla ja tekstigallerioissa törmää harvemmin muutamaa liuskaa pidempiin novelleihin. Internetin erityisluonne pikaviihteen kulutuspaikkana ja kärsimättömien lukijoiden (ja kirjoittajien) tyyssijana näkyy fiktiossa tarinoiden lyhyytensä. Klikatessaan

⁴⁰ Genren muita nimityksiä ovat muun muassa sudden fiction, microfiction, micro-story, postcard fiction ja short short story. Suomeksi lajille ei ole vakiintunutta termiä: lyhytproosa viittaa pienoisromaanin lyhyempään proosaan yleensä, ja mininovelli antaa lupauksen tarinanomaisesta fiktioista, jota flash fiction ei välttämättä ole.

sivustojen novellit- tai short stories -linkkiä saa yleensä eteensä liudan eräänlaisia mininovelleja: tekstejä jotka muistuttavat pituudeltaan harvojen taitamaa ”lyhyttä lyhytproosaa”, mutta tyyliään ja tarinoiltaan pikemminkin perinteisempää novellikerrontaa. Toisin sanoen, sivustot ovat täynnä hätäisesti etenevää proosaa joka ei malta kehitellä tarinaansa ja teemojaan täysipainoisiksi novelleiksi.

Tekstien pituus on sidoksissa sivuston luonteeseen ja etenkin sen ”vakavuusasteeseen”. Sivustoilla, joilla suuri osa kirjoittajista tähtää myös verkon ulkopuoliseen julkaisuun, eletään selkeämmin verkon ulkopuolisen kirjallisuusmaailman ehdoilla. Tämä tarkoittaa proosan kohdalla nimenomaan pidempiä, perinteisten julkaisukanavien suosimia tekstimuotoja, kuten pitkiä novelleja tai romaanin lukuja. Pidempää proosaa on esillä ennen kaikkea niillä muutamilla ulkomaisilla sivustoilla, joilla on tiukat säännöt ja jotka ovat profiloituneet ”vakavissaan kirjoittavien” kohtauspaikaksi (esim. *Zoetrope*, *Critique Circle*). Muualla pidempiä tarinoita kirjoitetaan lähinnä vain yhteisissä jatkokertomuksissa, joiden osanotto on tavallisesti vähäistä. Useimmilla avoimilla sivustoilla lyhyys hallitseekin proosatekstejä: suunta on siis toinen kuin esimerkiksi blogien puolella, jossa kerronta tapaa kuin luonnostaan olla sarjallista ja suurilinjaista (kts. Niemi-Pynttari 2008, 131).

4.4 Ongelmana liiallinen luonnosmaisuus

”Jos ruvetaan poistelemaan huonoimpia, syntyy samanlainen portinvartijajärjestelmä kuin kirjallisuuteen.”⁴¹ (Verkossa runoileva Jarno).

Avoimien kirjoittajasivustojen tekstejä leimaa tietty luonnosmaisuus. Sivustoilla kaikki kelpaa, eikä välikäsiä kirjoittajan ja lukijan välillä ole. Verkkojulkaisusta internetissä on tullut tekona niin huomaamaton, että kirjoittaja saattaa nopeastikin lakata tyystin ajattelemasta sitä julkaisemisena. Kuten nimimerkki John Yamrus muistuttaa,

(...)but sharing things on the internet is still a manner of being published. look up publish in the dictionary and you'll find that at the bottom of it all lies the description: "to issue publicly the work of an author or artist". now, you and i

41 Survonen 2007.

know that we see publication as meaning "in print"...but more and more as we move forward, the internet IS a publication of sorts.⁴²

Niemi-Pynttari (2007, 179) puolestaan toteaa, että "julkaiseminen verkossa on teknisesti niin vaivaton suoritus, että kirjoittamisen ja julkaisemisen välinen ero on muuttunut häilyväksi." Julkaisun helppous yhdistettynä anonymiteetin takaamaan turvallisuuden tunteeseen johtaa helposti itsekritiikkittömyyteen, joka ilmenee valmiutena asettaa esille raakilemisiä tekstejä. Tässä kohtaa verkkopiirit eroavat perinteisemmistä kirjoittajapajoista: kynnys tekstien esittelyyn vertaisryhmälle on verkossa monella kirjoittajalle matalammalla, ja tekstit itse ovat tästä johtuen luonnosmaisempia. Tämä väite ei toki päde kaikkiin sivustoihin: esimerkiksi *Critique Circlessä*, *Aukeassa* tai *Zoetropessa* kilpailuhenki ja jäsenten väliset siteet saattavat olla hyvinkin vahvoja, ja kirjoittajien tavoitteet korkealla. Nämä seikat johtavat paitsi eräänlaiseen velvollisuudentunteeseen sivuston taiteellisen tason suhteen, myös oman virtuaalipersoonan maineen varjelemiseen tekstien ennakkohiomisen kautta: pysyvää nimimerkkiä käyttävä voi suojella egoaan ja huolehtia arvostuksestaan hyvinkin voimakkaasti (kts. Niemi-Pynttari 2008, 142).

Luonnosmaisuuudessa ei sinänsä ole tietenkään mitään vikaa: teksteille haetaan sivustoilta palautetta, ja kuten Ekström (2008, 25) muistuttaa, koko palautetilanteen lähtökohta on nimenomaan keskeneräisyys. Internet ylipäättään on luonteeltaan eräänlainen keskeneräisten tekstien temmellyskenttä, "(...)an interconnected 'docuverse' of text under constuction" (Sharples 1999, 203). On kuitenkin selvää, että verkossakin kaikkia osapuolia palvelee parhaiten tilanne, jossa tekstin laatuun kiinnitetään mahdollisimman paljon huomiota jo ennen sen tuomista yhteisön tarkasteltavaksi. Liiallinen raakilemaisuus ei hyödytä ketään. Kuten Clark ja Ivanic (1997, 166-167) toteavat, kirjoittamistilanteesta tai -genrestä riippumatta kirjoittajan kannattaa aina pyrkiä ottamaan lukijat mahdollisimman paljon huomioon ja tekemään lukutapahtumasta miellyttävä.

4.5 Konservatiivinen muoto ja rohkea sisältö

⁴² *My Writer's Circle* (a) 19.5. 2008. <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14676.0>> (15.9. 2008).

Yllä on käsitelty joitakin kirjoittajasivustojen tekstien muodollisia erityispiirteitä. Vaikka näitä piirteitä jonkin verran löytyykin, ovat ne lopulta merkitykseltään varsin vähäisiä. Luovat tekstit ovat siirtyneet perinteisemmiltä kirjoittajien areenoilta avoimille kirjoittajasivustoille hyvin pitkälti sellaisinaan, vaikkakin joissakin tapauksissa hieman modifioituina (esimerkiksi proosan kohdalla lyhyempinä). Sivustot eivät siis ole kirjoittamis- ja julkaisu ympäristönä merkittävästi uudistaneet kirjoittamisen tapoja saati luoneet uusia. Toisaalta: kuten esimerkiksi Alfonso, Marco & Madrid (2008) ovat muistuttaneet, täysin uusia kirjoittamisen genrejä ei itse asiassa synny juuri koskaan vaan uudet genret pohjautuvat aina vanhoihin, modifioiden niitä, ottaen piirteitä sieltä täältä ja jättäen jotakin pois. Esimerkiksi flash fiction onkin pohjimmiltaan sekoitus runon mittaa ja proosan tyyliä. Harry Potter -fanifiktio puolestaan yhdistelee fantasiakirjoittamista ja roolipelidraamalle tai vaikkapa tv-sarjakirjoittamiselle tyypillistä kirjoittamista valmiiden hahmojen pohjalta. Joka tapauksessa: toisin kuin vaikkapa uutuuuteen ja kokeilevuuteen alati pyrkivää verkkotaidetta (esim. digitaalinen kirjallisuus⁴³), avoimia kirjoittajasivustoja luonnehtii tietty konservatiivisuus.

Tämä konservatiivisuus näkyy esimerkiksi tekstien esillepanossa: verkon teknisten ja audiovisuaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen loistaa poissaolollaan, samoin hyperteksti. Teoksista ei niiden verrattaista lyhyyttä lukuunottamatta ole millään tavalla nähtävissä, että ne on tarkoitettu julkaistavaksi nimenomaan verkossa. Jáuregui (2000, 362) näkee internet-tekstien ulkomuodossa historiasta tutun halun jäljitellä perinteisempiä julkaisutapoja uskottavuuden saavuttamiseksi:

“Literary” texts on the Internet imitate print media in the same manner as the first printed books, the incunabula, imitated handwritten manuscripts, adopting the same tricks and mannerisms used by medieval copyists in order to appropriate the signs of prestige.

Jáuregui (2000, 363) muistuttaa kuitenkin myös, että tässä ei ole välttämättä kyse matkimisesta tai menneeseen jämähtämisestä, vaan pikemminkin päännökökkäyksestä traditiolle ja perinteiden kunnioittamisesta. Oli miten oli,

43 Niemi-Pynttari: "Verkkotaiteen piirissä on painotettu kokeilevaa ja genreä rikkovaa muotoa. Digitaalisessa poetiikassa korostetaan usein vain uusia mahdollisuuksia." (2007, 122).

kokeellisuuteen ja leikillisyyteen muodon suhteen ei kirjoittajasivustoilla juuri törmää: tutkituista sivustoista ainoastaan *Writing.com* ja *Vuotis* edes pyrkivät tähän interaktiiviseen ja kollaboratiiviseen kirjoittamiseen varatuilla osioillaan. Mahdollisuuksia esimerkiksi teksti-improvisaatioon tai kuvan, äänen ja linkkien sisällyttämiseen teokseen ei yksikään sivusto tarjonnut.

Verkolla ympäristönä ei siis näytä olevan suurta vaikutusta sivustojen tekstien genreen tai muotoon. Entäpä sisältöön? Äkkiseltään voisi kuvitella, että suurella kirjoittajayhteisöllä on väistämättä yhdenmukaistava vaikutus teksteihin. Se mitä luemme vaikuttaa siihen mitä kirjoitamme – monet kirjailijat tunnetusti välttävätkin tietoisesti liiallista kaunokirjallisuuden lukemista kirjoitusprosessin aikana. Niemi-Pynttari (2007, 42) kuvaa luetun läsnäoloa kirjoitusprosessissa seuraavasti:

Kieli itse on aktiivista, sillä kielikuvat ja lausefiguurit ovat niitä kielen voimia, jotka vaikuttavat kirjoittamisessa. Ne eivät tule retoristen muotojen oppikirjoista, vaan ne välittyvät intertekstuaalisesti. Luetuista teksteistä ne vaikuttavat lukijaansa, luovat ajatuksia ja antavat elämyksiä, ja kirjoittamistapahtumassa ne ovat läsnä kirjoittajan kanssa, kun teksti hakee muotoaan.

Avoimilla kirjoittajasivustoilla luetaan ja kommentoidaan jatkuvasti muiden tekstejä oman kirjoittamisen lomassa; imetään vaikutteita, vältellään toisten tekemiä virheitä. Tämän voisi olettaa johtavan helposti tekstien yhdenmukaistumiseen. Näin ei kuitenkaan näytä tapahtuvan: sivustojen tekstit ovat itse asiassa hyvinkin heterogeenisiä. Valtava kirjoittajajoukko ei houkuttele kirjoittajia sulautumaan massaan, vaan nimenomaan erottumaan omaperäisillä ja rohkeilla teksteillä. Esimerkiksi nimimerkille Black_star sivustot opettivat omien tarinoiden tavanomaisuuden ja herättivät halun erottua joukosta: "Well, I was looking over my story and I found a core of my problem: my story (well, my characters) is like every other story out there. I want to make my story stick out."⁴⁴ Arvosanasysteemiä käyttävillä sivustoilla (esim. *Aukea*, *Writing.com*) tämä halu korostuu. Kirjoittaja tuskin haluaa jumittua keskitasolle ja saada teoksistaan jatkuvasti kolmosia⁴⁵: mieluummin otetaan riski, joka voi johtaa ykkösiin -- mutta myös vitosiin. Anonymiteetti puolestaan helpottaa sellaisten tekstien tuomista

44 *Critique Circle* (a) 14.6. 2008. < <http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&index=&thread=438962&find=standing%20out>> (15.9. 2008).

45 Arvostelu-asteikko on lähes kaikilla sivustoilla yhdestä viiteen.

esille, joiden suhteen kirjoittaja saattaisi arkailla muissa yhteyksissä: ”Kirjoitan hyvin henkilökohtaisia runoja. En halua, että tutut lukevat niitä. Netissä tuntemattomilta saa neutraalimpaa palautetta, joka ei liity kirjoittajan henkilöyteen” (Survonen 2007), toteaa esimerkiksi *Rakkausrunoissa* kirjoittava Saara. Sisällöllisesti kirjoittajasivustojen tekstit ovatkin luonteeltaan varsin rohkeita, sekä tyyllillisesti että aiheiltaan.

Myös sivustojen toimintamalli houkuttelee osaltaan kirjoittajaa rohkeuteen ja kokeilullisuuteen (ja sitä kautta kehittymiseen): esille voi laittaa periaatteessa loputtomasti uusia tekstejä, toisin kuin esimerkiksi perinteisellä kirjoittajakurssilla, joissa omien, ryhmän kesken puitavien teosten määrä ja niille varattu aika ovat aina rajallisia. Tämä johtaa helposti varman päälle pelaamiseen esiteltävien tekstien suhteen. Kirjoittajasivustot puolestaan ovat aina avoinna, ja niiltä on mahdollista löytää yhä uusia lukijoita ja kommentaattoreita. Kirjoittamisprosessi on jatkuvaa (reitti)valintojen tekemistä (kts. Sharples 1999, 44-46) ja sivustot helpottavat tätä prosessia tarjoamalla mahdollisuuden kokeilla erilaisten vaihtoehtojen toimivuutta lukijoiden silmissä. Kokeilullinen liikkumavara tekstien ja niiden versioiden suhteen on Robinsonin (2005) mukaan kirjoittajalle selkeä etu:

When writers encounter a discrepancy between intention and effect, they can revise their work (...) by experimenting with alternatives, by changing narrative points of view, for example, by reversing story events, or even altering genres; alternatively, they can cut their words in half in order to hone their work to its essential descriptors. By knowing the choices available to their writing, and the effects on their readers of these conscious choices, student writers learn how best to achieve their intended effects.

4.6 Verkkoteksti: kertaluonteinen ja pysyvä

Ennen verkkoa julkisen tekstin voidaan sanoa olleen aina luonteeltaan joko kertaluonteinen tai pysyvä. Tekstillä tarkoitan tässä yhteydessä paitsi kirjoitettuja tekstejä, myös suullisia luovia teoksia tai esityksiä. Kertaluonteisia tekstejä ovat esimerkiksi suullisesti kerrottu tarina tai lausuttu runo, teatteriesitys tai improvisoitu roolipeli. Kertaluonteiset tekstit ovat joka kerralla ainakin hieman erilaisia. Pysyviksi teksteiksi voidaan puolestaan laskea kaikki painetut (tai

nauhoitetut) tekstit. Pysyvät tekstit edellyttävät julkaisutekoa. Ne ovat itsessään ikuisia ja muuttumattomia, vaikka niiden tulkinta voikin muuttua.

Kirjoittajasivustojen tekstit asettuvat kertaluenteisten ja pysyvien tekstien väliin, ottaen piirteitä molemmista. Ne ovat toisaalta julkaistuja ja näin periaatteessa ikuisia tekstejä, toisaalta Niemi-Pynttärin (2007, 179) yleisluonnehdinta verkkoteksteistä pätee myös kirjoittajasivustojen teoksiin: "Pysyvän teoksen julkaisemisen sijaan verkkoteksteissä on kyse performanssin kaltaisesta tekstin julkisesta esiintymisestä. Uusien ilmestymispaikkojen (foorumit, portaalit, e-zinet, blogit ym.) julkisuus on luonteeltaan näyttämölle tulemista." Tekstin esilläolosta verkossa voidaan puhua myös tapahtumisena, hetkellisenä esilläolona, jonka jälkeen teos siirtyy näyttämöltä arkistoihin (Niemi-Pynttäre 2007, 181) tai takaisin kirjoittajan muokattavaksi.

Käsitteliäni tekstejä ei siis voida selkeästi luonnehtia joko pysyviksi tai kertaluenteisiksi. Tekstin elinikä ja muuttumattomuus verkossa riippuvat sen luonteen ja laadun lisäksi sivuston säännöistä, lukijoiden mieltymyksistä ja tietysti myös kirjoittajan valinnoista. Kirjoittajat näkevät sivustot monin tavoin: toisille ne edustavat tekstien julkaisupaikkoja, toisille areenoita keskeneräisen tekstien muokkaamiseen vertaisryhmän kanssa. Asiaa voidaan selventää Aristoteleen *poiesis*- ja *praxis*-käsitteiden kautta. Edellisellä Aristoteles viittaa kirjoittamiseen teoksen valmistamisena, jälkimmäisellä puolestaan sen julkiseen esittämiseen (kts. Niemi-Pynttäre 2007, 180). Sivustoille kirjoittaminen voi olla sekä *poiesis*-, että *praxis*-orientoitunutta. Useimmiten se on yhtä aikaa molempia: teksti tuodaan näyttämölle, mutta sen valmistaminen jatkuu useimmiten tämän jälkeenkin, tekstin estetiikkaa hiotaan seuraavaa esitystä varten:

Verkon työpäiväkirjoissa ja tekstipajoissa (work-in-progress) tekstiin tehdään pikemminkin tyylillisiä kuin sisällöllisiä muutoksia. Tekstin funktio pysyy silloin suhteellisen samana, mutta sitä tarkastellaan uudestaan (revising) ja parannellaan muuttaen rakennetta, lauseita ja yksittäisiä ilmauksia. Tällainen tekstin uudestaan tarkastelu on kirjoittamisen käsityötä, *poiesista*, eli valmistamista sanan varsinaisessa merkityksessä. (Niemi-Pynttäre 2007, 185).

Kirjoitettu ja julkaistu teksti siis elää verkossa eri tavoin kuin mihin olemme tottuneet painettujen tekstien maailmassa: sitä korjaillaan, se voidaan vetää pois näyttämöltä ja tuoda kenties takaisin uutena versiona. *Poiesis* ja *praxis*

vuorottelevat jatkuvasti. Teksti on yhtä aikaa sekä kertaluonteinen, että pysyvä. Tämä "tekstien uusi elämä" luo uusia haasteita kirjoittamisen ja tekstien tutkimukseen:

Kirjallisuudentutkimus on joutunut verkkokirjoittamisen alueella uudenlaisten ongelmien eteen. Tekstin status on muuttunut kiinteästä painotuotteesta digitaalisesti eläväksi viestiksi, eikä tulkinta voi olla enää puhtaasti tekstilähtöistä. Verkkotekstin tulkinta edellyttää entistä selvemmin lukijan ja kirjoittajan vuorovaikutuksen huomioimista, joten kielisysteemin sijaan tutkimuksen on välttämätöntä ottaa huomioon elävä diskurssi, kirjoittaminen tekona. Interaktiivisuus vuorovaikutuksen tekniikkana merkitsee siirtymää eräänlaiseen lukemisen ja keskustelun välimuotoon. Kielellinen toiminta asettuu näin keskeiseksi tutkimuskohteeksi pelkän semiotiikan sijaan. (Niemi-Pynttari 2007, 62).

4.7 Tekstin saama huomio ja elinkaari

Kirjoittajasivustojen tekstien elinkaaren -- siis esilläoloajan, periodin jolloin tekstiä aktiivisesti luetaan ja siitä keskustellaan -- pituus on hyvinkin vaihteleva. Sivustoja voidaankin niiden toimintamallista riippuen ajatella sekä tekstien kirjastona tai varastona, että julkisena näyttämönä tai galleriana, jossa teoksen esilläoloaika on rajattu:

Verkon *agorat* ovat pikemminkin julkisia näyttämöitä kuin kirjastoja. Pysyvien tekstien säilytys- ja lueskelupaikkojen rinnalle ovat tulleet verkkonäyttämöt ja keskustelualueet. Verkkotaiteessa on toki pysyviä teoksia, ja verkkoblogeihin arkistoituja tekstejä voidaan lukea. (Niemi-Pynttari 2007, 180).

Joillakin sivustoilla tekstin elämä on lyhyehkö sivuston sääntöjen vuoksi. Esimerkiksi *Critique Circlessa* tekstit säilyvät (aktiivisesti) esillä viikon: sivustolla ei ole käytössä vaikkapa erityisen laadukkaiden tekstien elinkaarta pidentäviä arvosanakeskiarvoja tai erilaisia top-listoja, joiden kautta yhä uudet lukijat löytäisivät myös vanhempia tekstejä. Näyttämölläoloaikansa jälkeen tekstit siirtyvät valtavaan arkistoon, jossa ne kaikki ovat lukijoiden huomion suhteen samassa asemassa ja jossa niitä luetaan enää satunnaisesti ja harvoin: huomio keskittyy nyt yksinomaan seuraavan viikon teksteille. Elinkaari on ennalta määrätty myös esimerkiksi sivustojen erilaisten viikottaisten tai kuukausittaisten kirjoitushaasteiden tai kirjoituskilpailujen kohdalla: niitä varten luodut tekstit häviävät aina määräajan jälkeen näyttämöltä seuraavan haasteen tai kilpailun

tieltä.⁴⁶

Useimmilla sivustoilla tekstien aktiivisen esilläolon aika kuitenkin riippuu tekstistä (ja kirjoittajasta) itsestään. Arvosanasysteemiä, top-listoja tai vaikkapa teksteille myönnettäviä palkintoja käyttävillä sivustoilla olennaista tässä on tekstin tasokkuus yhteisön silmissä: esimerkiksi *Aukean* Aikojen parhaat -listan tekstit tai *Rakkausrunojen* viikon runoiksi valitut säilyvät näkyvillä ja saavat lukijoita hyvinkin pitkien aikojen päästä julkaisustaan. Hyvän keskiarvon tai muulla tapaa tunnustusta saaneen tekstin löytävät yhä uudet lukijat, jopa vuosien päästä sen alkuperäisestä julkaisusta. Keskustelupalstapohjaisilla sivustoilla kuten *Vuotis* tai *My Writers Circle* puolestaan on oleellista tekstin (ja kirjoittajan) taipumus herättää keskustelua. Keskustelua herättävän tekstin elinkaari on pitkä: ahkeran kommentoinnin aiheena oleva teos kiinnostaa sen laadusta riippumatta, kommentit synnyttävät uusia kommentteja ja niiden myötä teksti saa taas uusia lukijoita. Mikäli sivusto ei ole keskustelupalstapohjainen eikä siellä laiteta teoksia paremmuusjärjestykseen, tekstin saaman huomion kannalta erityisen tärkeäksi nousee kirjoittajan aktiivisuus ja status sivuston sisällä. Sosiaalisesti suosittu tai muita ahkerasti kommentoiva kirjoittaja saa paljon kommentteja myös omille teksteilleen.

Kaiken kaikkiaan avoimilla kirjoittajasivustoilla tekstillä on mahdollisuus perinteisiin kirjoittajaryhmiin verrattuna huomattavasti pidempään elinkaareen ja moninkertaisiin kommentoijamääriin. Toisaalta yksikään kommentti tai lukija ei ole taattu. Huomion saaminen tekstille riippuu etenkin sen laadusta ja luonteesta, sekä tekijän yleisestä asemasta ja aktiivisuudesta sivustolla. Myös seikat kuten oikean foorumin valitseminen, teoksen nimeäminen ja sen houkutteleva kuvaus (jos siihen on mahdollisuus) ovat tärkeitä -- kirjoittajasivustoilla vallitsevat lukijan markkinat ja heillä on varaa valita kiinnostavimmat päältä (tähän tuo poikkeuksen *Zoetrope*, jossa arvosteltavat tekstit osoitetaan käyttäjälle. *Critique Circlessä* lukijoiden huomio, kuten aiemmin totesin, puolestaan pyritään ohjaamaan viikoittain vaihtuvaan pieneen joukkoon tekstejä⁴⁷). Tekstit kilpailevat sivustoilla eräänlaisessa huomion taloudessa, jossa pieni joukko kahmii

46 Kilpailuissa tai haasteiden parhaiten pärjänneitä tekstejä voidaan toki pitää sivustojen "kunniaaikoilla" esillä pitkiäkin aikoja määräajan jälkeen.

47 *Critique Circlen* palautesysteemistä kerron tarkemmin luvussa 6.3.

leijonanosan huomiosta muiden kilpaillessa sen rippeistä. Tekstimassasta on vaikea erottaa ja enemmistö päättää sen, mikä on hyvää -- aivan kuten verkon ulkopuolellakin. Kilpailutilanne piiskaa toisaalta kehittymään. Peli on kovuudestaan huolimatta reilua ja demokraattista.

5. Palaute

5.1 Vertaispalautteesta

*"Aukea.net on kehittänyt minua taiteilijana. Saan rehellisempää palautetta, kuin koskaan olen koulussa saanut. Se innostaa tekemään lisää ja lisää."*⁴⁸ (Aukean käyttäjä Tomi).

Avoimet kirjoittajasivustot erottaa palautteen osalta muista kirjoituspiireistä etenkin opettajien tai ohjaajien täydellinen puuttuminen. Vertaiskeskusteluun ja -arviointiin perustuvan oppimisen edut, sekä opettajan autoritäärisen aseman ja yksisuuntaisen palautemallin haitat on tiedostettu kirjoittamisen pedagogiikan maailmassa jo pitkään (kts. esim. Ekström 2008, 40-42 ja 45). Vertaisoppimisen elementtejä käytetäänkin yhä laajemmin myös opettajallisissa opiskelutilanteissa (Fife & O'Neill 2001, 302). Kuten Fife ja O'Neill (2001, 316) toteavat:

(...)by encouraging our students to participate in dialogue, and by including their voices in our interpretations of the situation, we are changing the terms that usually response as well as the reality of it. Getting students to talk and write about their writing like writers can construct a reality where they are writers.

Nora Ekström puolestaan ilmaisee *Rihmaston* esseessään pettymyksensä kotimaisten kirjoittajakurssien jämähtämiseen koulumalliseen palautteenantoon:

Vaikka kirjoittajakoulutus on kehittynyt huomasti viimeisten parinkymmenen vuoden aikana, on keskeinen opetuksen osa, palautetilanne, pysynyt edelleen perinteisen koulumallin mukaisena. Liian usein palautetilanteet niin lähi- kuin etäopetuksessakin ohjaavat kirjoittajaa tekstin kehittämisen ohella myös pysymään itse palautetilanteessa kuuntelijan roolissa, vastaanottajana. (Ekström 2006).

48 Mäenpää 2008.

Avoimet kirjoittajasivustot voidaan nähdä vertaispalautteeseen ja hierarkiavapaaseen keskusteluun pohjaavan kirjoittamisen oppimismallin viimeisenä vaiheena: niistä on opettajat ja ohjaajat karsittu pois kokonaan. En näe tässä kohtaa hedelmällisenä vertailla yksityiskohtaisesti opettajallisen ja opettajattoman kirjoituspiirin etuja ja haittoja, vaan keskityn 5. osassa pikemminkin sivustojen tekstipalautteeseen itseensä: sen erityispiirteisiin, hyötyihin, ongelmiin ja ihanteisiin.

5.2 Verkkopalautteen erityispiirteistä

Avoimien verkkoyhteisöjen kirjoittajapalautetta luonnehtii erityisesti kaksi piirrettä. Ensiksi, palaute annetaan verkossa poikkeuksetta kirjallisessa muodossa: ei siis koskaan suullisesti, eikä edes puheen että kirjoittamisen piirteitä yhdistelevänä ns. online-dialogina (esim. reaaliaikainen chat). Tämä offline-kirjoittamisen ylivoimainen asema kirjoittajasivustoilla palautteen ja muun keskustelun metodina ei johdu vain välineestä: kommentointi olisi verkossakin mahdollista toteuttaa myös suullisesti verkkopuheluna tai jopa "kasvokkain" web-kameroiden avulla. Näihin mahdollisuuksiin ei ole kuitenkaan kirjoittajasivustoilla tartuttu. Tekstipohjaisuus keskustelun selkeänä normina pätee internetiin ylipäätään, vaikkei se mediana sitä edellytäkään. Niemi-Pynttärin mukaan kirjoittamisen anonyymillä luonteella on osuutensa tässä:

Tuntemattomien välinen keskustelu on toki informaatioteknologian edistämä mahdollisuus, mutta teknologia ei tarjoa vastausta siihen miksi nimenomaan tekstipohjainen kommunikaatio olisi erityisen otollinen siihen tarkoitukseen. Pinnalta katsoen kyseessä on keino esiintyä nimettömänä. (Niemi-Pynttäre 2007, 216).

Tekstipohjaisuuden lisäksi toinen käsittelemieni sivustojen palautteen erityispiirre on juuri nimettömyys. Kirjoittajasivujen anonymiteetti on tosin suhteellista: pysyvä nimimerkki ei ole likimainkaan sama asia kuin täysi anonyymiys. On myös mahdollista -- eikä välttämättä edes järin harvinaista -- että avoimella kirjoittajafoorumillakin kommentoija ja kommentoitava tuntevat tai tietävät toisensa jossakin määrin myös verkon ulkopuolella. Heille on myös voinut kehittyä suhde verkkoyhteisön sisällä, vaikka eivät olisikaan tavanneet kasvokkain tai tietäisi toistensa oikeita nimiä. Näistä seikoista huolimatta

tavallisin tilanne sivustoilla on kuitenkin se, että palautetta annetaan nimimerkin turvin ja ennestään tuntemattomalle kirjoittajalle. Tämä erottaa avoimet verkkoyhteisöt perinteisemmistä kirjoittajaryhmistä, joiden jäsenet useimmiten esiintyvät omilla nimillään, ovat kenties tavanneet, tietävät jotain toistensa taustoista ja/tai ovat lukeneet toistensa tekstejä. Näin ollen (suhteellinen) anonymiteetti on myös luettava avointen kirjoittajasivustojen palautekulttuurin erityispiirteeksi.

Verkkopalautteen erityispiirteitä ovat siis tekstipohjaisuus ja anonymiteetti. Näihin ominaisuuksiin liittyy kaksi myyttiä, joita on tässä kohtaa syytä hieman purkaa. Ensimmäinen käsittelemäni myytti on mielikuva (kasvokkaisesta) puheesta tietyllä tavalla aidompana ja tehokkaampana kommunikoinnin tapana kirjoittamiseen verrattuna. Kirjoittamiseen on sen alkuaajoista lähtien suhtauduttu hieman epäillen sen puhetta "keinotekoisemmasta" luonteesta johtuen. Tähän on pääsyynä, kuten Ong muistuttaa, se että kirjoittaminen on pohjimmiltaan teknologia - vaikkei nykyihminen sitä sellaisena ehkä osaa pitääkään: "Plato was thinking of writing as an external, alien technology, as many people today think of the computer." (Ong 2002, 80-81). Platon hyökkäsikin kirjoittamisen kimppuun hieman samankaltaisin syytöksin joita tietokone on yleistyessään saanut osakseen:

Writing, Plato has Socrates say in the Phaedrus, is inhuman, pretending to establish outside the mind what in reality can be only in the mind. It is a thing, a manufactured product. The same of course is said about computers. (Ong 2002, 78).

Platon moitti kirjoittamista lisäksi yksisuuntaiseksi, keinotekoiseksi ja muistia heikentäväksi kommunikointimuodoksi. Samankaltaisia syytöksiä esitettiin myöhemmin laajalti painettua tekstiä kohtaan kirjapainojen yleistyessä (Ong 2002, 78-79). Myös Carlos Jáuregui (2000, 358) on pannut merkille, että sanan siirtyminen uusiin muotoihin herättää aina vastarintaa, minkä vuoksi epäilevä suhtautuminen internetin kirjalliseen kulttuuriin ei ole yllättävää:

On one hand, a tacit consensus downplays the Internet's literary system, a resistance grounded in a classic reluctance to accept new technical bases for "the word," a vision of technology as dehumanizing and mass media as an instrument of social control, and a concern that such media produces the "trashification of culture" and "the loss of the real referent."

Vaikka suhtautuminen kirjoittamiseen on tietysti muuttunut Platonin ajoista tai kirjapainojen alkuvaiheista, ei se vielääkään ole täysin onnistunut karistamaan vaillinaisen viestintämuodon mainetta. Kasvokkainen puhe mielletään usein yhä rikkaammaksi ja aidommaksi viestinnän muodoksi kuin esimerkiksi kirjoitettuun kieleen perustuva verkkokeskustelu, jossa sosiaalisen läsnäolon tunne on näkökannan mukaan heikompaa kontekstuaalisten vihjeiden vähyydestä johtuen -- lähinnä siis ilmeiden, eleiden, äänenpainojen ja muiden näkö- tai kuulohavaintoihin liittyvien tekijöiden. Puhujalla on käytettävissään useampia väyliä merkitysten luomiseen ja keskustelukumppani(e)n viestien tulkintaan, kirjoittajalla vain yksi: (kirjoitettu) kieli itse (kts. Clark & Ivancic, 61-63)⁴⁹. Ong (2002, 46-47) listaa kirjoitetusta keskustelusta puuttuvat aspektit seuraavasti:

Words acquire their meanings only from their always insistent actual habitat, which is not, as in a dictionary, simply other words, but includes also gestures, vocal inflections, facial expression, and the entire human, existential setting in which the real, spoken word always occurs.

Näiden seikkojen vuoksi sosiaalisen kontekstin nähdään usein jäävän verkossa puutteelliseksi ja näin nakertavan keskustelun toimivuutta (Niemi-Pynttari 2007, 411). Verkkoyhteisöjen tutkija Anthi Avgerinakou nimittää kyseistä olettamusta sosiaalisen läsnäolon teoriaksi (social presence theory) (Avgerinakou 2003, 274).

Niemi-Pynttari (2007, 414) vastustaa ajatusta kasvokkaisesta kommunikoinnista kirjoitettua rikkaampana: "Välitön puhe voi olla sosiaalisesti varsin sokeaa, tilanteen konventioiden kangistamaa eli rajoittuneempaa kuin kirjoitus." Clark (1997, 171) taas huomauttaa kasvottomuuden olevan monelle jopa suoranaisten edellytys todelliseen keskusteluun: "For many Net communicants it is the absence of a visual dimension that affords depth and an integrity to computer-mediated conversation." Ong (2002, 81) puolestaan myöntää kirjoittamisen tietyn keinotekoisuuden, mutta pitää sitä pikemminkin vahvuutena kuin heikkoutena:

To say writing is artificial is not to condemn it but to praise it. Like other artificial creations and indeed more than any other, it is utterly invaluable and

49 Monille ajatusten, tunteiden ja merkitysten viestiminen pelkän kirjoitetun kielen kautta on vaikeaa. Verkossa tätä on helpotettu etenkin hymiöiden avulla: niistä onkin tullut erittäin olennainen kirjoittamisen osa monilla keskustelupalstoilla.

indeed essential for the realization of fuller, interior, human potentials. Technologies are not more exterior aids but also interior transformations of consciousness. Alienation from a natural milieu can be good for us and indeed is in many ways essential for full human life. To live and to understand fully, we need not only proximity but also distance. This writing provides for consciousness as nothing else does.

Niemi-Pynttari (2007, 413) kirjoittaa etäisyyden myös tekevän "...kirjoittamisesta sosiaalisesti tarkempaa toimintaa kuin tilanteeseen sidottu puhe, jossa paljon olennaista jää huomaamatta." Dahlbergin (2001) mukaan taas kirjoittamiseen liittyvä viive viestien välillä johtaa pohditumpiin ja syvällisempiin mielipiteisiin.

Edellisiä ajatuksia voidaan helposti soveltaa kirjoittajapiireihin ja nähdä niiden paikkansapitävyys: kasvokkain kokoontuvassa tekstipajassa on usein havaittavissa selkeitä puutteita keskustelun ja palautteen sujuvuudessa ja rehellisyydessä. Palautetilanteeseen liittyy voimakkaita tunteita, jotka purkautuvat keskustelua jäykistävin tavoin, esimerkiksi hiljaisuutena tai hyökkäävyyteenä. Mielipiteet ja kommentit on lisäksi muodostettava nopeasti ja niiden sanominen ylipäättään ääneen vaatii monilta rohkeutta. Paitsi palautteen antaminen, myös omasta tekstistä puhuminen on monelle vaikeaa (Ekström 2008, 45). Keskustelu luisuukin helposti ympäröivyyteen, epäoleellisuuteen, kritiikkittömyyteen ja itsestäänselvyyksien toisteluun. Tällöin kirjoitus voi tulla apuun. Niemi-Pynttärin (2007, 415) mukaan kun "(...)puheessa tulee esille vain tavanomaisuuksia, kirjoittamisesta voi tulla väline, joka avaa mahdollisuuden aitoon keskusteluun." Erilaisten sosiaalisten konventioiden, oman egon suojelemisen ja vastaavien tekijöiden rooli korostuu jos kasvokkainen ryhmä tuntee muut jäsenet huonosti: "Toisilleen vieraiden ihmisten kasvokkainen keskustelu on monien konventioiden ja intimiteettiin liittyvän varovaisuuden leimaamaa. Verkossa tuntematonta voidaan puhutella toisin." (Niemi-Pynttari 2007, 213). Kaikki kuitenkin riippuu yksilöstä: joillekin varovaisuus voi olla ongelma juuri verkossa, kuten tämän kirjoittamisen opiskelijan kohdalla: "Kommentointia rajoittaa se, ettei pysty näkemään toisen ilmeitä, äänensävyä ym., mikä tekee varovaiseksi ja ajoittain pelkää loukkaavansa ja se tunne painaa mieltä." (Montonen 2008, 60-61).

Suullisessa, kasvokkaisessa palautekeskustelussakin on toki positiivisia puolia, päällimmäisenä niistä kenties viiveen puute puheenvuorojen välillä.

Viiveettömyys mahdollistaa muun muassa assosiativisemmän ja arvaamattomamman keskustelun, ja keskustelusta puuttuu vastauksen odottamiseen liittyvä levottomuus. Toisaalta vastaus on kirjoitetussa viestinnässä usein harkitumpi, perustellumpi ja syvempi, ja näin kirjoittajalle toisella tapaa hyödyllisempi (Clark & Ivanic, 87-88). Tämä kuvastaa hyvin puhutun ja tekstipohjaisen (palaute)keskustelun suhdetta: molemmissa on etunsa (kts. Ekström 2008, 42). Siksi kasvokkaisen viestinnän nostaminen kirjoittamista rikkaammaksi kommunikoinnin muodoksi on arveluttavaa. Erityisen huonosti sosiaalisen läsnäolon teoria soveltuu kirjoittajaryhmiin ja niiden palautekeskusteluun: ylempänä esitettyjen syiden lisäksi senkin vuoksi, että kirjoittamista harrastava ihminen kokee usein olevansa parhaimmillaan nimenomaan tekstipohjaisesti viestiessään (Vanhatalo 2008, 24-25). Juuri tyytymättömyys omiin taitoihin puhujana on itse asiassa monelle syy hakeutua kirjoittamisharrastuksen pariin. Eräs kirjoittaja kuvailee: "Minä olen lapsesta asti mieltänyt itseni nimenomaan kirjoittajaksi. Olen aina kokenut, että kykenen ilmaisemaan itsenäni paremmin, selkeämmin ja syvällisemmin kirjoittamalla kuin puhumalla." (Vanhatalo 2008, 25). Luovien kirjoittajien palautekulttuurissa ei välittömällä, tekstipohjaisella viestinnällä on siis selkeästi perustelunsa kommunikointitapana.

Toinen käsittelemäni myytti liittyy verkon kirjoittajayhteisöjen (suhteelliseen) anonymiteettiin. Toisen henkilön taitojen kommentoinnissa anonyymiteetin oletetaan usein automaattisesti johtavan suurempaan ja rehellisempään palautteeseen kuin oikeilla nimillä ja/tai kasvokkain keskusteltaessa. Ajatusmallin perusteella avoimilla kirjoittajasivustoilla olisi yksi selkeä vahvuus (tai heikkous, katsantokannasta riippuen) verrattuna muihin tekstipajamuotoihin: palautteen armoton rehellisyys. Teoksista siis sanottaisiin juuri se mitä niistä ajatellaan, vailla minkäänlaista itsesensuuria tai huolta palautteen mahdollisesta vaikutuksesta kirjoittajaan. Esimerkiksi Montonen (2008, 58) väittää monien kirjoittamisen opettajien ja oppilaiden kokevan, että

(...)verkkokurssin puolittainen anonyymiys mahdollistaa rehellisen, tasapuolisen ja oikeudenmukaisen palautteen antamisen. Opiskelijat ovat olemassa opettajille ja toisilleen pikemminkin kirjoittamiensa harjoitustehtävien ja keskustelupuheenvuorojen kautta kuin lihana ja verenä kuten lähiopetuksessa.

Kuten kaikissa myynteissä, myös tässä on toki hieman perää. Tietyissä tilanteissa tuntemattomalle kirjoittajalle voi olla helpompi antaa raskasta kritiikkiä kuin tutulle, etenkin jos arvostelija itsekin toimii nimimerkin suojista.

Kirjoittajasivustot eivät kuitenkaan anonyymeistä piirteistään huolimatta missään nimessä ole jonkinlaisia loukkaamisen pelosta vapaita alueita, joissa muiden tekstejä kommentoidaan aina karkeasti ja raadollisen rehellisesti. Montonenkin myöntää tämän, ja toteaa anonyymiyden joskus jopa johtavan päinvastaisesti ylivarovaiseen tai -kohteliaaseen palautteenantoon (Montonen 2008, 58). Pitää muistaa että sivustot ovat vertaisryhmiä: kirjoittajat jakavat usein samankaltaisia ajatuksia ja tunteita ja osaavat asettua toistensa asemaan. He tietävät kuinka arka paikka oman tekstin saama rankka arvostelu saattaa olla. Vastuu toisesta ihmisestä ei katoa anonyymissa verkossakaan, kuten Niemi-Pynttäri (2007, 430-431) muistuttaa:

Kun verkossa puhuja kohtaa anonyymien toisen verkossa, hän on tälle vastuussa samalla tavalla kuin ihmiselle yleensä ollaan. On huomattava, että vastuullisuuden varsinainen paikka on keskustelussa eikä sen takana olevissa hahmoissa. (...) Oletus, jonka mukaan vastuullinen vuorovaikutus katoaa, mikäli ilmaisun taustalla ei ole yksilön auktoriteettia, merkitsee kapeaa ja yksilökeskeistä käsitystä vastuusta.

Ihmisen loukkaaminen esimerkiksi yltiörehellisen palautteen myötä ei siis ole välttämättä sen helpompaa verkossa kuin muuallakaan, sillä tuntemamme eettisyys ei liity näköhavaintoon toisen kasvoista, saati tietoisuuteen tämän henkilöllisyydestä. Kyseessä on syvempi eettisyyden taso, ymmärrys tuntevasta ihmisestä sinänsä anonyymien tekstin takana (Niemi-Pynttäri 2007, 416-417). Avoimien kirjoittajasivustojen kommentteja lukiessa huomaakin nopeasti, ettei palaute ole luonteeltaan sen raaempaa kuin muuallakaan. Pikemmin vahvaan yhteisöllisyyteen kuin tekstien korkeaan tasoon pyrkivillä sivustoilla tilanne saattaa olla päinvastainenkin: esimerkiksi *Rakkausrunoissa* kriittistä palautetta saa etsiä kissojen ja koirien kanssa.

5.3 Arvosanajärjestelmä ja silmäilevä lukutapa

Peruskomentointijärjestelmän lisäksi joillakin sivustoilla on käytössä muuta

kommentointia tukeva armoton, mutta reilu arvosanasysteemi. Arvosanojen antaminen on paitsi tunnustuksen jakamista, myös eräänlaista suosittelua: käyttäjät paljastavat top-listojen kautta toisilleen mitä he pitävät hyvänä kirjoittamisena. Pohjimmiltaan kyseessä on yksi esimerkki internet-demokratialle ominaisesta tavasta antaa yhteisön itsensä määrittellä, minkälainen sisältö ovat merkityksellistä ja ansaitsee huomiota. Arvosanojen kautta yhteisö määrittelee myös itseään. Parhaaksi valitut tekstit kertovat paljon yhteisön laadusta, koostumuksesta ja mieltymyksistä -- ja osaltaan taas muuttavat ja muokkaavat näitä aspekteja ja yhteisöä itseään (kts. Niemi-Pynttari 2007, 340-341)⁵⁰.

Jokaisella käyttäjällä on kirjoittajasivustoilla yksi ja samanarvoinen ääni. Tätä absoluuttiseen demokratiaan perustuvaa pisteytysmenetelmää voidaan ylistää rehellisyydestä ja tasa-arvoisuudesta, mutta tietysti myös kritisoida eräästä demokratian helmasynnistä - asiaan perehtyneisyyden aliarvostuksesta. Huolellisesti tekstiin uppoutuneen ääni on verkossa (vain) yhtä arvokas kuin sen nopeasti silmäilleen:

Voidaan tietysti kysyä, mitä valistuneesta keskustelukulttuurista on jäljellä esimerkiksi kirjallisuuden verkkofoorumeilla, kun perehtyneisyyden on korvannut kunkin subjektiivista mielipidettä korostava käsitys. Väärin ymmärretyyn demokratian mukaan keskustelu ajatellaan eräänlaisena äänestyksenä, jossa perehtymättömät käsitykset ovat mielipiteitä siinä missä pohditut ja perustellut käsityksetkin. (...) Mielipide, kunkin subjektiivisena mielikuvana, on tullut yhtä arvokkaaksi kuin perusteltu näkemys. (Niemi-Pynttari 2007, 402).

Julkiset arvosanakeskiarvot ja top-listat myös luonnollisesti luovat sivustolle hierarkioita, jotka moni näkee ongelmallisina ja turhina. Hyviä arvosanoja saanutta tekstiä saatetaan lukea eri asenteella kuin huonoja, ja huonoja arvosanoja aiemmin saaneen kirjoittajan uusia töitä ei halua ehkä lukea kukaan. Arvosanasysteemiä vastustetaan myös periaatetasolla: kaunokirjallisuutta ei tulisi monen mielestä ylipäättään arvottaa, eikä tekstejä laittaa paremmuusjärjestykseen. Lisäksi arvosanat ovat tavallaan pohjimmiltaan hyödyttömiä: ne eivät itsessään auta kirjoittajaa tekstin muokkaamisessa paremmaksi (Ekström 2008, 27).

50 Niemi-Pynttari ei sinänsä kirjoita arvosanoista, vaan yleisemmin verkossa ja etenkin blogeissa tapahtuvasta hyvien tekstien ja kirjoittajien suosittelusta.

Näistä argumenteista huolimatta arvosanasysteemin etuja -- varsinkin yhdessä sanallisen kommentoinnin kanssa käytettynä -- on kuitenkin vaikea väheksyä kirjoittajan kannalta. Puutteineenkin -- jos esimerkiksi kaikkien samanarvoisen mielipideoikeuden ylipäättään sellaiseksi laskee -- se on ensinnäkin hyvää totuttelua kirjallisuusmaailman todellisuuteen, jossa enemmistö päättää mikä on hyvää eikä perustelluille näkemyksille ole juuri tilausta saati foorumeja. Pisteytysjärjestelmän suurin hyöty liittyy oman tason arvioinnin helpottamiseen. Avoimet sivustot voivat olla kirjoittajalle ainoa keino tekstien puhtaan suosion tai laatutason mittauttamiseen muiden kirjoittajien silmissä -- lähes missään muualla kuin verkossa ei ole tapana jakaa luoville teksteille arvosanoja tai panna niitä paremmuusjärjestykseen. Ylivarovaisuuteen ja ympäröivyyteen usein sortuvissa kirjoittajaryhmissä voikin olla suorastaan mahdotonta määritellä oma taso muiden silmissä. Kuten Jussi Matilainen (2007) kirjoittaa: "Sähköisissä kirjoittajapiireissä on oiva mahdollisuus testauttaa nimenomaan tekstin hyvyttä ja irrottaa se kirjoittajan persoonasta." Tasokkaat kirjoittajat saavat arvosanojen kautta tunnustusta, heikompi ne piiskaavat kehittymään. Lisäksi kirjoittajalla on verkossa varaa valita myös tässä asiassa: monilla sivustoilla arvosanasysteemiä ei ole lainkaan käytössä, toisilla puolestaan käyttäjä voi halutessaan vastaanottaa teksteilleen ainoastaan sanallista palautetta, tai ainoastaan arvosanoja. Pallo on palautemuotojen suhteen siis kirjoittajalla itsellään.

Yksi mahdollinen heikkous kirjoittajasivustojen palautekulttuurissa liittyy internetille tyypilliseen silmäilevään lukutapaan. Silmäilyllä tarkoitetaan tässä yhteydessä nopeaa lukutapaa, joka pyrkii ottamaan haltuun suuren määrän tekstiä ja informaatiota vähäisessä ajassa. Silmäily sopii siis etenkin tiedon etsimiseen ja esimerkiksi uutisjournalismiin. Verkon informaatiopaljoudessa silmäily on yleinen tapa toimia -- monissa verkko-oppaissa internetin tekstit neuvotaankin suunnittelemaan nimenomaan silmäilevään lukutapaan soveltuviksi (Niemi-Pynttari 2007, 417-418). Kirjoittajasivustojen kannalta vaarana on silmäilyn leviäminen myös taiteellisten tekstien lukemiseen. Niemi-Pynttärin (2004, 218) mukaan "(...)nykyisessä kommunikaation maailmassa (...) moni kirjoittaja joutuu huomaamaan, että hänen tekstiään ei ole luettu kunnolla ja hän saa vain pintapuolisia kommentteja tekstistään." Tämä on luonnollisesti luovien tekstien kohdalla erityisen tuhoisaa, koska päämääränä ei ole vain keskeisen asiasisällön

haltuunotto, vaan teoksen kokonaisvaltainen esteettinen ja sisällöllinen ymmärtäminen ja arviointi, Niemi-Pynttärin (2008, 133) sanoin "eläytyminen ja asioiden kokeminen". Se vaatii aikaa: keskittymistä, pysähtymistä tekstin äärelle, jokaisen rivin ja rivinvälin huomioon ottamista. Silmäilevän lukutavan houkutus korostuu arvosanoihin perustuvassa palautesysteemissä, joka pyrkii tiivistämään kokonaisen tekstin arvon yhteen numeroon, eikä vaadi lukijaa todistamaan sanallisen palautteen myötä että teksti on todella luettu ja ymmärretty.

On kuitenkin muistettava, että verkkokulttuuri on käyttötavoiltaan moninainen ja muuttunut merkittävästi alkuajoistaan myös lukemisen ja kirjoittamisen osalta:

Silmäily on tekstin kirjoittamisen ja lukemisen periaate, joka epäilemättä köyhdyttää verkon sosiaalista kontekstia. Voidaan tietysti sanoa, että silmäily on vääjäämättä keskeinen käytäntö verkossa ja kirjoittamisen on sopeuduttava siihen. Tämä on verkon alkuvaiheita hallinnut mielikuva, kun verkkokulttuuria leimasi surffailu ja levoton klikkailu. Myöhemmin sivustoilla on opittu myös viihtymään ja silmäiltävä listojen ja iskulauseiden kirjoittaminen on paljastunut sosiaalisesti köyhäksi. (Niemi-Pynttäre 2007, 417-418).

Ei olekaan syytä olettaa, etteivätkö nykylukijat kykenisi keskittymään erityyppisiin sisältöihin eri tavoin myös verkossa - siis suomaan luoville teksteille niiden edellyttämän paneutumisen ja ajan. Sivustojen keskustelujen perusteella ei myöskään ole havaittavissa merkkejä siitä, että silmäilevä lukutapa olisi fiktiotekstien kohdalla suurempi ongelma verkossa kuin sen ulkopuolellakaan.

5.4 Kommentoinnin luonteesta ja laadusta

Huomio kirjoittajasivustojen tekstien tietynlaisesta konservatiivisuudesta pätee osin myös palautteeseen. Konservatiivisuudella viitataan siihen, että sivustojen kommunikaatio ei ole luonteeltaan erityisen kokeilullista tai monimuotoista. Esimerkiksi palautekeskustelu käydään sivustoilla poikkeuksetta tekstimuodossa ja ei-reaaliaikaisesti. Kommentointia ei ole myöskään juuri elävöitetty vaikkapa teknisten sovellusten avulla⁵¹. Lähes poikkeuksetta teoksen perään vain aukeaa yksinkertainen kommenttilaatikko tai vastaava tila, johon palautteensa voi jättää joko privaattisti tai kaikkien nähtäville. Lisäksi tekstien pohjalta voi avata

51 Tähän tuo poikkeuksen *Critique Circle*, jonka kommentointia helpottavista sovelluksista enemmän luvussa 6.3 (s. 65).

keskusteluja sivuston keskustelufoorumeille - tämä tosin koetaan muilla kuin keskustelupalstapohjaisilla sivustoilla helposti huomionhakuisuutena tai epäilyttävänä tapana omien tekstien esiinnostamiseen.

Tietty konservatiivisuus luonnehtii sivustojen palautteita myös sisällöllisesti. Palautteessa arvostettuja piirteitä ovat etenkin selkeys, asiallisuus ja rakentavuus. Nämä ihanteet nousevat esiin paitsi sivustojen usein laajoissa ja yksityiskohtaisissa palauteohjeistuksissa, myös itse kommenteissa ja kommenttien kommenteissa. Palautteen toivotaan olevan sujuvaa ja perusteltua, ja ennen kaikkea keskittyvän kirjoittajan kehittymisen kannalta olennaiseen: teokseen liittyvien taiteellisten ja sisällöllisten aineiden kriittiseen ja rakentavaan kommentointiin. Pääosassa prosessissa on nimenomaan itse teos ja sen taiteellinen arviointi, ei esimerkiksi teoksen aihepiiristä tai teemoista käytävä yleinen keskustelu, jossa teoksen roolina on lähinnä toimia julkisen keskustelun alullepanijana tai katalysaattorina. Nimimerkki wgallant kirjoittaa:

On these pages, I comment almost exclusively on structure, not content. For instance, I posted a piece poking fun at VP Dick Cheney and one comment asked what is wrong with DC?, the writer stating that he found no fault in him. Sorry, but I don't think that appropriate. The viewpoint or beliefs of the author are not fair game for criticism, only what we might call the mechanics of the work should be up for discission.⁵²

Tässä mielessä kirjoittajasivustot eroavat ympäristönä vaikkapa valistuksen ajan julkisista kirjallisista tiloista, joissa kirjallisuus toimi väylänä intiimien aiheiden tuomiseksi julkiseen keskusteluun:

Salonkien, kahviloiden ja lukuseurojen keskusteluiden funktiona oli keskustella kirjallisuuden välityksellä julkisesti yksityiselämän kokemuksista. Habermasin mukaan kyse oli julkisuuteen suuntautuneesta yhteiskunnallisten kokemusten artikulaatiosta. Kirjallisuuskeskusteluissa käsiteltiin fiktion esittämää intiimiä elämää. Fiktio mahdollisti sen, että keskustelun kohteena eivät olleet todellisten ihmisten yksityisasiat. Romaanikirjallisuus muutti intiimiyden sellaiseen muotoon, että sitä saatettiin julkisesti käsitellä. Näin siis kirjallisuus toimi mediana, joka toi yksityisiä kokemuksia julkiseen keskusteluun. (Niemi-Pynttari 2007, 400-401).

Toisaalta on hyvä muistaa, että kirjoittajasivustojen tekstit eivät pohjimmiltaan ole

⁵² *Edit Red* 28.5. 2008. <http://www.editred.com/index.php/My_Ink/Bulletin/Show/8517> (15.9. 2008).

kirjallisuutta, vaan pikemminkin yhä muokattavina olevia käsikirjoituksia. Toisin sanoen ne ovat tekstejä, joiden tavoite on tulevaisuudessa päätyä kirjallisuudeksi ja kenties myös Habermasin kuvaamiksi julkisen keskustelun moottoreiksi. Kirjoittajasivustolla ei ole kuitenkaan vielä tekstin luoman keskustelun, vaan sille annetun palautteen aika: kommenttien, heikkouksien osoittamisen ja parannusehdotusten aika. Tässä vaiheessa tekstin saaman huomion siis toivotaan keskittyvän tekstiin itseensä sen teemojen sijaan.

Ainakin yhden valistuksen ajan julkisen (kirjallisuus)keskustelun erityispiirteistä -- pyrkimyksen rationaaliseen debattiin, järkevään ja kiihkottomaan keskusteluun -- voidaan kuitenkin sanoa pätevän myös kirjoittajasivustojen palautekeskusteluun. Kielellisesti esimerkiksi epämuodollisuutta, omaperäisyyttä ja tyyllistä leikkittelyä ei katsota hyvällä palautteen osalta. Richard Lanham (1993, 75) näki verkkoproosan ihanteena selkeyden ja yksinkertaisuuden (*plain and simple prose*) ja se näyttää olevan tavoitteena myös kirjoittajasivustojen palautekielen osalta. Itse tekstiin (taideteokseen) ja siihen liittyvään keskusteluun (taidepuhe) pätevät eri säännöt ja ihanteet:

Voidaan ajatella, että taideteoksen ja taidepuheen välillä on samankaltainen suhde kuin viestin ja keskustelun välillä: taide on ensi sijassa teoksen erityislaatuista esille tulemistä, kun taas taiteesta keskustelu perustuu yhteiseen kieleen. (Niemi-Pynttari 2007, 189).

Leikillisuus ja erityisyydentavoittelu nähdäänkin usein kirjoittajaryhmissä fiktiotekstin yksityisoikeutena. Asiakirjoittamiseen - jonka piiriin tekstipalautekin voidaan lukea - näiden piirteiden ei sen sijaan katsota kuuluvan:

Kategorisoivia genreluokituksia ei voida liittää fiktion kirjoittamiseen samalla tavalla kuin asiakirjoittamiseen, koska suhde tekstin muotoon on fiktiossa erilainen. Syynä tähän on se, että fiktion kirjoittamisessa genre ei ole muotti vaan kielellisten figuurien potentiaalinen tila. Tässä tilassa fiktion kirjoittaja pyrkii pikemminkin omaperäisyyteen kuin tyyppillisyyteen. (Niemi-Pynttari 2007, 100).

Selkeys, asiallisuus ja rakentavuus ovat toki palautteen ihanteita myös perinteisemmissä kirjoittajayhteisöissä, mutta avoimissa verkkopiireissä niiden tärkeys korostuu. Eräs syy korostumiseen lienee huoli sivustojen avoimuuteen liittyvistä haittatekijöistä, joita ovat esimerkiksi heikosti sivustoon sitoutuneiden

jäsenten haluttomuus kunnolliseen kommentointiin ja mahdolliset häiriköt. Toisaalta anonyymi verkkoyhteisö uskaltaa usein myös vaatia enemmän kansajäseniltään. Palautteen ympärilyöreyteen, lyhyteen, karkeuteen tai epäselvyyteen puututaan verkossa kenties herkemmin kuin vaikkapa kasvokkaisissa kirjoittajaryhmissä, joiden palautekulttuurissa turvallinen ja konfliktivapaa ilmapiiri ajaa helposti arvona kriittisyyden edelle. Verkossa puolestaan kirjoittaja henkilönä on pikemminkin sivuroolissa: teksti on kirjoittajasivustoilla kuningas ja perinpohjainen palaute paras keino osoittaa kuninkaalle suosiota.

Tyytymättömyyttä saatuun palautteeseen esiintyy sivustoilla paljon. Montosen (2008, 60-61) mukaan vertaispalaute koetaan yleensä kirjoittajien keskuudessa erittäin hyödylliseksi, mutta hyvän palautteen antaminen kovin vaikeaksi ja saaminen harvinaiseksi. Ekström (2008, 36) toteaa, että kirjoittajaa tyydyttävää kommentointia vaikeuttaa suuresti vaihtelevat odotukset sen sisällön suhteen. Tämä on erityisen totta kirjoittajasivustoilla, joissa muita kirjoittajia ei juuri tunneta, minkä vuoksi on vaikeaa tietää etukäteen mihin kirjoittaja toivoo palautteen keskittyvän. Jotkut laittavatkin tekstinsä yhteyteen toiveita tulevan kommentoinnin suhteen. Tästä on varmasti apua, mutta se ei vielä poista vertaispalautteen perimmäistä ongelmaa: rakentavan palautteenannon vaikeutta kirjoittajille, jotka ovat siinä kokemattomia eivätkä ole saaneet siihen koulutusta. Nimimerkki Sunday kirjoittaa *FinFanFunin* keskustelupalstalla:

Sitten siinä on toki sekin, että otan ihan hirveät paineet kommenttien kirjoittamisesta. Minä yritän aina saada kommentteistani jokseenkin rakentavia - mitä ne eivät kyllä siltikään onnistu olemaan juuri ikinä - ja kun en sellaisia onnistu useinkaan saamaan aikaan, niin en sitten kommentoi lainkaan.⁵³

Sundayn kommentin jälkeen sivuston jäsenet ilmaantuivat yksi toisensa jälkeen kertomaan, kuinka vaikeaksi kokivat hyvän palautteen antamisen. Avoimet kirjoittajasivustot ovatkin täynnä kirjoittajalle pitkälti hyödytöntä kommentointia: muutaman sanan "palautteita" ja ylimalkaisia kehoituksia jatkamaan kirjoittamista. Varsinkin suomalaisilla sivustoilla pitkä ja rakentava palaute on harvinaista herkkua. Englanninkielisillä sivustoilla palaute on paitsi laajempaa,

53 *FinFanFun* (a) 1.8. 2007. <<http://finfanfun.arkku.net/index.php?topic=1450.15>> (15.9. 2008).

myös "oppikirjamaisempaa": kommentointi on monipuolista, ja negatiivissävyisessäkin palautteessa muistetaan säännöllisesti antaa myös kehuja, ja päinvastoin. Palautteen puutteellisuus ja mitäänsanomattomuus kuitenkin ärsyttävät verkkokirjoittajia kautta keskustelupalstojen myös ulkomaisilla sivustoilla, ja taitavia ja viitseliäitä palautteenantajia arvostetaan siinä missä virtuoosimaisia kirjoittajiakin: "Writing a good critique requires as much skill and training as writing a good story or poem"⁵⁴ toteaa esimerkiksi nimimerkki DrCarter2001. Arvostus on ymmärrettävää: taitavat ja viitseliäät kommentoijat ovat avain vertaisarviointiin pohjautuvan järjestelmän toimivuuteen ja ainoastaan heidän ansiostaan avoimista kirjoittajasivustoista voi olla kehittymään pyrkivälle kirjoittajalle todellista hyötyä.

5.5 Palautteen avainasema sivustoilla

*"Minulle kommentit ovat melko tärkeitä. Miksi muuten laittaisin niitä [tekstejä] esille forumeihin?"*⁵⁵ (Nimimerkki Sun Lee *FinFanFun*-sivustolla).

Yhteisön jäsenten teksteilleen saama palaute on ensiarvoisen tärkeässä asemassa verkon avoimilla kirjoittajasivustoilla. Kommenttien määrästä ja laadusta riippuu millaiseksi sivusto profiloituu, saavuttaako se menestystä ja säilyykö se aktiivisena vai kuihtuuko hiljalleen pois. Harva kirjoittaja viihtyy pitkään yhteisössä jossa saa töilleen kitsaasti palautetta, oli sivusto sitten muilta osin miten etevästi toteutettu hyvänsä -- verkkokirjoittajan on helppo äänestää hiirellään ja vaihtaa yhteisöä. Monet englanninkieliset sivustot ovatkin ymmärtäneet palautteen avainaseman ja selkeästi satsanneet siihen. Yleisin keino käyttäjien motivoimiseksi muiden kommentointiin perustuu yksinkertaiseen (pakko)keinoon: yhden oman tekstin laittaminen esille edellyttää palautteen antamista tietylle määrälle (yleensä 2-5 kappaletta) muiden töitä. Järjestelmä paitsi patistaa kommentointiin, myös rajoittaa uusien teosten määrää ja ehkäisee näin sivustojen hukkumista teksteihin. Tutkimistani sivustoista tällaista *arvostele ennen kuin sinut arvostellaan* -järjestelmää käyttävät *Critique Circle*, *Zoetrope* ja *Faithwriters*.

⁵⁴ *Edit Red* 28.5. 2008. <http://www.editred.com/index.php/My_Ink/Bulletin/Show/8517> (15.9. 2008).

⁵⁵ *FinFanFun* 4.8. 2007. <<http://finfanfun.arkku.net/index.php?topic=1450.15>> (15.9. 2008).

Toinen keino on arvostelijoiden palkitseminen. Esimerkiksi *Writing.comissa* ahkeran palautteenantajan on mahdollista "tienata" aktiivisuudellaan sivuston sisäisiä palkintoja: tällaisia ovat erilaisten virtuaalisten arvomerkkien ja pokaalien lisäksi esimerkiksi sivuston sisäistä statusta nostavat pisteet. *Writing.comin* käyttäjät jakaantuvat kuuteen statusryhmään, joista alin porras on rekisteröitynyt jäsen (Registered Member), ylin puolestaan vanhempi moderaattori (Senior Moderator). Sivustolla jaetaan myös yhteisössä eräänlaisena valuuttana toimivia lahjapisteitä (Gift Points) ja arvostellaan myös arvostelijoita: parhaat pääsevät palautteenantajien top 100 -listalle. Monet maksavat palautteesta lahjapisteillä tai tienaa niitä kommentoimalla muiden töitä. Lahjapisteitä voi myös ostaa rahalla, ja niitä voi käyttää maksuvälineenä sivuston verkkokaupassa, jossa myydään lähinnä erilaista kirjoittamiseen liittyvää tavaraa.

Writing.comissa näyttääkin kaiken tämän seurauksena olevan paljon jäseniä, jotka keskittyvät toiminnassaan lähes yksinomaan muiden kommentointiin -- joko "maksua" vastaan tai jopa täysin pyyteettömästi. Esimerkiksi käyttäjä Nuclearman mainostaa *Writing.comin* Review Forums -listauksessa muiden kommentointia varten sivustolle perustamaansa keskustelufoorumia *Nuclearman's Reviewin' Forum* seuraavasti: "Get reviews for your larger items here, 10KB+. Will accept pretty much anything that isn't poetry. Everything gets reviewed eventually, however paying will get you reviewed within a week. Most likely a day."⁵⁶ Nuclearmanin kaltaiset aktiiviset kommentoijat ovat elintärkeitä sivustolla tuottaessaan sinne runsaasti sitä sisältöä, jonka vuoksi kirjoittajat viime kädessä sivustolle saapuvat: palautetta. Sivusto pysyy toimivana ja houkuttelevana täsmälleen niin kauan kuin sen jäsenet saavat töilleen kommentteja.

5.6 Suhteiden merkitys palautteenannossa

Yleisiä syitä kommentoitavan tekstin valintaan sivustoilla ovat esimerkiksi sen (ja sen kirjoittajan) saama tunnustus, kyky herättää keskustelua, genre ja aihepiiri. Palautteen saamiseen omalle tekstille on kuitenkin yksi keino ylitse muiden: muiden ahkera kommentointi. Nimimerkki Samuli kirjoittaa *Aukeassa*:

⁵⁶ *Writing.com*. <http://www.writing.com/main/handler/item_id/178106> (5.9. 2008).

Itsellä on tapana käydä vastavierailulla, siten että kun itse saan palautetta, niin käyn kyseisille henkilöllekin sitä antamassa tai ainakin ilmoittamassa että kävin lukemassa. Jos saan erityisen hyvää palautetta kiitän siitä joko mailitse tai kommenttikentässä. Näin uskon kannustavani edelleen hyvän (en tarkoita ”hyvän”) palautteen antamiseen.⁵⁷

Samulin viesti paljastaa sivuston kommentointikulttuurin yhteisöllisen ja kiitollisuudenvelkaan pohjaavan luonteen: suhteilla on merkitystä, ja sivustolla tekstejä ja kommentteja vaihtavat nimenomaan yksilölliset persoonat. Mahdolliset siteet tekstin kirjoittajaan ovat verkossakin tärkeitä: "I tend to choose stories based upon the writer as much as the writing if I'm honest. If I owe someone a crit they come first, then if I know the person, then if the subject matter particularly appeals to me"⁵⁸ sanoo nimimerkki Cadnobach. Suhteiden korostumisessa on tietenkin varjopuolensa. Sivustoilla vallitsevat arvostelijan markkinat, mikä johtaa jo itsessään suuriin eroihin kirjoittajien saamissa palautemäärissä. Tätä kuilua kirjoittajien välillä kasvattaa entisestään suhteisiin perustuva kommentointi. Sivustoille syntyy herkästi klikkimäisiä verkostoja, jotka osaltaan kasvattavat joidenkin jäsenten ulkopuolisuuden tunnetta, kuten nimimerkki Damiansmom huomauttaa:

Has it occurred to anyone that concentrating on critting those who have critted you (a list which can be very, very long and diverse and involve a lot of digging to find stuff you can crit effectively) can cause a dearth of crits for those of us who don't have as many connections? I think it's important to crit on the public queues, to crit newbies, to crit people you've never met and keep things flowing.⁵⁹

Suhteisiin perustuva kommentointi on ongelmallista varsinkin uusille jäsenille, jotka eivät vielä ole löytäneet paikkaansa sivuston sisällä. Tulokkaiden kommenttimäärät tapaavat jäädä pieniksi ns. vakilukijoiden puuttuessa. Selkeänä esimerkkinä tästä voidaan vertailla vaikkapa nimimerkkien musicbaby01 ja ma100 tekstien saamaa huomiota *My Writers Circlessä*. Molemmat laittoivat keskustelupalstalle 26. elokuuta 2008 suurinpiiretin saman pituisen tarinanpätkän

57 Kommentti ei enää verkossa. Lainattu artikkelissa Niemi-Pynttari 2004, 220.

58 *Critique Circle* (b) 6.4. 2008. <<http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&index=1&thread=408838>> (15.9. 2008).

59 *Critique Circle* (b) 7.4. 2008. <<http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&thread=408838&offset=90>> (15.9. 2008).

arvosteltavaksi. Syyskuun 2. päivään mennessä musicbaby01⁶⁰ ei ollut saanut teokselleen ainuttakaan kommenttia, kun taas ma100:n⁶¹ avaamassa palauteotsakkeessa oli jo 16 vastausta. Näin selkeään eroon kommenttimäärissä on vaikeaa nähdä muuta syytä kuin nimimerkkien statusero. Ma100 oli selvästi palstan konkareita ja tunnettu hahmo: hän oli 2. syyskuuta kirjoittanut jo 2455 viestiä keskustelupalstalla, ja monet kommentoijista puhuttelivat nimimerkkiä kuin vanhaa tuttua. Musicbaby01 sen sijaan oli tulokas: 2. syyskuuta hänen viestimääränsä oli vasta 3. Muut päättivät kommentoida ma100:aa musicbaby01:n sijaan, koska heillä oli olemassaoleva suhde ma100:aan ja tämän teksteihin, ja koska nimimerkki oli luultavasti joskus aiemmin kommentoinut heidän töitään.

Toisilla sivustoilla suhteilla ja statuksella yhteisön sisällä on selvästi vähemmän merkitystä palautteen osalta. Esimerkiksi *Zoetrope* vertautuukin pikemminkin eräänlaiseen kirjoittajien julkiseen näyttelytilaan kuin kirjoittajayhteisöön. Etualalla ovat tekstit, eivät niiden kirjoittajat suhteineen. Sivuston lähtökohtana on, että luettava teksti on nimenomaan vieraan tekijän kirjoittama -- ja sen kommentointi näin ollen oletettavasti objektiivisempaa. *Zoetrope* onkin rajoittanut käyttäjien vapautta valita arvosteltavat tekstit taatakseen kaikille kirjoittajille tasapuolisen palautteensaannin. *Critique Circlessä* rajoitukset puolestaan keskittyvät tekstien määrään: niitä on kerrallaan esillä vain tietty määrä, mikä osaltaan takaa kommenttien saamisen kaikille ja estää käyttäjiä kommentoimasta aina samoja kirjoittajia. Sivustolla on myös paraatipaikalla oma osio uusien kirjoittajien teksteille, jotta ne eivät jäisi huomaamatta.

5.7 Palautteen vähäisyys suomalaisten sivustojen ongelmana

Sivustojen palautejärjestelmät voidaan karkeasti jakaa kolmeen kategoriaan sen perusteella, miten ne aktivoivat käyttäjiä antamaan palautetta. Ylempänä on käsitelty palkitsemiseen ja "pakkoon" perustuvia palautejärjestelmiä. Kolmas vaihtoehto on ns. vapaa järjestelmä, joka yksinkertaisesti luottaa kirjoittajien oma-aloitteisuuteen. Kaikilla suomalaisilla sivustoilla on käytössä vapaa

60 *My Writers Circle* (c). <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=16415.0>> (2.9. 2008).

61 *My Writers Circle* (d). <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=16419.0>> (2.9. 2008).

palautejärjestelmä. Sivustojen ajoittaisesta aktiivisuudesta huolimatta tämä ratkaisu ei pidemmän päälle näytä toimivan: suomalaisten kirjoittajien verkkoyhteisöjen kompastuskivenä on nimenomaan haluttomuus kunnolliseen kommentointiin. Kirjoittajia ja tekstejä kyllä riittää, mutta teokset jäävät liian usein vaille kunnollisia palautemääriä tai kokonaan vaille kommentteja. "Palautteenanto reistailee sekä avoimissa että suljetuissa ilmaispiireissä. Yleensä palautetta jaetaan kitsaasti", Jussi Matilainen (2007) kirjoittaa ensin *Rihmaston* esseessään ja kuvaa myöhemmin esseen pohjalta avatussa keskustelussa useimpien suomalaisten kirjoittajasivuston ongelmaa osuvalla termillä akvaariomaisuus -- tekstit ovat esillä kuin kalat lasikuutiossa, mutta merkittävää kommunikaatiota niiden ja katsojien välille ei synny:

Avoimia foorumeja ovat myös ne pienet, joita tähän asti on perustettu innolla. Tai luultavasti suurin osa niistä on perustettu siinä toivossa, että ne kasvaisivat mämmuttimaisiksi, mutta toisin on käynyt. Osa paikoista ei ole päässyt edes kunnan alkuvauhtiin ja on osa hyytynyt lupaavan alkuvauhdin jälkeen. Ne eivät pysty tyydyttävästi toimimaan julkaisukanavana. Sen sijaan ne kärsivät akvaariomaisuudesta.⁶²

Nimimerkki pirrE puolestaan tiivistää tilanteen avausviestissään *Aukean* keskusteluotsikossa *aukea kuihtuu*:

Ihmisiltä tulee paljon tavaraa ulos, muttei sitten mitään muuta. Harvat kommentoivat toisten toita. Missä ongelma? Onko aukeassa nykyään niin huono taso, ettei kukaan edes jaksa vaivautua kommentoimaan toisten toita? Kummastelenpahan vain.⁶³

Nimimerkki K.K. epäilee samassa keskustelussa ongelman syiksi tekstien liiallista määrää ja luonnollisen kiinnostuksen puutetta muiden toita kohtaan.⁶⁴

Aukean ja muiden suomalaissivustojen palauteongelmien synnä ei kuitenkaan liene sen paremmin tekstien erityisen huono taso tai suuri määrä, kuin kiinnostuksen puutekaan - yhteisöt tuskin eroavat näissä aspekteissa merkittävästi kommentoinniltaan aktiivisemmista englanninkielisistä foorumeista. Käyttäjämäärien suhteellisen pienuuteenkaan ei voi oikein vedota: tekstien suuri

62 *Rihmasto* (a) 2.3. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=15>> (15.9. 2008).

63 *Aukea* (a) 10.4. 2008. <<http://aukea.net/keskustelu.php?id=8314&a=17>> (15.9. 2008).

64 *Aukea* (a) 13.4. 2008. <<http://aukea.net/keskustelu.php?id=8314&a=17>> (15.9. 2008).

määrä todistaa esimerkiksi *Aukean* tai *Rakkausrunojen* olevan potentiaalisesti riittävän suuria yhteisöjä toimiakseen. Itse asiassa ryhmän koolla ei periaatteessa pitäisi olla suurtakaan vaikutusta palautekulttuurin aktiivisuuteen: oleellisempaa on se, kuinka suuri prosentti käyttäjistä saadaan aktivoitua kirjoittamisen lisäksi myös antamaan palautetta. Pieni yhteisö voi kukoistaa siinä missä isokin - on muistettava että jos kirjoittajia on vähän, tarvitaan myös vähemmän kommentoijia. Esimerkiksi niin tasoltaan kuin aktiivisuudeltaan sivustojen ehdotonta kärkipäätä edustavan *Critique Circlen* jäsenmäärä oli sivuston tietojen mukaan syyskuussa 2008 vain reilut kaksituhatta.

Palautteenannon hiljaisuus ja heikko taso ei myöskään johdu suomalaisten kirjoittajien erityisestä laiskuudesta tai lahjattomuudesta sen suhteen: myös ulkomaisilla vapaata palautejärjestelmää käyttävillä sivustoilla (*Edit Red, My Writers Circle*) on havaittavissa samoja ongelmia. Ratkaisua suomalaissivustojen kommentointihaluttomuuteen tulisikin kenties etsiä käyttäjien itsensä sijasta sivustojen toimintamallien taholta: suomalaiset sivustot eivät motivoi juuri lainkaan kirjoittajia muiden kommentointiin. Yksikään sivusto ei palkitse millään tavoin ansiokkaita kommentoijia, saati edellytä muiden kommentointia omien tekstien esillepanon hintana. Tästä on väistämättä seurauksena Matilaisen mainitsema akvaariomaisuus. Suomalaisten sivustojen onkin toimiakseen tulevaisuudessa otettava käyttöön uusia keinoja kommentoinnin aktivoimiseksi. Kohtelias kehoitus palautteenantoon sivuston sääntölaatikossa ei ilmiselvästi ole riittävä toimenpide. Myös palautteen pituuteen ja sisältöön tulisi kiinnittää huomiota esimerkiksi luomalla palautesääntöjä ja tarjoamalla keinoja hyvien palautteenantajien palkitsemiseen⁶⁵.

6. Toimivan kirjoittajasivuston malli

6.1 Lähtökohtia

Kuva yksinäisestä pöytälaatikkokirjoittajasta on muuttunut kirjoittajaksi, jonka on itse hankittava lukijansa ja sijoitettava verkostoihin. Siksi kirjoittajat antavat tekstejä luettavaksi ja lukevat vastavuoroisesti toisten tekstejä. He perustavat

65 Tarkastelen kommentointiin motivoivia keinoja tarkemmin luvussa 6.3 (s. 65).

ryhmiä, osallistuvat luovan kirjoittamisen kursseille, julkaisevat lehdissä ja osallistuvat tekstejä kommentoiiviin rinkeihin verkossa. Tekstien vaihto, vastavuoroisuus ja keskustelu korostuvat näillä kirjoittamisen uusilla foorumeilla. (Niemi-Pynttari 2004, 215).

Meillä on tarve jakaa yhteisön kanssa paitsi kokemuksemme ja tunteemme, myös niiden pohjalta syntyneet tekstimme. Meillä on myös tarve hyväksyttää ne muilla. Kuten Hannah Arendt on todennut, yksityisiksi jäävät kokemukset ovat aina jossakin määrin epätodellisia (2002, 44-45) ja

(...)jopa sielunelämän suurimpien voimien olemassaolo on epävarmaa ja varjomaista, ellei niitä työstetä ja yleistetä ikään kuin julkisuudelle sopivaan muotoon. Tavallisimmin tällaista työstämistä löytyy kerrottaessa tarinoita ja edettäessä yksilöllisestä kokemuksesta taiteeseen. (Arendt 2002, 56).

Kirjoittamissivustot ovat paikkoja, joissa paitsi jaetaan, myös arvioidaan ja hiotaan yllämainitun työstämisen tuotteita: taiteellisia tekstejä. Kyse ei siis ole pelkästään jakamisesta, vaan myös tekstin taiteellisen arvon mittaamisesta ja nostamisesta. Tämän osion tavoitteena on pohtia, minkälaisista ominaisuuksista koostuva kirjoittajasivusto olisi kenties tämän prosessin kannalta ihanteellinen. Aihetta on pohdittu etenkin taiteellisesti kehittymään pyrkivän kirjoittajan näkökulmasta.

Huonoimmillaan kirjoittajasivustot tarjoavat kirjoittajalle pelkkää hiljaisuutta, huomiotta jättämistä tai väheksyntää. Riski näihin on toki olemassa myös perinteisissä kirjoittajaryhmissä, mutta avoimissa verkkotiloissa sen mahdollisuus korostuu yhteisön suuren koon, anonyymiyden ja armottoman demokraattisen luonteen vuoksi. Lähes kaikilla tarkastelemillani sivustoilla käyttäjillä on rajoittamaton vapaus valita kommentoitavat tekstit. Jotkut saavat tällöin väistämättä runsaammin huomiota kuin toiset, ja joidenkin osa on jäädä täysin ilman kommentteja. Huomio jakaantuu verkon avoimissa tekstipajoissa aina epätasaisemmin kuin suljetuissa kirjoituspiireissä. Sitoutumattomuus ryhmään on myös yksi verkon ongelmista: "Sosiaalinen paine voi verkkokurssilla olla pienempi, jolloin on helpompi jäädä sivuun opiskelusta" kirjoittaa Montonen (2008, 25). Avoimilla kirjoittajasivustoilla tuo paine on anonymiteetistä ja suurista jäsenmääristä johtuen luonnollisesti vielä pienempi, ja kuihtumisen vaara alati läsnä. Toisaalta yhteisö uusiutuu jatkuvasti, mikä tuo mukaan aina uusia,

innokkaita jäseniä. Ongelmana on tuon innostuksen hiipuminen jo alkumetreillä. Nimimerkki DGSquared kuvaa turhautumistaan uusien jäsenten sitoutumattomuuteen:

For a time, I tried to greet all of the newbies. I know it's important to make people feel welcome in a forum. However, it seems that for every ten newbies welcomed, nine never return. I found myself spending a good deal of time posting words that were never viewed by the intended reader.⁶⁶

Parhaimmillaan sivustot puolestaan tarjoavat valtavan ja aktiivisen, avuliaan mutta kriittisen lukijakunnan ja vertaisverkoston. Ideaalisen yhteisön löytäminen verkosta on todennäköisesti harvinaista, mutta toki mahdollista siinä missä verkon ulkopuolellakin. Joissakin tapauksissa verkko voi olla ainoa mahdollisuus sopivan yhteisön löytämiseen; esimerkiksi etsittäessä erityisen suurta tai vahvasti erikoistunutta kirjoittajayhteisöä. Sama pätee kirjoittajiin jotka eivät ole halukkaita sitoutumaan minkäänlaisiin aika- tai paikkarajoituksiin, joita perinteisessä kirjoittajapiirissä väistämättä on. Sopivan yhteisön löydyttyä on vielä ansaittava paikkansa siinä. Tässä prosessissa paljon on kiinni yhteisöstä, mutta myös kirjoittajasta itsestään: verkon kirjoittajayhteisössä kunnioitus ja arvostus täytyy ansaita. Se saavutetaan useimmiten paitsi taiteellisten ansioiden, myös ja etenkin yleisen sosiaalisen aktiivisuuden kautta.

6.2 Yhteisöä vahvistavat jäsenet

Kirjoittajayhteisön jäsenten määrä ei ole ratkaiseva tekijä sen toimivuuden kannalta - pienuudesta voi Montosen mukaan olla jopa etua, esimerkiksi sen vuoksi että "viestien määrän pysyessä kohtuullisena kaikki ryhmän jäsenet ehtivät lukea ne ja voivat halutessaan osallistua keskusteluun." (Montonen 2008, 78)⁶⁷. Mitkä sitten ovat näitä ratkaisevia tekijöitä? Toimiva kirjoittajayhteisö koostuu ensinnäkin osansa tekevästä jäsenistä. Kirjoittajasivustojen kaltaisilla yhteisöllisillä verkkosivustoilla päävastuu sivuston sisällön ja mielekkyyden luomisesta on käyttäjillä itsellään. Jokaisen yhteisöön kuuluvan odotetaan tällöin

⁶⁶ *My Writer's Circle* (b) 13.5. 2008. <<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14339.30>> (15.9. 2008).

⁶⁷ Avoimet kirjoittajasivustot ovat tosin usein niin suuria jäsenmäärältään, ettei jäsenten oletetakaan lukevan läheskään kaikkia viestejä. Toiminta avoimilla sivustoilla on jatkuvaa valintaa sen suhteen, mikä on lukemisen arvoista. Tämän valinnan kriteerejä käsittelem enitenkin luvuissa 4.7 (s. 39) ja 5.6. (s. 55).

hoitavan osuutensa sivuston idean toteutumiseksi. Kirjoittajasivustoilla tämä tarkoittaa varsinkin kahta asiaa: omien tekstien esillelaittoa ja muiden teosten kommentointia. Nämä ovat kirjoittajasivustojen jäsenten perusvelvollisuudet. Sana *ja* on tässä kohtaa tärkeä: kirjoittajilta edellytetään nimenomaan sekä omien töiden jakamista, että muiden kommentointia. Vain omien tekstien esittelyyn keskittyvään toimintaan suhtaudutaan sivustoilla ymmärrettävästi vihamielisesti. Nimimerkin J.J. kommentti *Aukeassa* liittyen tähän on asiallisemmasta päästä:

Uusimpien proosatöiden listassa on monen eri kirjoittajan nimi, mutta kun katsoo muita uusimpia töitä, niin eivät julkaisijat ole vaivautuneet toisten töitä juuri kommentoimaan. Ja koska proosapuolella (ainakin novellien) on jo muutenkin vaikea saada palautetta, niin olisi kyllä tärkeää, että novellikirjoittelijat vaivautuisivat kommentoimaan toistensa töitä.⁶⁸

Myöskään pelkkään kommentointiin keskittymistä ei välttämättä katsota suopeasti. Käyttäjä saa kirjoittajasivustoilla oikeutuksen (etenkin kriittiseen) palautteenantoon julkaisun kautta: vasta paljastaessaan omat tekstinsä kirjoittaja ansaitsee luvan arvostella muita.

Kaikissa toimivissa yhteisössä on myös jäseniä, joiden toiminta ei rajoitu perusvelvollisuuksien täyttämiseen. Tällaiset jäsenet ovat erityisen hyödyllisiä yhteisölle. Heitä voidaan kutsua yhteisöä vahvistaviksi jäseniksi. Millaisia he sitten ovat? Montonen listaa kirjassaan ohjeita otsikolla "miten onnistua kirjoittamisen verkko-opiskelussa parhaiten". Lista toimii nähdäkseni samalla luettelona ominaisuuksista, jotka omaksuessaan kirjoittaja vahvistaa koko yhteisön toimivuutta. Tiivistettynä yhteisöä vahvistava jäsen on aidosti kiinnostunut kirjoittamisen opiskelusta verkossa, varaa siihen riittävästi aikaa, osallistuu ja näkyy monipuolisesti, on kiinnostunut muista ryhmän jäsenistä ja myös näyttää sen: kaikenkaikkiaan siis antautuu hedelmälliseen ja vuorovaikutukselliseen suhteeseen sivuston materiaalin ja muiden jäsenten kanssa (Montonen 2008, 16-17).

Montonen kirjoittaa suljetuista kirjoittajapiireistä, mutta myös avoimilla kirjoittajasivustoilla yhteisöä vahvistavalta jäseneltä vaaditaan yhtä ominaisuutta ylitse muiden: aktiivisuutta, osallistumista sivulla tapahtuvaan keskusteluun ja

68 *Aukea* (a) 7.6. 2008. <<http://aukea.net/keskustelu.php?id=8314&a=17>> (15.9. 2008).

toimintaan. Tämä aktiivisuus voi ilmetä useilla eri tavoilla. Kirjoittajasivustoilla käyttäjälle on tarjolla monia rooleja: hän voi olla paitsi ahkera kirjoittaja ja arvostelija, myös vaikkapa auttavainen opastaja, kuten nimimerkki Raregem *prays 4 Judy*, joka näyttää viestissään ottavan eräänlaisen ohjaajan ja äitihahmon roolin:

Normally, I like to welcome everyone individually. However, my time to do so today is short. My husband just had a procedure done, so I'm busy taking care of "three" kids instead of two. Bigsmile If any of you all need some help, please feel free to email me. I'm on sporatically throughout the day. Write on!⁶⁹

Muita rooleja ovat esimerkiksi kilpailujen ja haasteiden organisaattori, näkemyksellinen keskustelija tai erimielisyyksien sovittelija. Konkarit ja tulokkaat voivat olla eri tavoin hyödyksi, auttamalla tuoreita jäseniä tai tuomalla uusia tuulia sivustolle. Erityisen taitavat kirjoittajat nostavat sivuston tasoa, sosiaalisesti taitavat puolestaan lisäävät sen viihtyisyyttä. Tärkeää ei ole se mitä kukakin tekee vaan toiminta yleensä. Aktiiviset, yhteisöä vahvistavat jäsenet ovat yhteisölle kullannarvoisia luodessaan sivustolle sisältöä, mielekkyyttä ja parhaimmillaan myös tasokkuutta.

Runsas osallistuminen nähdään helposti uhrautumisena yhteisön hyväksi, mutta se ei ole vain sitä, vaan myös palkitsevaa. Intensiivinen suhde kulttuurisen kiinnostuksensa kohteeseen (esim. fanifiktio tai kirjoittaminen yleisemmin) tuottaa monelle itsessään suurta mielihyvää. Kuten Haverinen (2008, 69-70) kirjoittaa:

(...)kohde ja siihen eri tavoin panostaminen voivat jo itsessään tehdä elämän merkitykselliseksi, toisekseen toimintaan saattaa liittyä esteettistä tai muunlaista mielihyvää, ja kolmanneksi toiminnasta voidaan saada jonkinlainen "palkkio" (esimerkiksi asiantuntijastatuksen saavuttamisen kautta)...

Lisäksi monipuolisesta osallistumisesta on hyötyä kirjoittajalle myös henkilökohtaisen oppimisen suhteen. Verkko-oppimista tutkineet Hamann, Wilson ja Pollock puhuvat aktiivisesta oppimisesta (active learning). He tiivistävät aktiivisen oppijan ominaisuudet seuraavasti:

69 *Writing.com* (a) 12.5. 2008. <http://www.writing.com/main/forums/message_id/1723816> (15.9. 2008).

An active learner does three things, or behaves in three ways, online: reads what other students have posted, posts statements that directly respond to others, and posts statements that go beneath the surface of the discussion—ie., that are in-depth. On the flip-side, a student who is a less active learner will be less likely to read others' posts, less likely to respond directly, and less likely to offer in-depth analyses or thoughts. (Hamann, Wilson & Pollock 2005, 3).

Aktiiviset oppijat auttavat Hamannin, Wilsonin ja Pollockin tutkimustulosten mukaan paitsi yhteisöä, myös ja etenkin itseään: tutkituissa ryhmissä aktiivisten oppijoiden tulokset olivat selvästi muita parempia (Hamann, Wilson & Pollock 2005, 5-6). Luova kirjoittaminen ei tietenkään ole tuloslaji, mutta aktiivisen oppimisen hyötyjä ei sovi kirjoittajasivustoillakaan väheksyä sen paremmin kirjoittajan itsensä kuin koko yhteisön kannalta. Kirjoittaja kehittyy itse ja vahvistaa yhteisöä antautuessaan monipuoliseen vuorovaikutukseen sivuston materiaalien ja muiden käyttäjien kanssa.

Ahkeraa osallistumista arvostetaankin sivustoilla, ja se johtaa useimmiten kirjoittajan statuksen kasvuun yhteisön sisällä. Dahlberg (2001) kuvaa statuksen kehittymistä verkkoyhteisössä seuraavasti:

Status develops online with every post, even when offline identities are not revealed. Factors contributing to the development of the reputations of participants in online fora include time spent online, displays of technical expertise, frequency of postings, consistency and reliability in reciprocating other posters' messages, being a group moderator, offering and effectively helping new users, and posting messages of the style and content admired by the group concerned.

Verkkoidentiteetin status siis nousee tai laskee ennen kaikkea toiminnan kautta. Dahlberg mainitsee arvostuksen hankkimisen keinona myös tekstien ihailua herättävän tyylin ja sisällön -- mutta vain yhtenä monista. Edes kirjoittajasivustoilla -- joissa kirjallinen taituruus on oletettavasti erityisen kovassa kurssissa -- virtuoosisimmat tekstit eivät välttämättä yksinään riitä korkeaan statukseen. Vaaditaan monipuolista osallistumista.

Aktiivisuuskin on kuitenkin taitolaji. Liiallista päällepäsmärointiä, besserwisserismiä ja joka asiaan sotkeutumista ei katsota verkkoyhteisössäkään hyvällä:

Pintatasolla tosin vaikuttaa siltä, että ahkera replikointi pitää henkilöhahmon esillä, mutta kohtuuttoman ahkera replikointi kääntyy kirjoittajaa vastaan. Sosiaalinen valta näyttämöllä edellyttää samanlaista yhteisöllistä kyvykkyyttä kuin kasvokkain käytävässä keskustelussakin. Keskustelutilan dominointia ei arvosteta. (Niemi-Pynttari 2007, 263).

Yhteisöä vahvistavalta jäseneltä voidaankin edellyttää pelkän aktiivisuuden lisäksi tietynlaista internet-yhteisössä toimimisen taitoa, verkkososiaalisuutta. Koska kyseessä on yksinomaan kirjoitetun tekstin kautta kommunikoiva yhteisö, tämä tarkoittaa etenkin oikeanlaista kirjoitetun kielen käyttöä:

Sosiaalisesti vivahteikkaat kirjoitustaidot ja uudenlainen retoriikka ovat keskeisiä taitoja verkkososiaalisuudessa. Taito käyttää kieltä tilanteeseen sopivalla tavalla on kirjoittamisen alueella erilaista kuin puheessa jossa puhutellaan reaalista kuulijaa. (Niemi-Pynttari 2007, 32)

Lanhamin (1993, 74) mukaan verkkososiaalisuus edellyttää kirjoittajalta usein tietynlaista tyylikästä epämuodollisuutta, taitoa välttää toisaalta asiakirjoituksen kuivuus ja toisaalta tekstin liiallinen huolimattomuus ja puhekielimäisyys. Kirjoittajasivuston jäsenen voisi olettaa harrastuneisuutensa vuoksi hallitsevan kirjoitetun kielen vivahteet ja sen käytön keskimääräistä paremmin. Kirjoittajasivuston toimivuuden ei pitäisi siis kaatua ainakaan sen jäsenten vaillinaisiin kommunikaatiotaitoihin.

Yleisten kielenkäytön nyanssien lisäksi yhteisöä vahvistavien jäsenen tulisi hallita kirjoittajasivuston tavat. Tämä on erityisen tärkeää erikoistuneemilla sivustoilla, joilla syntyy usein kirjoittamattomia sääntöjä ja omaperäisiä kielenkäytön tapoja, esimerkiksi genreen liittyvää slangia tai termistöä. Esimerkiksi *Vuotiksessa* ja *FinFanFunissa* jo tarinoiden eli ficcien genret tuottavat asiaan vihkiytymättömälle ongelmia: niitä ovat muun muassa het, slash, angst ja fluffy (muutamia fanifiktion kymmenistä alalajeista) sekä *Vuotis-* ja *FinFanFun-*ficit (tarinoita, joiden hahmoina seikkailee sivustojen nimimerkkejä). Fanifiktioon liittyy myös omia muutosääntöjään: tekstin alussa tulee ilmoittaa sen lajityypin lisäksi muun muassa tarinan ikärajasuositus, pieni synopsis ja toteamus, ettei kirjoittaja ole itse keksinyt tarinan hahmoja eikä odota siitä rahallista hyötyä. On myös hyvä tietää vaikkapa se seikka, että tiettyjen usein toistuvien rakenteiden tai sanavalintojen --

siis kliseiden -- käyttö on joissakin genreissä usein harkittua ja täysin hyväksyttyä (Sharples 1999, 101). Nimimerkki Marla kirjoittaaakin *FinFanFunissa*: "Pääosin kliseet onnistuvat huvittamaan, eivät niinkään ärsyttämään. Jotkut kliseet ovat imho hyvin käytännöllisiä ja siksi saatankin käyttää jotain pikkujuttua ihan tiedostaen sen olevan klisee."⁷⁰ Yhteisöä vahvistavan jäsenen on tunnettava tämänkaltaiset yhteisölliset erityispiirteet kyetäkseen toimimaan täysipainoisesti sen sisällä.

6.3 Motivoivan sivuston malli

Vaikka käyttäjät luovat itse kirjoittajasivuston sisällön ja viime kädessä vastaavat sen aktiivisuudesta, myös sivuston ylläpidolla on toki tärkeä rooli prosessissa. Kuten todettua, jäsenille on tarjolla monia erilaisia tehtäviä yhteisössä. Sivuston on toimiakseen motivoitava käyttäjiä kaikkiin näihin tehtäviin. Erilaiset tunnustuksen antamisen menetelmät ovat tässä kohtaa hyödyllisiä: sivuston tulee kannustaa käyttäjiä paitsi tuomaan teoksiaan näytille, myös osallistumaan yhteisön toimintaan muilla tavoin. Etenkin kommentoinnin aktivoimiseen kannattaa panostaa motivoimalla ja palkitsemalla ansiokkaita palautteenantajia. Useimmat käyttäjät rekisteröityvät sivustolle nimenomaan osaavan palautteen toivossa, ja on ensiarvoisen tärkeää että kaikki sitä myös saavat. Kirjoittajia ei voi pakottaa kommentointiin, mutta sivusto voi vaikuttaa palautekulttuurin aktiivisuuteen ja tasapuolisuuteen muun muassa luomalla sääntöjä. Esimerkkinä toimivasta palautejärjestelmästä nostan esiin *Critique Circle* -sivuston, jonka palauteosion toimivuus on huomionarvoista: viikosta toiseen kaikki *Critique Circlessä* esillä olleet tekstit saavat paljon ja tasapuolisesti palautetta, josta suurin osa näyttää olevan vieläpä varsin runsasta ja tasokasta. Olen seuraavassa listannut ne pääperiaatteet, jotka nähdäkseni tekevät järjestelmästä toimivan.

I Muiden kommentointi tekstien esillepanon edellytyksenä.

Yhden tekstin esillepano "maksaa" *Critique Circlessä* 3 krediittiä (yli 5000 sanan teoksesta joutuu maksamaan enemmän). Krediittejä puolestaan tienataan kommentoimalla muita: yhdestä kommentoinnista käyttäjä saa 0,5-2 krediittiä palautteen pituudesta ja tasosta riippuen. Järjestelmä aktivoi kommentointia

⁷⁰ *FinFanFun* (b) 21.8. 2007. <<http://finfanfun.arkku.net/index.php?topic=1853.0>> (15.9. 2008).

"pakottomalla" siihen, ja nostaa sen tasoa palkitsemalla laajan tai tasokkaan palautteen antajan suuremmalla krediittimäärällä. Palautteesta saatujen krediittien määrä on myös kohdallaan verrattuna julkaisun hintaan: krediittien tienaaminen on sen verran työlästä, ettei kukaan pysty laittamaan omia tekstejään esille liian usein.

II *Esillä olevien töiden määrän rajoittaminen.*

Critique Circlessä on kerrallaan aktiivisen kommentoinnin kohteena vain tietty määrä tekstejä. Kirjoittajan esille panema teos ei siis näy sivustolla heti: se joutuu odottamaan vuoroaan päästäkseen viikoittain vaihtuville "tarinalistoille" (Story Queues)⁷¹. Viikon välein vanhat tarinat siirtyvät arkistoon, jossa ne ovat periaatteessa yhä luettavissa ja arvosteltavissa, mutta käytännössä saavat enää hyvin harvoin huomiota. Odotusaika listoille pääsyyn vaihtelee viikosta muutamaan. Myös listalla olevien töiden määrä vaihtelee - jos tekstit eivät saa tarpeeksi kritiikkejä niiden määrää pienennetään, jos arvosteluja on paljon tekstejä voidaan puolestaan ottaa listalle tulevaisuudessa enemmän. Systemi on omiaan takaamaan teoksille palautetta sivuston jäsenmäärien vaihtelusta riippumatta.

III *Yhteisöt yhteisöjen sisällä.*

Yleisten listojen lisäksi *Critique Circlessä* on mahdollista perustaa omia listojaan, joihin pääsy voi olla rajoitettu. Tämä palvelee etenkin tietynlaisia ja tietyntasoisia kollegoja etsiviä kirjoittajia ja erilaisia ryhmiä. Moni etsii kirjoittajasivustoilta nimenomaan luottolukijoiden ja -kriitikoiden verkostoa. *Critique Circlen* yksityisten listojen kaltaiset sovellukset tarjoavat alustan, verkkotilan, jossa tämänkaltaisen kirjoittajaverkosto - tai mikä tahansa kirjoittajaryhmä - voi muodostuttuaan toimia. Mahdollisuus pienempiin yhteisöihin pääyhteisön sisällä on yleisemminkin hyvin tärkeää kirjoittajasivuston toimivuuden kannalta. Se mahdollistaa paitsi monipuolisemman kokonaisuuden, myös ehkäisee kirjoittajien häipymistä sivustolta heidän löydettyään sieltä sopivia palautteenantajia: vaikkapa sähköpostikommunikointiin siirtymisen sijasta he voivat yksinkertaisesti perustaa oman ryhmänsä suuremman kirjoittajayhteisön sisällä.

71 Yleisen listan lisäksi omat paikkansa on ensimmäisen tekstinsä lähettävillä (Newbie Queue), lapsille ja nuorille sekä muutamille lajityypeille.

IV Kommentoinnin helpottaminen ja auttaminen siinä kehittymiseen.

Hyvien palauteohjeiden lisäksi *Critique Circle* on panostanut palautteeseen tarjoamalla kommentointia helpottavia sovelluksia. Perinteisen vapaamuotoisen kommentoinnin (Classic Critique) lisäksi arvostelija (tai kirjoittaja) voi halutessaan valita Inline Critique -menetelmän, joka mahdollistaa merkintöjen tekemisen itse tekstin sisään. Kolmas tapa arvion kirjoittamiseen on käyttää hyväkseen sivuston lukuisia valmiita arvostelupohjia (Template Critique). Sovellukset ovat sinänsä yksinkertaisia, mutta avulialta -- ja jostakin syystä erittäin harvinaisia avoimilla kirjoittajasivustoilla: *Critique Circle* oli tutkituista sivustoista ainoa joka käytti edes jollakin tavalla hyväkseen verkon teknisiä mahdollisuuksia palautteenannon suhteen. Kommentoinnin helpottamisen lisäksi sivusto on kiinnittänyt huomiota myös sen tason kehittämiseen: kunnollisesta palautteesta saa enemmän krediittejä, ja myös palautteita itseään arvioidaan seitsemänkohtaisella arviointilomakkeella. Näiden arviointien kautta käyttäjä tietää millä kommentoinnin osa-alueilla hänellä on mahdollisesti parannettavaa.

Toisin kuin kommentointiin, sivuston ei tarvitse motivoida käyttäjiä itse tekstien tuottamiseen: innokkuutta omien teosten esittelyyn löytyy usein pikemminkin liikaa kuin liian vähän. Luovan kirjoittamisen suhteen sivuston tuleekin keskittyä jäsenten motivoinnissa pikemminkin tekstien laatuun kuin määrään - ja tätä kautta nostamaan kirjoittajan ja koko sivuston taiteellista tasoa. Perusesimerkki keinoista tähän ovat erilaiset sisäiset kilpailut ja haasteet, jotka paitsi kannustavat kirjoittajia tekemään parhaansa, myös pitävät yllä kirjoitusvirettä ja opettavat monelle hyödyllistä deadline-ajattelua. Tärkeitä motivaattoreita ovat myös mahdollisuudet huomioon sivuston ulkopuolella. Näillä mahdollisuuksilla tarkoitan esimerkiksi sivuston parhaista teksteistä koottuja, joko internetissä tai paperisina ilmestyviä lehtiä ja antologioita. Sivusto voi myös vaikkapa pitää yllä Hall of Fame -tyyppistä listaa nykyisistä tai entisistä jäsenistään, jotka ovat onnistuneet saamaan tekstejään julki muissa yhteyksissä. Konkreettiset mahdollisuudet näyttää kykynsä, yhdessä jaetut onnistumisen kokemukset ja jäsenten menestyksen huomioiminen ovat mittaamattoman tärkeitä motivaattoreita verkon kirjoittajayhteisöille. On muistettava että suurella osalla tekstipajoihin hakeutuvista kirjoittajista päätavoitteet ovat kuitenkin nettiareenojen ulkopuolella (Ekström 2008, 46): päämääränä on siirtymä *kirjoittajuudesta kirjailijuuteen*,

sosiaalisesti ja ammatillisesti arvostettuun statukseen (Vanhatalo 2008, 28). Hyvä sivusto motivoi parhaansa mukaan kirjoittajia ylittämään itsensä ja pääsemään lähemmäksi näiden tavoitteiden saavuttamista.

6.4 Yhteisöllisyyden merkityksestä

*"Julkaisukanavan merkitystä kirjoittajille ei tarvitse kauan pohtia, kun lukee koulutyön runoja yksin jäämisestä tai kotiäidin riimejä puolison etääntymisestä. Kirjoittajat kommentoivat – siis lähinnä kannustavat – sivulla toisiaan: 'Thana... tuttu tunne mullekin.' 'Todella upea.'"⁷² (Anna-lehti *Rakkausrunot*-sivustosta).*

Verkossa julkaiseminen on jo lähtökohtaisesti yhteisöllistä (Niemi-Pynttari 2008, 130), mutta joillakin kirjoittajasivustoilla on selkeästi siihen toisia suurempi tarve. Tämä tarve näyttää vaihtelevan sivuston taiteellisen tason mukana: mitä enemmän yhteisön jäsenet ovat "tosissaan" kirjoittamisen suhteen, sitä vähemmän sivustolla on yhteisöllisiä elementtejä - leikillisyyttä, virtuaalista tilpehööriä ja kirjoittamiseen liittymätöntä toimintaa. Esimerkiksi *Zoetrope*, *Critique Circle* tai *Aukea* ovatkin sivustoina varsin pelkistettyjä: niiden layout on selkeä, ja sisältö koostuu ainoastaan luovista teoksista, palautteesta ja keskustelupalstasta. Toisin sanoen vahvasti kehittymään pyrkivässä kirjoittajayhteisössä kaikki huomio on keskitetty teksteille ja palautteelle ja ulkoiset yhteisöllisyyttä luovat elementit on karsittu minimiin. Yhteisöllisyyttä syntyy toki myös "vakavammin" kirjoittamiseen suhtautuvissa yhteisöissä: se on vain usein luonteeltaan erilaista ja syntyy - jos on syntyäkseen - itse kirjoittamiseen liittyvien asioiden kautta ja pitkälti riippumatta sivuston ulkoisista, yhteisöllisyyttä luomaan pyrkivistä elementeistä. Yhteisöissä joissa tekstien korkeatasoisuus ei ole selkeä ykkösprioriteetti yhteisöllisyyden luomiseen on puolestaan syytä panostaa myös sivuston toimesta: sen jäsenet saapuvat sivustolle usein yhtä paljon yhteisön itsensä kuin tasokkaiden tekstien tai palautteen vuoksi. Tällaisia sivustoja ovat esimerkiksi nuorten suosimat yhteisöt kuten *Rakkausrunot* ja erityisen suuret yleissivustot kuten *Writing.com*.

Yhteisöllisyys on usein voimakasta myös eri tavoin erikoistuneilla

⁷² Saari, 2005.

kirjoittajasivustoilla. Syy tähän lienee se, että siteitä luovia tekijöitä on jo lähtökohtaisesti enemmän: pelkän kirjoittamisen lisäksi jäseniä voi yhdistää vaikkapa genre (*Vuotis*), uskonto (*Muslim Writer's Society*), ikä (*Young Writer's Society*), sukupuoli (*Today's Woman*) tai taso (*Novice Writers*). Yhdistävät tekijät luovat usein esimerkiksi sivustolle ominaista kielenkäyttöä, huumoria ja tapoja, jotka kaikki ovat omiaan kasvattamaan yhteisöllisyyden tunnetta. Yhteisöllisyys ei kuitenkaan koskaan muodostu sivustolle itsestään, vaan vaatii aina sekä motivointia sivuston taholta, että aktiivisuutta yhteisön jäseniltä. Joillakin sivustoilla tarve yhteisöllisyyteen on suurempi kuin toisilla, mutta kaikissa tapauksissa oikeanlaisesta yhteisöllisyydestä on hyötyä sivuston toimivuuden kannalta. Olennaista on pyrkiä luomaan juuri tietyille yhteisölle sopivia yhteisöllisyyden muotoja.

6.5 Turvallisen kriittinen ilmapiiri

*"Älä lahjo tai uhkaile lukijoitasi kommenttien toivossa. Älä myöskään suutu negatiivisesta palautteesta."*⁷³ (*Vuotiksen* palauteohjeista).

Tärkeää hedelmällisen yhteisöllisyyden syntymiselle ja toimivalle sivustolle ylipäättään on oikeanlainen ilmapiiri. Internet-yhteisöt ovat alttiita riitelylle, eivätkä kirjoittajasivustot tee poikkeusta. Riitelyalttiuden on usein nähty johtuvan pseudoyhteisöllisyydestä: siitä, että verkossa sitoutuminen ryhmään on heikkoa ja sosiaalinen konteksti vajavainen. Näkemyksen mukaan verkon pseudoyhteisöllisyys johtaa helposti vihamieliseen ja karkeaan käytökseen (Jones 1998 s. 21, Niemi-Pynttari s. 411 ja 414). Nimimerkki Steve Hahn kuvaava pettymystään *Zoetropen* ilmapiiriin:

For me, there's FAR too much of this silly behaviour to consider this a 'real' place for mature discussion or, for that matter, work. Hey, it's my opinion, folks--your mileage will surely vary. I found that far too much energy seemed to be spent here in the very kind of crappy name-calling and arguing by the same Zoe thugs as can be found in your responses to your post. Lame. And a huge waste of time.⁷⁴

⁷³ <http://www.vuotis.net/index.php?topic=21910.0> (1.9. 2008).

⁷⁴ *Zoetrope* (a) 15.12. 2007. <http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?section_id=1&subject_id=87549&message_id=1055241#1055241> (15.9. 2008). Linkki vaatii rekisteröitymisen näkyäkseen.

Luova kirjoittaminen ja omien tekstien vastaanotto ovat monelle haudankavia asioita, mikä on myös omiaan luomaan jännitteitä yhteisön sisällä. Toisaalta kirjoittamista harrastavan yhteisön voisi kuvitella hallitsevan tekstipohjaisen kommunikaation keskivertoa paremmin ja tätä kautta osaavan välttää konflikteja aiheuttavaa kielenkäyttöä ja väärinymmärtämistä.

Avoimien kirjoittajasivustojen ominaisuuksiin kuuluu opettajien ja ohjaajien poissaolo, joten miten kitkeä ilmapiirille vahingollinen käyttäytyminen yhteisöstä? Yksi vastaus tähän on moderointi. Kirjoittajasivustojen moderaattorit ovat usein sivuston pitkäaikaisia, aktiivisia ja luotettuja jäseniä jotka nostetaan asemaansa käyttäjien joukosta. He omaavat järjestyksenpidollista ja sosiaalista, mutta eivät esimerkiksi taiteellista arvovaltaa. Hyvät moderaattorit ovat kullanarvoisia sivustolle; he paitsi pitävät keskustelun asiallisena, myös auttavat uusia jäseniä sopeutumaan yhteisöön. Huono moderaattori puolestaan keskittyy pönkittämään omaa ja muiden pitkäaikaisjäsenten asemaa, ja leimaa rakentavatkin soraäänät automaattisesti häiriköinniksi. Hyvänkin moderoinnin mahdollisuus vaikuttaa yhteisön toimivuuteen on kuitenkin rajallinen: kaikenlainen sananvapauden ja sivustoille pääsyn rajoittaminen sotii jo lähtökohtaisesti verkon henkeä vastaan, ja vesitiivis moderointi on teknisestikin usein mahdotonta (Dahlberg 2001).

Hyvä järjestyksenpito on joka tapauksessa yhteisön toiveiden toteuttamista, joten se edellyttää ennen kaikkea taustalleen jo valmiiksi hyvää yhteisöä. Mitä ilmapiiriltään hyvä yhteisö sitten tarkoittaa kirjoittajasivustojen kohdalla? Tärkeää on eräänlainen kriittisyyttä verottamaton kurinpito. Hyvä yhteisö kitkee huonot jäsenet ja häiriköt. Se tunnistaa provokaatiot ja osaa olla tarttumatta niihin. Kirjoittajasivustoilla on kuitenkin oleellisen tärkeää erottaa toisistaan provokaatio ja eri mieltä oleminen: jälkimmäinen kun on voi olla luonteeltaan luovaa ja rakentavaa, ja taiteellisen tason ja hedelmällisen keskustelun kannalta jopa välttämätöntä (kts. Sharples 1999, 173-174). Kuten Niemi-Pynttari (2007, 449) toteaa:

(...)koska provosoiva viesti on yhteisön diskurssille vieras, se myös tunnistetaan aina, ja keskustelijoiden on helppo olla vastaamatta siihen. Vähemmälle huomiolle jäänyt ongelma on kriittisten puheenvuorojen eristäminen

tulkitseamalla ne provokaatioiksi.

On myös muistettava, että provokaatiotkaan eivät aina ole pelkkää tyhjää hännäämistä, vaan toimivat joskus keskustelun elävöittäjinä. Tässä provosoivista kannanotoistaan tunnettu nimimerkki Tukki-Akseli kehaisee työnsä tuloksia:

Tarkoitus oli saada keskustelu käyntiin. Kirjailija ei osallistunut siihen lainkaan. Siksi päätin huumorimielellä sohaista tätä aihetta ja tuottihan se loistavan tuloksen. Kirjailija tuli esille pirteänä ja hyväntuulisena. Näin pitääkin olla. Täällä tahtoo keskustelu loppua joskun kokonaan kun kaikki ovat samaa mieltä asioista.⁷⁵

Tukki-Akselin tarkoittama kirjailija Marja Iso-Pahkala on vastauksessaan samoilla linjoilla: "Tukki-Akselin kanssa olen täysin samaa mieltä siitä että keskustelu käy tylsäksi jos kaikki ovat samaa mieltä."⁷⁶ Tukki-Akselin toimia onkin tietyllä tavalla helppo ymmärtää: vaikka turvallinen ilmapiiri on aloittelevalle kirjoittajalle eittämättä oleellista, liiallinen yhtämielisyys ja perhehenki ei ole koskaan hyväksi kriittiseen arviointiin pyrkivässä taideyhteisössä. Asiaa voidaan hahmottaa Gadamerin tahdikkuuden määritelmän kautta:

Tahdikkuudessa on olennaista ilmaisemattomuus ja ilmaisematta jättäminen. Voidaan sanoa jotain tahdikasta. Se merkitsee aina sitä, että jotain ohitetaan tahdikkaasti ja jätetään sanomatta, ja tahditonta on siitä puhuminen, mikä voidaan vain ohittaa. Mutta ohittaminen ei merkitse jostain pois katsomista, vaan sen ohi menemistä. Tahdikkuus mahdollistaa etäisyyden ottamisen. Se välttää hyökkäävyyden, liian lähelle tunkeutumisen ja persoonan intiimin alueen loukkaamisen.⁷⁷

Gadamerin määritelmän alku ei sovi kirjoittajasivustoille, sillä niiden keskusteluissa oleellista on nimenomaan sen asian sanominen, joka olisi helppoa vain ohittaa. Loppu sen sijaan sopii myös kirjoittajayhteisöjen ohjenuoraksi: hyvän ilmapiirin säilymisen kannalta on tärkeää, millä tavoin negatiivisia sävyjä sisältävä viesti sanotaan. Toisin sanoen: toimiva kirjoittajayhteisö kertoo jäsenelleen tämän heikkouksista, mutta tekee sen rakentavasti, välttämättä hyökkäävyyttä ja henkilökohtaisuutta. Oleellista on *hyvän tarkoittaminen*, mikä

75 Rihmasto (b) 4.12. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=3243&postdays=0&postorder=asc&start=45>> (15.9. 2008).

76 Rihmasto (b) 4.12. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=3243&postdays=0&postorder=asc&start=45>> (15.9. 2008).

77 Lainaus Niemi-Pynttäriltä (2007, 427), joka on myös suomentanut Gadamerin määritelmän.

pyhittää palautteen negatiiviset sävyt. Nimimerkki L.A. kirjoittaa *Aukeassa*:

Minä toivon palautteen olevan ennen kaikkea hyväntahtoista, hyvää tarkoittavaa. Asiasisältö voi tuntua kirjoittajasta pahalta jos kritiikki on negatiivista, mutta jos se on annettu hyvässä tarkoituksessa niin siitä voi ehkä jopa kehittyä. Asiattomuudet tai henkilöön kohdistuvat kommentit eivät ole hyväntahtoisia vaan ilkeilyä.⁷⁸

Toimiva sivusto onnistuu luomaan ilmapiirin, joka on yhtäaikaan lämmin mutta kriittinen, yhteen hiileen puhaltava mutta moniääninen. Kriittisesti keskustelemaan, mutta hyvähenkisen yhteisön mahdollistaa etenkin jäsenten välinen luottamus:

(...)luova keskustelu on tapahtuma, johon liittyy kielellisesti kontrolloimattomia vaihteita. Tämä korostaa entisestään tulkintakehyksen tärkeyttä ja lisää luottamuksen merkitystä keskusteluyhteisössä. Silloin kun keskustelijoiden välillä vallitsee epäluottamus, monet tulkinnanvaraiset ilmaisut koetaan aggressiivisiksi. (Niemi-Pynttari 2007, 449).

Luottamus johtaa hedelmällisempään palautekulttuuriin, kuten Jussi Matilainen toteaa *Rihmaston* keskustelussa:

Kovaakin palautetta on helpompi sietää, jos ensin on vakuuttunut siitä, että palautteenantajan vilpittömänä tarkoituksena on auttaa kirjoittajaa eteenpäin. Näin ollen väitän myös, että on tärkeätä kiinnittää huomiota foorumin yleiseen ilmapiiriin.⁷⁹

Kaiken kaikkiaan turvallisen kriittisen ilmapiirin luomiseen ei ole olemassa selkeitä, varmoja keinoja. Hyvä moderointi auttaa jonkin verran, mutta sen vaikutukset ovat, kuten todettua, rajallisia. Luova ilmapiiri syntyy kirjoittajayhteisöön itsestään, pakottamatta -- jos on syntyäkseen.

6.6 Kirjoittamiskeskusteluista

*"Part of the appeal of sites like Zoetrope and The Frontlist seems to be that they function as a kind of online literary salon -- a social outlet to relieve the loneliness of writing."*⁸⁰ (Boston Globe kirjoittajasivustoista).

Kirjoittajayhteisöillä ei näytä olevan suurta halukkuutta yhteisestä

78 *Aukea* (b) 12.11. 2007. <<http://aukea.net/keskustelu.php?id=4927&a=19>> (15.9. 2008).

79 *Rihmasto* (a) 1.3. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=0>> (15.9. 2008).

80 Hughes, 2006.

kiinnostuksenkohteesta - kirjoittamisesta - keskustelemiseen. Sinänsä avoimet kirjoittajasivustot tarjoaisivat anonyymiydessaan ja riippumattomuudessaan erinomaisen areenan vapaaseen, rehelliseen ja pidäkkeettömään keskusteluun kirjoittamisen ja kustantamisen maailmasta kaikkine puolineen. Kuten esimerkiksi Lincoln Dahlberg on todennut, riippumattomat verkkofoorumit mahdollistavat keskustelun, jonka vahvuutena on vapaus suhteessa ideologiseen tai taloudelliseen valtaan.⁸¹ Puutteina hän näkee puolestaan keskustelijoiden heikon sitoutumisen keskusteluun ja tietynlaisen kunnianhimmittomuuden sen tason suhteen, sekä tiettyjen ryhmien tai yksilöiden dominoinnista johtuvan keskustelun urautumisen samoille raiteille kerta toisensa jälkeen (Dahlberg 2001). Niemi-Pynttari (2007, 401) mainitsee vertailukohtana valistuksen ajan, jolloin

...keskustelujulkisuuden suhde valtaan oli kriittinen ja Habermasin mukaan erityisen hedelmällinen. Olennaista näin syntyneelle vapauden ilmapiirille oli, että keskustelu oli riippumattomaa ja syntyi vapaisiin keskustelutiloihin.

Keskustelu ei kuitenkaan näytä useimmilla keskusteluareenoilla verkon tarjoamista mahdollisuuksista huolimatta ottavan toden teolla syntyäkseen:

Verkon myötä tuo keskustelujulkisuus ja julkiset tilat ovat palanneet mutta heikkoina ja muuntuneina verrattuna kreikkalaiseen agoraan tai modernin ajan alun salonkeihin ja kahviloihin. Onkin kysyttävä, mikä on se julkisuuden rakennemuutokseen liittyvä voima, joka suistaa verkon vapaita ja julkisia keskustelutiloja merkityksettömyyteen ja autioittaa niitä. Vaikka verkkoteknologia näyttäisi tarjoavan mahdollisuudet aidon keskustelujulkisuuden paluulle, silti näin ei näytä tapahtuvan. (Niemi-Pynttari 2007, 385).

Nimimerkki Kiiperin viestit *Rihmaston* keskustelupalstalla kuvastavat tilannetta kirjoittajasivustokeskustelujen osalta. Kiiperi kuvaa ensin iloaan löydettyään vertaisryhmän *Rihmastosta*:

Rihmaston löytyminen oli aikoinaan (keväällä 2000) riemastuttava kokemus. Tuntui tärkeältä selvittää päätään joissakin kirjoittamiseen ja kirjallisuusmaailmaan liittyvissä kysymyksissä, joihin tuntui liittyvän kaikenlaista harmittavaa tunkkaisuutta ja yllättäen tämä foorumi tarjosikin siihen tilaisuuden. Harmit olivat usein epämääräisiä, tiesin vain että hatutti, mutta en oikein ymmärtänyt miksi. Kun aloin kirjoittaa asioista täällä, sain

81 Vaikkakin tämä vapaus on Dahlbergin mukaan jatkuvasti vähenemään päin myös jatkuvasti kaupallistuvassa, keskittyvässä ja tarkemmin valvotussa verkossa, josta poliittiset toimijat ja suuret media-imperiumit haukkaavat yhä suurempia paloja haltuunsa.

äkkiä ärhäköitä vastauksia ja jouduin miettimään ja perustelemaan omia mielipiteitäni ja sitä kautta opin myös tuntemaan asenteitani mielipiteiden takana. Ärsyttävälle asioille alkoi muodostua nimiä, ymmärrys lisääntyi ja syveni, aloin tietää miksi olin joistakin asioista sitä mieltä kuin olin. Rihmastoon osallistuminen lisäsi siis merkittävässä määrin itsetuntemustani. Näin koin asian silloin, ja olen edelleen samaa mieltä.⁸²

Kiiperin viestin jatko kuitenkin paljastaa varsinkin pienille kirjoittajasivustoille yleisen ongelman, keskusteluun kyllästyminen alkuinnostuksen jälkeen:

Kuitenkin nettikeskusteluilla oli varjopuolensakin. Ilmapiiri meni välillä aika hapettomaksi. Samat ihmiset olivat aina äänessä ja kyllästyivät toisiinsa perin juurin. Uudet valittivat etteivät pääse mukaan, sekin tuntui kyllästyttävältä, varsinkin kun itse yritin aina uskollisesti huomioida kaikki uudet untuvikot. Muutaman vuoden kun täällä pyöri, huomasin, että samat ikuisuusaiheet nousivat esille uudestaan ja uudestaan. Oman hilpeän lisänsä takkuilevalle vuorovaikutukselle antoivat nimimerkkien näyttävät jäähyväiset ja hiljaiset paluut joko samalla nimimerkillä tai uuden identiteetin suojissa, sekä tietenkin säännöllisin väliajoin ilmestyvät ammatiprovokaattorit, jotka saivat aikaan melkoista vipinää syyttäessään vakkareita milloin mistäkin typeryyksistä.⁸³

Eräs luonnollinen syy monien sivustojen kirjoittamiskeskustelujen hiljaisuuteen on luvuissa 4 ja 5 mainitsemani tekstien ja etenkin palautteen kuningasasema: sivustoille tullaan ensisijaisesti rakentavan palautteen, ei keskustelun vuoksi. Toinen syy lienee Niemi-Pynttärin (2007, 385-386) mainitsema tietty epäkotoisuus ja viihtymättömyys verkon julkisissa tiloissa. Tämä epäkotoisuus ei kuitenkaan näytä ulottuvan itse teksteihin ja niiden kommentointiin, joka saattaa olla sivustoilla hyvinkin aktiivista samaan aikaan kun muu keskustelu on kuihtunutta. Syyksi tähän voisi epäillä sitä, että vapaissa keskusteluissa kirjoittajille ei ole tarjolla valmista, selkeää roolia tai tehtävää samaan tapaan kuin vaikkapa palautteenannossa. Toisaalta kirjoittamiskeskustelujen hiljaisuuden syiden pohtiminen on toimivan yhteisön kannalta varsin turhaa: olennaista on se huomio, ettei kirjoittajayhteisö näytä toimiakseen kaipaavan aktiivista keskustelukulttuuria, kuten vaikkapa keskustelujen osalta varsin hiljaisten, mutta muuten aktiivisten ja toimivien *Critique Circlen* ja *Zoetropen* esimerkit todistavat. Jos tarve keskusteluun olisi suurempi, aktiivisempia keskustelukulttuureita olisi sivustoille yksinkertaisesti syntynyt.

82 Rihmasto (a) 6.3. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=60>> (15.9. 2008).

83 Rihmasto (a) 6.3. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=60>> (15.9. 2008).

Lopuksi on silti todettava, että kyllä avoimien kirjoittajasivustojen palstoilla niiden suhteellisesta hiljaisuudesta myös keskustellaan: välillä enemmän ja välillä vähemmän mutta aina jonkin verran, ja aivan kaikesta kirjoittamiseen liittyvästä. Onkin tärkeää, että sivusto tarjoaa *mahdollisuuden* kirjoittamisesta keskusteluun ja muihin kirjoittajiin tutustumiseen sitä haluaville, vaikkei itse keskustelu aina järin aktiivista olisikaan. Toimivan kirjoittamissivustojen tärkeimpiä funktioita on nimittäin epäilemättä myös lievittää kirjoittamiseen liittyvää yksinäisyyttä ja tarjota väylä keskusteluun kirjoittamiseen liittyvistä ajatuksista, ongelmista ja iloista. Sharples (1999, 33) kirjoittaa:

Musicians, chess players and architects (...) generally have the benefits of belonging to a group where they can compare and discuss their performance, and they can call on a specialised language to describe the structure of a musical performance, a chess game or an architectural design. Adult writers generally have no such support system.

Nyt tilanne on nähdäkseni tämän suhteen parempi myös kirjoittajien kohdalla, ja se on nimenomaan yhdeksän vuoden aikana valtavasti levinneen internetin ansiota. Verkosta kirjoittajan on mahdollista löytää aina halutessaan seuraa ja keskustelukumppaneita.

7. Lopuksi

*"More important...people get this very valuable feedback from other members, and they go back and rewrite their work and it gets better. One woman is being published by Hyperion Press, and in the forward, she says that the feedback she got in the workshop enabled her to get the project to the point where it could be published."*⁸⁴ (Zoetropen perustaja Francis Ford Coppola sivustostaan).

*"While a collective might have built an impressive encyclopedia (Wikipedia), it remains to be seen whether it can judge good, marketable fiction from bad."*⁸⁵ (Boston Globe verkkoyhteisöistä).

*"Minun pitää nähdä tekstini selaimessa. Se on osa luomisprosessiani."*⁸⁶

84 Peterson 2000.

85 Hughes 2006.

86 Survonon 2007.

(Aukea-aktiivi Laura).

"Ultimately (...) it's going to be a source of literary material."⁸⁷ (Coppola verkosta).

Avoimien kirjoittajasivustojen mottoina voisi toimia vaikkapa seuraava virke:
Luovaa kirjoittamista ei ehkä voi opettaa, mutta sitä on vertaisryhmässä mahdollista oppia. Avoimien kirjoittajasivustojen merkittävin hyöty (tasollisesti eteenpäin pyrkivälle) kirjoittajalle on mahdollisuus sopivan vertaisverkoston - siis oikeantyyppisten lukijoiden - löytämiseen. Sivustot toimivat harjoitteluareenoina, julkisina tekstipajoina joissa kehittää taiteellista ilmaisua vertaisarvioinnin kautta. Ne motivoivat kirjoittamaan ja parantamaan kirjoittamisen tasoa. Sivustoilla oppii valtavasti, paitsi saadun palautteen kautta, myös muiden tekstejä lukemalla. Harrastajatekstien loputtomalla suolla samotessa oppii väistämättä erottamaan hyvän huonosta, tunnistamaan mikä toimii ja mikä ei. Nimimerkki Andrew Tibbets kuvaa:

My tactic at the start was to review up a storm, way beyond the bare minimum, and do a really great job of it- took a lot of time, and really tried to find helpful feedback that was on the path the author was choosing for themselves- not just reiterating my own taste. I learned a lot from reviewing- about what I liked in stories and didn't like.⁸⁸

Damiansmom puolestaan kirjoittaa:

To me, critiquing is a way of learning to be a better writer. I learn most when I read the work of someone who solves certain writing problems better than I do. Perhaps they are better at handling pace, description, dialogue, or language. I learn just as much from people whose weaknesses are similar to mine, because I see these weaknesses better and think more objectively about how to fix them in someone else's work.⁸⁹

Kirjoittaja oppii siis paitsi omien, myös muiden kirjoittajien virheiden ja onnistumisten kautta. Sivustot ovat armottomassa demokraattisuudessaan myös oivallinen tapa testata omien tekstiensä tasoa muiden kirjoittajien silmissä:

87 Peterson 2000.

88 *Zoetrope* (b) 25.1. 2006. <http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?section_id=1&subject_id=67381&message_id=803270#803270> (15.9. 2008). Linkki vaatii rekisteröitymisen näkyäkseen.

89 *Critique Circle* (b) 7.4. 2008. <<http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&thread=408838&offset=90>> (15.9. 2008).

monilla sivustoilla käytössä oleva arvosanasysteemi on armoton, mutta rehellinen. Yksi selkeä hyöty on myös kirjoittamiseen liittyvän yksinäisyyden lievittäminen ja mahdollisuus avoimeen keskusteluun kirjoittamiseen liittyvistä kokemuksista, iloista ja suruista. Sivustot ovat lukemattomille kirjoittajille tärkeitä kohtaamispaikkoja, joista he löytävät uutta yleisöä, keskustelukumppaneita ja hovilukijoita.

Kirjoittaja voi toki käyttää sivustoja myös rinnakkain perinteisempien kirjoituspiirien tai luottolukijoiden kanssa. Nimimerkki sammie bows to Queen mentor - omien sanojensa mukaan ammattimainen kirjoittaja - kuvaa iloaan löydettyään uuden, nimenomaan vertaispalautteeseen pohjaavan väylän jakaa tekstejään:

I must say that when I chanced across this website. I got super dee duper excited! I have been looking at ways to get critiqued by people other than my family (who have been obligated to read all I write - so many times that I have lost count), clients, and my managing editor.⁹⁰

"Ei kai tänne kukaan niitä parhaita juttujaan kirjoita. Minä koen Rihmaston jonkinlaisena vertyttelyareenana. Täällä voi irroitella kaikessa rauhassa"⁹¹, toteaa puolestaan nimimerkki Tukki-Akseli. Lupa laittaa esille rajaton määrä omia tekstejä ja suhteellinen anonymiteetti luovat mahdollisuuden tyylillisiin ja rakenteellisiin kokeiluihin ja sellaisten tekstien käsittelyyn, joita kirjoittaja ei syystä tai toisesta halua tai rohkene tuoda esiin muiden tekstinjakokanavien kautta. Clarkin ja Ivanicin (1997, 144) mukaan oman persoonan suojeleminen -- huoli siitä millaisen kuvan kirjoittaja itsestään antaa -- vaikuttaa joidenkin kirjoittajan kohdalla negatiivisesti tekstiin. Yksi sivustojen hyödyistä onkin se, että sekä kirjoittajan että lukijan on helppo unohtaa persoona tekstin takana. Monelle kirjoittajalle tämä kasvottomuus merkitsee eräänlaista vapautta, kun pelko kasvojen menettämisestä tai vääränlaisen kuvan antamisesta väistyy tai ainakin vaimenee. Kirjoittaja unohtaa itsensä, mikä puolestaan helpottaa yleisön unohtamista. Peter Elbow (2000, 93) puhuu kirjoittajan suhteesta yleisöön käsitteellä "ignoring audience" ja toteaa, että yleisön tiedostaminen on

90 *Writing.com* (b) 3.7. 2008. <http://www.writing.com/main/forums/message_id/1749473> (15.9. 2008).

91 *Rihmasto* (b) 4.12. 2007. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=3243&postdays=0&postorder=asc&start=45>> (15.9. 2008).

kirjoittajalle luovuuden kannalta rajoittava tekijä. Näkökannan mukaan yleisön unohtuessa kirjoittaja unohtaa myös estonsa ja rajoituksensa, mikä parhaimmillaan johtaa pidäkkeettömämpään ja positiivisessa mielessä paljaampaan tekstiin. Teoriasta voidaan sinänsä olla montaa mieltä, mutta verkossa yleisön ignoroiminen joka tapauksessa onnistuu monelta helpommin kuin vaikkapa perinteisessä, kasvokkaisessa piirissä.

Kirjoittajasivustojen merkitys julkaisukanavana tai näyteikkunoina sivustojen ulkopuoliseen huomioon tai maineeseen on toistaiseksi vähäinen. Avoimilla areenoilla tuskin pyörii liiemmin kirjallisia kykyjenetsijöitä tai kustantajia, eikä verkon kirjoittajasivustoista ole tullut uutta, merkittävää kaupallista kirjallisuuden julkaisu- tai jakelukanavaa (Joensuu 2008, 13). Ne ovat pikemminkin perinteisen kirjallisuusmaailman liepeillä toimivia autonomisia kirjoittaja-akatemiaita, kirjallisia yhteisöjä joiden taso, jäsenmäärä ja yhteishenki saattavat olla korkeitakin, mutta joista epäilemättä siirryttäisiin heti tilaisuuden tullen "oikeaan" kirjallisuusmaailmaan: sivuston sisäinen huomio ja suosio riittää harvan tosissaan kirjoittavan kohdalla tyydyttämään tekstin julkaisuun ja jakeluun liittyvät ambitiot. Kirjallisuuden ja verkkofiktio suhteessa on yhtäläisyyksiä verkon itsenäisen median ja perinteisen massamedian suhteeseen Habermasin mukaan:

Verkon fragmentaariset foorumit ja niiden erillisjulkisuus ei ole suoraan poliittisesti vaikuttava voima. Habermasin mukaan vain valvoessaan ja kommentoidessaan mediaa verkkofoorumit saattavat vaikuttaa. Parhaimmillaan verkkokirjoittajat toimivat hänen mukaansa lehdistön kupeessa, mutta vaikuttaminen tapahtuu olennaisesti massamedian kautta. (Niemi-Pynttari 2007, 403).

Myös verkkofiktio toimii toistaiseksi ikäänkuin perinteisemmän kirjallisuuden laitamilla, sen kupeessa. Luova kirjoittajakin haluaa omalla tavallaan nimenomaan vaikuttaa, ja todellisen vaikuttamisen nähdään yhä tapahtuvan nimenomaan kirjallisuuden massamedian - painetun kirjan tai lehden - kautta. Sivustojen merkittävin hyöty useimmille on edesauttaa kehittymistä, jonka myötä kirjoittaja ponnistaa kohti painetun tekstin maailmaa.

Vaikka kirjoittajasivustot toistaiseksi toimivatkin lähes yksinomaan julkaisemattomien kirjoittajien harjoitteluareenoina ja tapaamispaikkoina vailla

suoraa yhteyttä muuhun kirjallisuusmaailmaan, ei ole syytä olettaa tilanteen pysyvän samankaltaisena myös tulevaisuudessa. On hyvä muistaa, että esimerkiksi näytöltä lukeminen on muuttumassa yhä luonnollisemmaksi asiaksi myös fiktion kohdalla; vaikkapa nuorille, fanifiktio tai verkkorunouden parissa lukuharrastuksen aloittaneille sukupolville se saattaa olla jopa se luonnollisin tapa lukea. Verkon tekstit horjuttavat perinteisen kirjan kuningasasemaa julkaisumuotona kuten Jáuregui (2000, 361) toteaa: "The Internet, however, demystifies the appointment with the book as a fetishized object and facilitates access and textual availability." Landow'n (1997, 25) mukaan näemme internetin kirjallisen kulttuurin myötä ensimmäistä kertaa pitkiin aikoihin myös kirjan teknologisenä keksintönä:

(...)we find ourselves, for the first time in centuries, able to see the book as unnatural, as a near-miraculous technological innovation and not as something intrinsically and inevitably human.

Niemi-Pynttari (2004, 224) puolestaan muistuttaa, että nykyistä "...verkostoitunutta kirjoittamisen kenttää ei nykyään voi ymmärtää pelkästään aikaisemman, kirjapainoon perustuvan kirjallisen kulttuurin näkökulmasta."

Verkkojulkaisun merkitystä ja suosion laajuutta tulevaisuudessa on vaikea ennustaa. Mitä tulee elektronisiin kirjoihin, niitä myydään jo nyt jonkin verran (englanninkielisillä) kirjoittajasivustoilla. Ideana on, että käyttäjä kiinnostuu toisen käyttäjän novelleista, runoista tai romaanin alusta, ja ostaa sen seurauksena kokonaisen tekstikokoelman tai romaanin elektronisessa muodossa. Tässä toimintamallissa on kiinnostavaa koko tekstin perinteisen kustannusprosessin sivuuttaminen, yritys luoda verkkoon täysin oma kirjallisuusjärjestelmä johon tekstin painaminen ja siihen liittyvät rajoitukset eivät kuulu välttämättä lainkaan. WIDE-kollektiivi (2005) kuvaa tapaa, jolla verkon on mahdollista haastaa painokoneeseen pohjaava julkaisumalli:

When we put it all together, the ability to compose documents with multiple media, to publish this writing quickly, to distribute it to mass audiences, and to allow audiences to interact with this writing (and with writers) challenges many of the traditional principles and practices of composition, which are based (implicitly) on a print view of writing.

Mitä tulee perinteiseen kustantamiseen ja kirjoittajasivustojen mahdolliseen yhteistyöhön, *The Front Listin*⁹² kaltaisen parhaiden kirjoittajien esivalintamallin olisi helppo nähdä yleistyvän tulevaisuudessa.⁹³ *Front Listin* perustajiin kuuluva tutkija Tom Lodge kutsuu *Boston Globe* -lehden haastattelussa nykyistä loputtomiin paperipinoihin perustuvaa käsikirjoitusrumbaa aikansa eläneeksi sekä kirjoittajien, että kustantamojen kannalta:

The current way that new writers submit manuscripts to publishers is dated, is extremely resource intensive, and is highly frustrating," says Tom Lodge, a PhD student at the University of Nottingham who is the principal developer and founder of The Frontlist. "Writers send off their work...and wait." As Lodge points out, it's not only aspiring authors who stand to gain from a more efficient system; agents and publishers who face a daunting mountain of unsolicited manuscripts, universally known as the "slush pile," ought to "love the idea of a pre-filtering mechanism. (Hughes 2006).

Nimimerkki Ketku puolestaan kysyy *Rihmastossa*:

Onkohan tuo nykyinen systeemi nyt oikea? Kuka vaan saa lähettää tekstiä, vaikka se olisi hanurista. Pitäisikö ensin lähettää kustantajalle pieni näyte, vaikka sähköarin välityksellä. Aika vähästä varmaan ammatti-ihminen näkisi onko teksti kehityskelpoista. Sellainen saisi sitten kirjoittajakortin, tai vastaavan, ja saisi lähettää sen tiilikiviromaanin kasiksen. Taitaisi ne 99% turhista kässäreistä huveta aika vähiin.⁹⁴

Kirjoittajasivustojen osalta täysin mahdollista tulevaisuudessa olisikin niiden rooli eräänlaisina kirjoittajan portfolion esittelypaikkana. Valmiin käsikirjoituksen lähettämisen sijaan kirjoittaja voisi luovuttaa kustantamolle url-osoitteen, jossa kustantamon edustaja kävisi ja vasta kiinnostuessaan pyytäisi kirjoittajaa lähettämään käsikirjoituksen paperisen version postissa.

Mainittujen keinojen lisäksi on tietysti keksittävässä lukemattomia mahdollisia tapoja hyödyntää kirjoittajasivustoja muunakin kuin harrastajien kohtaamispaikkoina. Verkkofiktiokulttuuri on tässä mielessä vielä lapsenkengissä, toisin kuin esimerkiksi musiikin tai journalismin kohdalla, joissa internet on jo

92 <<http://www.thefrontlist.com/>>.

93 Front List -sivustolla käyttäjät valitsevat arvosanojen kautta ensin keskuudestaan ansiokkaimmat tekstit, jonka jälkeen ylläpito vie ne yhteistyökustantamoon luettavaksi. Tämänkaltaisen esikarsinnan myötä kustantamo säästää valtavasti aikaa, kirjoittajalle puolestaan mahdollisuus erityiskohteluun kustantamon käsikirjoituspinossa toimii motivaattorina.

94 *Rihmasto* (c) 1.11. 2006. <<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2764>> (15.9. 2008).

paitsi muuttunut merkittäväksi julkaisukanavaksi, myös nostanut esiin monia uusia ja merkittäviä tekijöitä. Kirjallisuuden puolella verkko ei ole ottanut toistaiseksi samankaltaista roolia, kuten Mulholland (2006) huomioi:

Amazon.com has successfully dragged the business of selling finished works into the Internet age, but the art of finding and shaping the next great novel has remained decidedly off-line.

Onkin mielenkiintoista nähdä, löytääkö verkkofiktio jatkossa paikkansa kirjallisuusmaailman yhtenä osana ja millä tavoin se tapahtuu - vai säilyvätkö kirjoittajasivustot tulevaisuudessakin erillään muista, toimien kirjallisuuden kupeessa pikemmin kuin sen sisällä. Tällä hetkellä sivustojen hyöty kirjoittajalle joka tapauksessa rajoittuu pitkälti vertaisarvioinnin tuomiin etuihin. Kirjallisuus- ja kustannusala on kuitenkin arvaamaton, eikä koskaan ole mahdollista ennustaa mitä kautta seuraava ilmiö nousee esiin. Blogista julkaistaan kirjoja jo varsin tiuhaan tahtiin, kirjoittajasivustot puolestaan kaipaisivat uskottavuutensa lisäämiseksi ennen kaikkea sitä ensimmäistä todellista menestystarinaa:

"What it needs to truly give it literary credibility is a first success," says Sloane Crosley, associate director of publicity at Vintage/Anchor Books. But, she adds, publishers are "hyperconscious that you never know where the next wonderful voice is going to originate." Lodge agrees, pointing to the example of J.K. Rowling, who essentially emerged from nowhere with the first installment of the Harry Potter series. (Hughes 2006).

Uskottavuutta tai ei, avoimilla kirjoittajasivustoilla on joka tapauksessa jo nyt tärkeä merkityksensä lukemattomille luoville kirjoittajille ympäri maailmaa. Verkon avoimet tekstipajat ovat epäilemättä tulleet jäädäkseen.

LÄHTEET

- Alfonso, L., Marco, J. & Madrid, N. 2008. "Understanding Digital Genres as Semiotic Artefacts: Meaning and Cognition Beyond Standardised Genres". *Computers and Composition Online* Spring/2008. Url <http://www.bgsu.edu/cconline/DigitalGenres> (5.9.2008).
- Allen, M.R. 2003. "This Is Not a Hypertext, But...: A Set of Lexias on Textuality". *CTheory.net* 16.9.2003. Url <http://ctheory.net/articles.aspx?id=389> (5.9.2008).
- Arendt, H. 2002. *Vita activa, ihmisenä olemisen ehdot*. Suom. Riitta Oittinen työryhmä. Tampere: Vastapaino.
- Avgerinakou, A. 2003. "Flaming in Computer-Mediated Interactions". Teoksessa Grant (toim.) 2003. *Rethinking Communicative Interaction, New Interdisciplinary Horizons*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Bakhtin, M. 1984. *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Ed. & trans. Emerson. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Barthes, R. 1993 (1967). *Tekijän kuolema, tekstin syntymä*. Suom. Rojola & Thorel. Tampere: Vastapaino.
- Clark, R. & Ivanic, R. 1997. *The Politics of Writing*. New York: Routledge.
- Clark, N. 1997. "Life on the Line: Computer Networking and Virtual Communities". Teoksessa Bell (toim.) 1997. *Community Issues in New Zealand*. S. 163-179. Palmerston North: Dunmore Press.
- Dahlberg, L. 2001. "Computer-Mediated Communication and The Public Sphere: A Critical Analysis". *Journal of Computer Mediated Communication* 7.1/2001. Url <http://jcmc.indiana.edu/vol7/issue1/dahlberg.html> (5.9.2008).

Donath, J.S. 1999. "Identity and Deception in the Virtual Community". Teoksessa Smith & Kollock (toim.) 1999. *Communities in Cyberspace*. S. 29-59. London: Routledge.

Ekström, N. 2008. "Tarvitaanko muutakin kuin hyvät lukulasit? Kirjoittamisen oppimista edistävä palaute". Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

Ekström, N. 2006. "Palautetta kirjoittajakoulutuksesta". *Rihmasto.net* huhtikuu 2006. Url http://www.rihmasto.net/esseet/nora_ekstrom.htm (5.9.2008).

Elbow, P. 2000. *Everyone Can Write: Essays Toward a Hopeful Theory of Writing and Teaching Writing*. Cary: Oxford University Press.

Fife, J.M. & O'Neill P. 2001. "Moving Beyond the Written Comment: Narrowing the Gap Between Response Practice and Research". *College Composition and Communication* 53.2/2001. S. 300-321.

Hamann, K., Wilson B.M. & Pollock, P.H. 2005. "Active Learning Through Reading and Writing in Online Discussion Boards: Assessing the Effects on Learner Outcomes". *All Academic* 2005. Url http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apr_research_citation/0/8/6/5/9/pages86593/p86593-1.php (5.9.2008).

Haverinen, E. 2008. "Kultti ja kirjoittaminen -- Sylvia Plath verkkomuusana". Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

Jáuregui, C. 2000. "Writing Communities on the Internet: Textual Authority and Territorialization". Teoksessa Castillo & Paz-Soldán (toim.) 2000. *Beyond the Lettered City: Latin American Literature and Mass Media*. S. 358-374. Garland Publishing.

Joensuu, J. 2008. "Kirjoittaja, yhteisö, laji - ja mikä?". Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

Jones, S.G. 1997. "The Internet and its Social Landscape". Teoksessa Jones (toim.) 1997. *Virtual culture: Identity and Communication in Cybersociety*. London: Sage.

Lahdelma, T. 2008. Uudenlaiseen tekijyyteen. Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

Landow, G. 1997. *Hypertext 2.0: The Convergence of Contemporary Critical Theory and Technology*. Baltimore: Johns Hopkins UP 1997.

Lanham, R. 1993. *The Electronic Word*. London: The University of Chicago Press.

Lenhart, Madden, Macgill & Smith 2007. "The Use of Social Media Gains a Greater Foothold in Teen Life as they Embrace the Conversational Nature of Interactive Online Media". Julkaistu internetissä Pew Research Centerin sivuilla. Url http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Teens_Social_Media_Final.pdf (5.9.2008).

Matilainen, J. 2007. "Sähköisillä kirjoittajapiireillä on tulevaisuus". *Rihmasto.net* maaliskuu 2007. Url http://www.rihmasto.net/esseet/jussi_matilainen.htm (5.9.2008).

Montonen, T. 2008. *Verkko-opiskelijan opas: kokemuksia kirjoittajakoulutuksesta*. Helsinki: Palmenia.

Niemi-Pynttari, R. 2008. "Genre luovana muotona ja verkkoproosa". Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

Niemi-Pynttari, R. 2007. *Verkkoproosa*. Helsinki: ntamo.

Niemi-Pynttari, R. 2004. "Verkkoyhteys pöytälaatikkoon". Teoksessa Ahvenjärvi, Jokinen, Männikkö & Oja (toim.) 2004. *Rappauksia. Esseitä kirjallisuudentutkimuksesta*. Jyväskylä: Atena.

Ong, W.J. 2002. *Orality and Literacy: the Technologizing of the Word*. London: Routledge.

Robinson, B.J. 2005. "The Creative Writing Learning Community Webpage". *Academic Exchange Quarterly* Spring/2005. Url <http://www.thefreelibrary.com/The+creative+writing+learning+community+webpage.-a0132867342> (5.9.2008).

Sharples, M. 1999. *How to Write: Writing as Creative Design*. New York: Routledge.

Vanhatalo, P. 2008. "Minä! Kirjoittaja! Kirjoittajaidentiteetin haave ja haaste". Teoksessa Joensuu, J. (toim.) 2008. *Luova laji. Näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen*. Jyväskylä: Atena.

WIDE Research Center Collective 2005. "Why Teach Digital Writing". *Kairos* 10.1/2005. Url <http://english.ttu.edu/Kairos/10.1/coverweb/wide/introduction.html> (5.9.2008).

Lehtiartikkelit:

Ahola, S. 2008. "HS.fi:n kirjoittajapiiri auttaa harrastajakirjoittajia". *Helsingin Sanomat* 16.5.2008. Url <http://www.hs.fi/kirjat/artikkeli/HSfin+kirjoittajapiiri+auttaa+harrastajakirjoittajia/1135236406080> (5.9.2008).

Hughes, E. 2006. "Slush Life". *Boston Globe* 31.12.2006. Url

http://www.boston.com/news/globe/ideas/articles/2006/12/31/slush_life/?page=1
(5.9.2008).

Mulholland, T. 2006. "Dragging the Publishing Process into the Internet Age".
International Herald Tribune 6.12.2006. Url
<http://www.iht.com/articles/2006/12/06/business/ptwrite.php> (5.9.2008).

Mäenpää, E. 2008. "Netistä tilaa ja palautetta". *Keskisuomalainen* 4.2.2008 Url
[http://www.ksml.fi/viihde/viihdeuutiset/netist%C3%A4-tilaa-ja-palautetta\(66332\).ece](http://www.ksml.fi/viihde/viihdeuutiset/netist%C3%A4-tilaa-ja-palautetta(66332).ece) (5.9.2008).

Nousiainen, R. 2004. "Verkkoon tarttuu tunnetta". *Kaleva* 25.6.2004. Url
<http://www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=414689> (5.9.2008).

Peterson, T. 2000. "A Conversation with Francis Ford Coppola". *Business Week*
12.9.2000. Url
http://www.businessweek.com/bwdaily/dnflash/sep2000/nf20000912_919.htm
(5.9.2008).

Saari, K. 2005. "Vilpittömimmät rakkausrunot". *Anna* 1.9.2005. Url
[http://portal.kuvalehdet.fi/portal/page?
_pageid=425,825103&_dad=portal&_schema=PORTAL&docid=842220](http://portal.kuvalehdet.fi/portal/page?_pageid=425,825103&_dad=portal&_schema=PORTAL&docid=842220)
(6.9.2008).

Saran, C. 2007. "Wake Up to The Dawn of Web 2.0". *Computer Weekly* 4.6.2007.
Url <http://www.computerweekly.com/Articles/2007/06/04/224492/wake-up-to-the-dawn-of-web-2.0.htm> (2.8.2008).

Survonen, M. 2007. "Netti on aloittelevan runoilijan palautteellinen pöytälaatikko". *Turun Sanomat* 9.11.2007. Url
[http://www.turunsanomat.fi/kulttuuri/?
ts=1,3:1005:0:0,4:5:0:1:2007-11-09,104:5:497433,1:0:0:0:0:0](http://www.turunsanomat.fi/kulttuuri/?ts=1,3:1005:0:0,4:5:0:1:2007-11-09,104:5:497433,1:0:0:0:0:0) (5.9.2008).

Tutkitut sivustot ja niiltä lainatut keskustelut:

Aukea: <http://aukea.net/>

(a) Aukea kuihtuu. Url <http://aukea.net/keskustelu.php?id=8314&a=17> (4.9.2008).

(b) Asiallisesta kommentoinnista ja pisteytyksestä. Url
<http://aukea.net/keskustelu.php?id=4927&a=19> (5.9.2008).

Critique Circle: <http://www.critiquecircle.com/>

(a) Standing out. Url <http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&index=&thread=438962&find=standing%20out> (5.9. 2008).

(b) Not critiquing any more third-rate writing. Url
<http://www.critiquecircle.com/forums.asp?action=viewforum&index=1&thread=408838> (5.9. 2008).

Edit Red: <http://www.editred.com/>

What is a good Critique? Url http://www.editred.com/index.php/My_Ink/Bulletin/Show/8517 (5.9.2008).

Faithwriters: <http://www.faithwriters.com/>

FinFanFun: <http://finfanfun.arkku.net/>

(a) Kommentointi. Url <http://finfanfun.arkku.net/index.php?topic=1450.0> (5.9. 2008).

(b) Kliseet. Url <http://finfanfun.arkku.net/index.php?topic=1853.0> (5.9.2008).

My Writer's Circle: <http://www.mywriterscircle.com/>

(a) Would you write if you knew you would not get published? Url
<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14676.0> (1.9.2008).

(b) Prose workshop help. Url <http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=14339.0> (1.9.2008).

(c) Chapter 2 of Clarity. Url <http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=16415.0> (2.9.2008).

(d) Excerpt. Does it work. Any and all advice welcome. Url
<http://www.mywriterscircle.com/index.php?topic=16419.0> (2.9.2008).

Rakkausrunot: <http://www.rakkausrunot.fi/>

Rihmasto: <http://www.rihmasto.net/>

(a) Jussi Matilainen on maaliskuun kirjailijavieras. Url
[http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?
t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=0](http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2950&postdays=0&postorder=asc&start=0) (5.9.2008).

(b) Marja Isopahkala on joulukuun kirjailijavieras. Url
[http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?
t=3243&postdays=0&postorder=asc&start=0](http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=3243&postdays=0&postorder=asc&start=0) (5.9.2008).

(c) Ville Rauvola on marraskuun kirjailijavieras. Url
<http://rihmasto.net/forum/viewtopic.php?t=2764> (5.9.2008).

Toukokuu: <http://www.toukokuu.com/>

Vuotis (Vuotava noidankattila): <http://www.vuotis.net/>

Writing.com: <http://www.writing.com/>

(a) Welcome newbies! Url
http://www.writing.com/main/forums/message_id/1723816 (5.9. 2008).

(b) Hugely exciting! Url
http://www.writing.com/main/forums/message_id/1749473 (5.9. 2008).

Zoetrope: <http://www.zoetrope.com/>

(Linkit vaativat näkyäkseen rekisteröitymisen.)

(a) If Zoetrope membership is falling... Url
[http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?
section_id=1&subject_id=87549&message_id=1054613#1054613](http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?section_id=1&subject_id=87549&message_id=1054613#1054613) (5.9.2008).

(b) Is this website actually worth it? Url
[http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?
section_id=1&subject_id=67381&message_id=803189#803189](http://www.zoetrope.com/members/sub/sub_discuss.cgi?section_id=1&subject_id=67381&message_id=803189#803189) (5.9. 2008).